

**T.C
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**GENEL LİSE ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK SEÇİMİ YAPARKEN
TEMEL ALDIĞI KRİTERLER**

Serhat KIYAK

Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Yüksek Lisans Programı

İSTANBUL, 2006

**T.C
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**GENEL LİSE ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK SEÇİMİ YAPARKEN
TEMEL ALDIĞI KRİTERLER**

Serhat KIYAK

DANIŞMAN

Yard.Doç. Dr. Deniz BÖRÜ

Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Yüksek Lisans Programı

İSTANBUL, 2006

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER LİSTESİ.....	II
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	V
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VII
ÖNSÖZ.....	VIII
ABSTRACT.....	IX
ÖZET.....	X
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MESLEK SEÇİMİ-ÖNEMİ

1.1. MESLEK KAVRAMI.....	3
1.2. MESLEK SEÇİMİ VE ÖNEMİ.....	4
1.3. MESLEK GELİŞİMİ KURAMLARI.....	5
1.3.1. Eli Ginzberg ve Arkadaşlarının Mesleki Gelişim Kuramı.....	6
1.3.2. Donald E.Super'ın Mesleki Gelişim ve Öz (Benlik) Kavramı Kuramı.....	7
1.3.2.1. Super'ın Mesleki Gelişim Basamakları.....	8
1.3.2.2. Mesleki Benlik Kavramı Gelişiminin Belirleyicileri.....	10
1.3.3. John Kurumboltz' un Meslek Seçimi Kuramı ve Sosyal Öğrenme.....	10
1.3.4. Goodstein'in Mesleki Seçim Kuramı.....	13
1.3.5. Holland'ın Kişilik Kuramı.....	13
1.3.6. Diğer Kuramlar.....	15
1.4. MESLEKİ OLGUNLUK.....	15
1.4.1. Mesleki Olgunluğu Etkileyen Faktörler.....	16
1.5. MESLEĞE YÖNLENDİRME.....	17
1.5.1 İlköğretimde Yönlendirme.....	19
1.5.1.1. İlköğretimde Yönlendirmenin Önemi.....	19
1.5.1.2. İlköğretimde Yönlendirme Faaliyetleri.....	20
1.6. MESLEKİ REHBERLİK.....	22
1.6.1. AB'de Meslekî Rehberlik Çalışmaları.....	24

İKİNCİ BÖLÜM

MESLEK SEÇİMİ VE KRİTERLERİ

2.1. MESLEK SEÇİMİNDE GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULAN KRİTERLER.....	27
2.1.1. Meslekte İş Bulma İmkânı.....	27
2.1.2. Yetenek.....	28
2.1.3. İlgi.....	28
2.1.4. Değerler.....	29
2.1.5. Kişilik Özellikleri (Kendini Tanıma).....	29
2.1.6. Mesleğin Getirdiği Ödüller.....	30
2.1.7. Ailenin İstek ve Beklentileri.....	30
2.1.8. Diğer Faktörler.....	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GENEL LİSELERDE MESLEK SEÇİMİ

3.1. GENEL KİŞİLERDE MESLEĞE YÖNLENDİRME.....	31
3.1.1. Genel Liselerde Uygulanan Mesleki Rehberlik Hizmetleri.....	32
3.2. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	33

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA

4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	38
4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	38
4.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	38
4.4. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI VE HİPOTEZLERİ.....	40
4.5. VERİLER VE TOPLANMASI.....	40
4.6. VERİLERİN ÇÖZÜMÜ VE YORUMLANMASI.....	40
4.6.1. Araştırmaya Katılanlar Hakkında Betimleyici Bilgiler.....	40
4.6.2. Ankete Katılanların Meslek Seçimi Konularındaki Görüşleri.....	43
4.6.3. Meslek Seçiminde Etkili Olduğu Düşünülen Faktörler Hakkında Ankete Katılanların Düşünceleri.....	49

4.6.4.Tercih edilen Mesleğin Kişilere Sağlayacağı Düşünülen Olanaklar.....	56
4.6.5. Öğrencilerin Meslek Seçiminde Baz Aldığı Kriterler ile Hedefledikleri Mesleğin Sağlayacağı Düşünülen Olanakların Karşılaştırılması.....	58
4.7. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	75
TANIMLAR.....	80
EK 1-ANKET FORMU.....	81
EK 2-CİNSİYETLERE GÖRE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLERE İLİŞKİN ARAŞTIRMA SONUÇLARI.....	85
EK 3-TERCİH EDİLEN MESLEKLERİN KENDİLERİNE SAĞLIYACAĞINI DÜŞÜNDÜKLERİ İMKANLAR ARAŞTIRMA SONUÇLARI.....	90
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	100
ÖZGEÇMİŞ.....	104

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1.1. Ginzberg' in Mesleki Gelişim Dönemleri.....	6
Çizelge 1.2. Donald E. Super' in Mesleki Gelişim Aşamaları.....	9
Çizelge 1.3. Mesleki Karar Vermeye Etki Eden Etmenler.....	11
Çizelge 1.4. Holland'ın Kişilik Tipleri.....	14
Çizelge 1.5. Bazı Avrupa Birliği Ülkelerinde Ulusal Rehberlik Sistemi.....	25
Çizelge 1.6. Bazı Avrupa Birliği Ülkelerindeki Yönlendirme Çalışmaları.....	26
Çizelge 4.1. Ankete Katılanların Yaşa Göre Dağılımı.....	41
Çizelge 4.2. Ankete Katılanların Cinsiyete Göre Dağılımı.....	41
Çizelge 4.3. Ankete Katılanların Devam Etmekte Oldukları Bölüme Göre Dağılımı.....	42
Çizelge 4.4. Ankete Katılanların, Devam Etmekte Oldukları Bölümün Hedefledikleri Mesleğe Sahip Olmak İçin Doğru Bir Seçim Olup Olmadığına İlişkin Görüşleri	43
Çizelge 4.5. Ankete Katılanların Gelecekte Sahip Olmak İstedikleri Mesleğe Göre Dağılımları.....	45
Çizelge 4.6. Ankete Katılanların, Meslek Seçimi Konusunda Bugüne Kadar Herhangi Bir Eğitim Alma Durumları.....	46
Çizelge 4.7. Ankete Katılanların, Meslek Seçimi Konusunda Bugüne Kadar Herhangi Bir Bilimsel Teste Katılma Durumları.....	47
Çizelge 4.8. Çevre, Aile ve Öğretmenin Meslek Tercihi Konusunda Ankete Katılanlar Üzerinde Etkisinin Olma Durumu.....	48
Çizelge 4.9. Ankete Katılanların, Meslek Tanıtımlarının Bireylerin Meslek Seçimlerini Etkilemesi Konusunda Görüşleri.....	48
Çizelge 4.10. Meslek Seçiminde Etkili Olan Faktörlerin Önem Ortalaması ve Öncelik Sıralaması.....	50
Çizelge 4.11. Cinsiyete Göre Meslek Seçiminde Etkili Olan Faktörlerin Önem Ortalaması ve Öncelik Sıralaması	51
Çizelge 4.12. Meslek Seçiminde Etkili Olan Faktörlerin Devam Edilen Bölüme Göre Ortalaması ve Öncelik Sıralaması.....	52
Çizelge 4.13. Cinsiyete ve Devam Edilen Bölüme Göre Seçilen Mesleğin Sağlayacağı	

İmkanların Ortalaması	54
Çizelge 4.14. Gelecekte Sahip Olunmak İstlenen Mesleğinin Sağlayacağı İmkanlar (Genel)	55
Çizelge 4.15. Mesleklere Göre, İlgili Mesleğin Sağlayacağı Düşünülen İmkanların Sıralanması.....	57
Çizelge 4.16. Meslek Seçiminde Baz Alınan Kriterler ve Mesleğin Sağlayacağı Olanaklar Çifti İçin Bağımlı İki Örneklem T Testi Sonuçları.....	59
Çizelge 4.17 Erkek Öğrenciler İçin Meslek Seçiminde Baz Alınan Kriterler ve Mesleğin Sağlayacağı Olanaklar Çifti İçin Bağımlı İki Örneklem t Testi Sonuçları	62
Çizelge 4.18. Kız Öğrenciler İçin Meslek Seçiminde Baz Alınan Kriterler ve Mesleğin Sağlayacağı Olanaklar Çifti İçin Bağımlı İki Örneklem t Testi Sonuçları	64
Çizelge 4.19. Fen Bölümüne Devam Eden Öğrenciler İçin Meslek Seçiminde Baz Alınan Kriterler ve Mesleğin Sağlayacağı Olanaklar Çifti İçin Bağımlı İki Örneklem t Testi Sonuçları	66
Çizelge 4.20. Sosyal Bölümüne Devam Eden Öğrenciler için Meslek Seçiminde Baz Alınan Kriterler ve Mesleğin Sağlayacağı Olanaklar Çifti İçin Bağımlı İki Örneklem t Testi Sonuçları	68
Çizelge 4.21. Spor Bölümüne Devam Eden Öğrenciler İçin Meslek Seçiminde Baz Alınan Kriterler ve Mesleğin Sağlayacağı Olanaklar Çifti İçin Bağımlı İki Örneklem t Testi Sonuçları	70
Çizelge 4.22. Türkçe/Matematik Bölümüne Devam Eden Öğrenciler için Meslek Seçiminde Baz Alınan Kriterler ve Mesleğin Sağlayacağı Olanaklar Çifti İçin Bağımlı İki Örneklem t Testi Sonuçları	72
Çizelge 4.23. Yabancı Dil Bölümüne Devam Eden Öğrenciler için Meslek Seçiminde Baz Alınan Kriterler ve Mesleğin Sağlayacağı Olanaklar Çifti İçin Bağımlı İki Örneklem t Testi Sonuçları	74

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1. Ankete Katılanların Yaşlarına Göre Dağılımı.....	41
Şekil 4.2. Ankete Katılanların Cinsiyete Göre Dağılımı.....	42
Şekil 4.3. Ankete Katılan Öğrencilerin Devam Etmekte Oldukları Bölüme Göre Dağılımı.....	43
Şekil 4.4. Devam Edilen Bölümün Hedefledikleri Mesleğe Sahip Olmak İçin Doğru Bir Seçim Olduğu Konusunda Ankete Katılanların Görüşleri....	44
Şekil 4.5. Ankete Katılanların Meslek Seçimi Konusunda Bugüne Kadar Herhangi Bir Eğitim Alma Durumları.....	46
Şekil 4.6. Ankete Katılanların Meslek Seçimi Konusunda Bugüne Kadar Bilimsel Bir Teste Katılma Durumları.....	47
Şekil 4.7. Çevre, Aile ve Öğretmenin Meslek Tercihi Konusunda Etkili Olma Durumu.....	48
Şekil 4.8. Ankete Katılanların Meslek Tanıtımlarının Bireylerin Meslek Seçimlerini Etkilemesi Konusundaki Görüşleri.....	49

ÖNSÖZ

Hayatımızın büyük bir bölümünü seçtiğimiz meslekle birlikte yürütmekteyiz. Yaşadığımız hayatla bütünlük arz eden meslek seçimi ve seçilen mesleğin sürdürülmesi, toplumların ve kişilerin ekonomik yapıları ile şekillenir. Sosyo-ekonomik etkilerle birlikte; ilgi, yetenek, zeka, karakter, yetişme tarzı gibi faktörler meslek seçimini önemli şekilde etkiler.

Günümüzde orta öğretimde okuyan yüz binlerce gencin gelecekte yapmak istedikleri işin, sahip olmak istedikleri mesleklerin içeriği hakkında çok fazla bilgiye sahip olmadıkları gözlemlenmektedir. Gerek eğitim sisteminden kaynaklanan eksiklikler, gerekse öğrencilerin bu konuya gereken önemi vermemeleri sonucunda meslek seçimi öncesinde ne yapacağını bilmeyen, kararsız öğrencilerle karşılaşılmaktadır. İlerleyen yıllarda ise aynı öğrenciler iş hayatında mutsuz insanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada, meslek seçiminin önemi, meslek seçim süreci, meslek gelişim kuramları ve mesleki rehberlik çalışmaları değerlendirilmiş, genel liselerde okumakta olan gençlerin meslek seçiminde temel aldıkları kriterlerin neler olduğu ve bu mesleklerin kendilerine ne gibi olanaklar sağlayacağını düşündükleri irdelenmiştir. Yapılan çalışmadan elde edilen bulguların, meslek seçimi yapacak öğrencilerde ve rehberlik öğretmenleri için yol gösterici olması planlanmıştır.

Bu tez çalışması esnasında, lisansüstü eğitimimin ikinci yılında danışmanlık görevini üstlenen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Deniz Börü'ye desteği ve katkılarından dolayı, gerekli altyapıyı oluşturmada yardımcı olan Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri bölümü hocaları ve görevlilerine teşekkür ederim.

ABSTRACT

Aim of the study is to put which factors are based by students of general high school who are making occupational choice and to state analytically whether selected occupation can provide these factors which are accepted base by students. Also, it was statistically expressed whether or not the factors which are took into account by students as to make occupational choice indicate variability by sex and branch of the students in this study.

Senior class students of general high school at Ümraniye district in Anatolia side of İstanbul constitute mass (universe). It was searched what factors on occupational choice are based by young people at present upon the students who are selected with one stage sampling method from the universe. Questionnaire method was used in research. Data compiled from answers the questions by purposed built were entered to SPSS package program. Some findings were obtained with One way ANOVA and Paired Sample t Test.

The results of the analysis show that students generally don't take career guidance study on occupational choice, don't attend scientific test/exam for determination of their career interests/skills, also aren't oriented by their parents and circle of teachers, relatives, friends, etc, on career preference. The factors effecting occupational choice for students, which are agreeably to our country job-conditions, are listed in order as job-security, social security conditions, job getting easily and remunerative salary. However, these factors couldn't be converted into opportunities provided by preferred job.

In order to be made a proper occupational choice, students should consider their interest and their skills, enclosed herein, they should take support from expert at authorized organizations. Students can give better decision on occupational choice by holding intercourse with someone working at the job which they think to prefer. Furthermore, Students should be informed by conducting sociological analysis each year and ultimate decision on occupational choice should be given by student.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, meslek seçimi yapan genel lise öğrencilerinin meslek seçimi yaparken temel aldığı faktörlerin neler olduğunun ortaya konulması ve seçilen mesleğin bireye temel aldığı kriterleri sağlayıp sağlayamayacağını analitik olarak ortaya konmasıdır. Bu çalışmada ayrıca, öğrencilerin meslek seçiminde göz önünde bulundukları kriterlerin cinsiyet ve bölüm ayrımında değişkenlik göstermediği de istatistiksel olarak ortaya konmuştur.

İstanbul Anadolu yakası Ümraniye ilçesi lise son sınıf öğrencileri evreni oluşturmaktadır. Bu evrenden Amaçlı Örnekleme Metodu ile seçilen Mevlana Lisesi 11. sınıf öğrencileri üzerinde günümüz gençlerinin meslek seçiminde temel aldıkları kriterlerin neler olduğu araştırılmıştır. Araştırmada anket tekniği kullanılmıştır. Amacına uygun olarak geliştirilen anket sorularına verilen cevapların verileri, SPSS istatistik programına girilmiştir. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve ikili eşleştirilmiş örnek t testi (Paired Sample t test) analizleri yapılarak şu bulgulara ulaşılmıştır.

Analiz sonuçları göstermiştir ki, öğrenciler genellikle meslek seçimi konusunda rehberlik hizmeti almamakta, mesleki becerilerin belirlenmesine yönelik bilimsel testlere katılmamakta, aile ve çevre de, meslek tercihi konusunda öğrencileri fazlasıyla yönlendirmemektedir. Öğrenciler için meslek seçimini etkileyen faktörler ise, işsizlik oranının oldukça yüksek olduğu ülkemizin koşullarına uygun olarak, iş güvencesi, sosyal güvence koşulları, kolay iş bulabilme ve iyi bir maaş olarak sıralanmaktadır. Ancak bu faktörler, öğrenciler tarafından tercih edilen mesleklerin sağlayacağı olanaklara dönüştürülememektedir.

Meslek seçiminin doğru bir şekilde yapılabilmesi için, öğrencinin ilgi ve yeteneklerini iyi değerlendirmesi bunu yaparken de yetkili kurumlardaki uzmanlardan yardım alması gerekmektedir. Öğrenciler seçmeyi düşündükleri meslekte çalışan kişilerle görüşerek daha sağlıklı kararlar verebilirler. Ayrıca mesleklerin sosyolojik analizi her yıl yapılarak öğrenciler bilgilendirilmelidir, meslek seçiminde son kararı öğrenci vermelidir.

GİRİŞ

İnsan hayatının en önemli dönüm noktalarından birisi olan meslek seçimi, bireyin yaşam biçiminin de seçilmesi demektir. Bireyin gelecekteki yaşam tarzının belirlenmesinde dönüm noktası olan mesleki tercihini yaparken doğru ve isabetli karar vermesi gerekmektedir. Çalışma süresinin, tüm hayatımızdaki yeri göz önüne alındığında, çalışma hayatının kalitesinin ve çalışma adına yapılan faaliyetlerin bireysel mutluluğa doğrudan etkisi olduğu da açıkça görülecektir. Dolayısıyla çalışma hayatında ve özel hayatımızda mutlu olmanın, iyi bir kariyer elde etmenin ilk adımı da kişiliğimize uygun meslek seçiminden geçer.

Kendine uygun meslek seçmiş olan bireylerin toplumda işlerini severek yaptığını, mesleğinde ilerlediğini böylece hem coşkulu hem mutlu hem de verimli olarak yaşamlarını sürdürmekte oldukları görülmektedir.

Buna karşılık seçtikleri meslek, yetenek ve ilgilerine uymayan kimselerin çalışmaya karşı isteksiz, işe devamsız, verimi düşük, yeniliklere direnen ve her zaman mesleklerini değiştirme gayreti içinde olduklarını görmekteyiz. Bu da hem çalışan, hem de işveren tarafından çalışma hayatında istenmeyen bir durumdur. Bunun için meslek seçmek hayat biçimini seçmek demektir. Gerçekçi ve doğru seçim yapmak için, bireyin yeteneklerinin, ilgi alanlarının, kişilik özelliklerinin ve iş değerlerinin belirlenmesi gerekmektedir.

Birey kendi özellikleri ile mesleğin özelliklerini eşleştirerek kararını oluşturabilir. Üzerinde durulacak temel nokta "Bireyin kendini olmak istediği gibi değil olduğu gibi" objektif olarak tanınması ve ilgi duyduğu mesleği de olumlu, olumsuz özellikleriyle tanınmasıdır. "Ben ne kadar çok kazanabilirim?" yerine "Ben hangi işi en iyi şekilde yapabilirim?", "Hangi ortamlarda ve koşullarda çalışmaktan mutlu olurum?" sorusuna cevap vermesi ve hayattaki mutluluğu yakalamak için ilk adımı doğru atması önemlidir.

Bu tez çalışmasının temel amacı, meslek seçimi yaparken belirtilen faktörlerin ne derece etkili olup olmadığının analitik olarak ortaya konulması ve seçilen mesleğin bireye temel aldığı kriterleri sağlayıp sağlamayacağını belirlenmesidir.

Tez çalışması 4 bölümden oluşmaktadır. Tezin amacı ve önemi giriş bölümünde, meslek kavramı, meslek seçimi, önemi, meslek gelişim kurumları birinci bölümde, bugüne kadar literatürde yer almış ve araştırma sonuçlarına göre ortaya konmuş meslek seçim kriterleri ve günümüzdeki önemi ikinci bölümde tartışıldıktan sonra, üçüncü bölümde genel liselerde meslek seçimi ile ilgili bilgiler ve yurt içi ve yurt dışında konuyla ilgili yapılan araştırmalar verilmiştir. Dördüncü bölümde ise tarafımdan hazırlanan anket formu ile Genel ortaöğretimde (Genel Lise) okuyan 300 kişilik bir öğrenci grubuna meslek seçimi konusunda uygulanan anket ile derlenen verilerin analizi ve bulguları yer almaktadır. Son bölümde ise, çalışmanın genel bir değerlendirmesi yapılarak, önerilerde bulunulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MESLEK SEÇİMİ-ÖNEMİ

1.1.MESLEK KAVRAMI

Meslek, genel anlamda, bir kimsenin hayatını kazanmak için yaptığı, kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan sistemli etkinlikler bütünü olarak tanımlanır. Meslek belli bir tür alanda etkinlikte bulunabilme gücüdür (Kuzgun, 1982. s. 13). Herhangi bir iş ya da uğraşın meslek sayılabilmesi için, o iş ya da uğraşın en azından belli bir tekniği ve kurumsallaşmış değerler manzumesine sahip olması gerekir (Bacanlı, 1996).

Genellikle ülkemizde iş ile meslek birbirine karıştırılmaktadır. Oysa, meslek (occupation) ve iş (job) birbirinden farklı kavramlardır. Meslek, belli bir tür alanda etkinlikte bulunabilme gücüdür. İş ise; belli bir işyerinde sürdürülen benzer etkinlikler grubudur. Bacanlı'ya göre bir kimsenin mesleği olabilir, ama işi olmayabilir. Bir işin olması da bireyin mesleği olduğu anlamına gelmez. Geniş anlamda iş “diğer insanlar için değer ifade eden bir şey üretme faaliyeti” dir (Kondo, 1998). İş üretken bir faaliyettir ve sonucunda bir ürün ortaya çıkar. Bu ürün insanı simgeleyen somut bir sonuçtur (Baysal, 1993).

Günümüz dünyasında önemli olan bireyin meslek sahibi olmasıdır. Geleceğin dünyası meslek sahibi olan insanlarca belirlenecektir. Dolayısıyla meslek sahibi olmak, iş sahibi olmaktan çok daha önemlidir.

Bir uğraşın meslek olarak kabul edilebilmesi için genel olarak aşağıdaki kriterlerin sağlanması gerekir: (Gordon ve Howel, 2001 aktaran Fındıklı).

- Meslek öncelikle, kişinin başlıca ve düzenli olarak yürüttüğü faaliyet alanıdır.
- Hobi ya da zevk için ara sıra yapılan uğraşlar meslek sayılmamaktadır.
- Meslek, temel bir geçim şekli olarak ücret karşılığında yapılmalıdır.
- Mesleklerin açık ve standart bir tanımı yapılmalı, sistematik bilgiye dayanmalıdır.
- Mesleğin, kendine özgü özel bir eğitim uygulamasının olması ve kişisel beceriye dayanması gerekmektedir.
- Mesleklerin, mesleğin amaçlarını, mesleği icra edenlerin kişisel amaçlarından daha üstün tutan bir mesleki davranış standartları olmalıdır.

- Mesleklerin kendine özgü mesleki ilke ve kuralları, meslek ahlakı ve disiplini bulunmalıdır.

Bu kriterler kapsamında meslek kavramı, çok daha detaylı olarak şöyle tanımlanır: “Belirgin ve tutarlı ideolojisi olan, üyelerine toplum içindeki konumlarının bilincini aktaran, nasıl ve hangi değer ölçülerine göre davranacaklarını biçimsel ya da biçimsel olmayan toplumsal mekanizmalar aracılığıyla aşıl原因an, birlik duygusunu ve varlığını temsili kuruluşlar aracılığıyla koruyan ve pekiştiren topluluk, ekonomik ve toplumsal nitelikte bir birliktir” (Karasu, 2001).

Meslek, insanın hayatı boyunca ruhi tatmin ve tatminsizlik, mutluluk-mutsuzluk, bağımlılık-bağımsızlık ve kendini gerçekleştirme duygularında rol oynayan en büyük etkenlerden biridir (Özcan, 1985, s. 4-5).

1.2. MESLEK SEÇİMİ VE ÖNEMİ

Günümüzde toplumsal değişme ile birlikte toplum daha karmaşık bir hale dönüştüğünden birbirinden farklı meslek türleri ortaya çıkmış ve meslek seçimindeki bu ihtimallerin çeşitliliğide gençler açısından şaşırtıcı olmuştur (Ekşi, 1982, s. 126).

Meslek seçimi bireyin girmek istediği mesleği diğerlerinden ayırarak tercih ettiği mesleğe girmek için çaba göstermesi olarak tanımlanır. Çağdaş bir toplumda, özgür bir bireyin önemli gelişim aşamalarından birisi de mesleğini seçmesidir. Bir kimsenin herhangi bir konuda doğru bir seçme işlemini yapabilmesi, ya da başka bir deyişle sağlıklı karar verebilmesi için, her şeyden önce, ne istediğini ve bunu elde edebilmek için ne gibi olanaklara sahip olduğunu bilmesi gerekir. Bu işlemden sonra, daha iyisi bununla beraber yapacağı işlem, çeşitli seçenekleri inceleyip, her birinin isteklerine ve koşullarına ne derece uygun olduğunu değerlendirmektir (Kuzgun, 1982).

Meslek seçim kararı, insanın yaşamı boyunca vereceği en önemli kararlardan biridir. Meslek seçiminin bilinçli bir şekilde yapılması hem kişi, hem de ülke açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü birey, bu kararı verdiği zaman tüm yaşantısına şekil verecek bir süreci, yaşayacağı çevreyi ve ilişkide bulunacağı insanları da seçmiş olacaktır. İnsan yaşamının en önemli dönüm noktalarından birisi olan meslek seçimi, aynı zamanda insanın yaşam biçiminin de seçimi anlamına gelmektedir. Bu nedenle bireyin meslek seçimini

yaparken doğru ve isabetli karar vermesi, mutlu, huzurlu ve başarılı bir yaşama kavuşmada en önemli koşulun yerine getirilmesini sağlayacaktır. Ayrıca, seçilen meslekte yürütülen etkinliklerle birey, psikolojik gereksinimlerini karşılayabilme ve kendini gerçekleştirebilme olanağı bulabilir. Bireyler den toplumların oluştuğu düşünülürse, meslek seçimini dikkatli yapmış bireylerin oluşturacağı toplumların da ne kadar müreffeh toplumlar olacağı açıktır.

Meslek seçimi, bireyin tercih ettiği yani girmek istediği meslekler arasından birini ayırması ve buna girmesi için çaba göstermesi olarak adlandırılmaktadır (Kuzgun, 1982, s. 13).

Bir mesleğe sahip olmak, bireyin ekonomik anlamda varlığını devam ettirebilmesinin yanısıra, benliğini tatmin ve geliştirme imkanı da sağlayacaktır. Böylece birey, bir çok alanda uyum kolaylığı sağlamış olacaktır. Sonuç olarak, bu derecede önemli bir kararı rastlantılara bırakmanın olumsuz sonuçlar doğuracağı da açıktır.

Meslek insanın sadece kişisel yaşamı üzerinde değil etrafı ile olan ilişkilerinde de belirleyici bir etkiye sahiptir. İnsanın toplum içindeki statüsünde, icra ettiği mesleğin büyük rolü olduğu gözardı edilemez (Özsoy, 2004).

1.3. MESLEK GELİŞİMİ KURAMLARI

Meslek seçimine kişilik gelişimi açısından bakan kuramcılar bir meslek edinmenin, belli bir anda verilen bir karar sonucunda değil, yaşamın çok erken yaşlarında başlayıp meslek ömrünün sonuna kadar süren bir gelişim çizgisi boyunca zaman zaman verilen bir dizi kararlardan oluşan süreçte gerçekleştiğini savunmuşlardır. Mesleki gelişim kuramları: bireylerde meslek fikrinin nasıl doğup geliştiği, mesleki kararın veya seçimin nasıl yapıldığı, bu seçimi etkileyen etmenlerle birlikte bu oluşumu açıklamaya çalışan görüşlerdir.

1.3.1. Eli Ginzberg ve Arkadaşlarının Mesleki Gelişim Kuramı

Eli Ginzberg, Ginzburg, Axelrad ve Herma (1951) meslek seçimi olgusuna gelişimsel açıklamayı getirmişlerdir (Yeşilyaprak, 2006). Meslek seçiminin belirli bir anda gerçekleşen bir olay değil, çocukluktan ergenliğe, oradan da yetişkinliğe uzanan bir gelişim dönemi süreci olduğunu ileri sürmüşlerdir. Kuramın üç temel unsuru vardır. Bunlar; süreç, geri dönülemezlik ve uzlaşmadır. Aşağıda bu temel unsurlara ayrı ayrı yer verilmiştir.

i) Süreç

Meslek seçimi bir süreçtir. Süreçlerden her biri bireyin dürtülerini ve ihtiyaçlarını bir meslek seçimine dönüştürmesi bakımından farklılaşmaktadır. Ginzberg ve arkadaşları, özellikle geçici ve gerçekçi seçim dönemine girişte 2 yıl kadar farklılık görülebileceğini, ayrıca; mesleki karar verme sürecinin 10 yıllla sınırlandırılmayacağını, bunun insanların çalışma ve meslek hakkında karar vermeyi umdukları sürece yaşam boyu süren bir süreç olduğunu belirtmişlerdir. Gelişim aşamaları Çizelge 1.1’ de verilmiştir.

Çizelge 1.1: Ginzberg’ in Mesleki Gelişim Dönemleri (Yeşilyaprak, 2006’ dan uyarlanmıştır.)

DÖNEMLER	BASAMAKLAR	YAŞLAR	ÖZELLİKLERİ
Fantezi (Hayal) Döner		5 – 11	Keyfi seçimlerde bulunur. Zevk ilkesi ön plandadır. Yetişkinlerle özdeşleşme kurulur
Geçici Seçimler Deneme Dönemi		11 – 17	
	İlgi	11 – 12	Hoşlandığı ve hoşlanmadığı etkinlikleri ayırmaya başlar. İlgileri ön plandadır.
	Kapasite Yetenek	13 – 14	Kendi yeteneklerini ve mesleğe uygunluğunu daha fazla dikkate alırlar.
	Değer	15 – 16	Kendi değerleri, yaşam değerleri ve meslekten beklentileri uyuşmaya başlar.
	Geçiş	17	Seçimler geçici ve deneyseldir.
Gerçekçi Dönem		17 – 24	
	Keşfetme Araştırma	17 – 18	Meslek seçimi yapmasında yardımcı olacak bilgi ve yaşantılar edinmeye çalışır.
	Billurlaşma	19 – 21	Daha önceki yaşanan süreçlerin birikimsel toplamıdır. Çeşitli faktörlerin değerlendirmesini yapar ve bir amaca bağlanır.
	Belirleme	21 – 24	Kararın kesinleşmesi ve özel planlamayı kapsar.

ii)Geri Dönülemezlik

Meslek gelişim süreci tersine çevrilemez. Çünkü birey verdiği kararlardan geri dönmekten genellikle şu nedenlerden dolayı kaçınır.

- Eğitim için gerekli aile desteği
- Evlenme
- Hata yaptığını kabul etmekten kaçınma
- Zaman

Fakat Ginzberg 1972 yılında yazdığı makalesinde, meslek seçiminin bazen geri dönülebilir bir süreç olduğunu kabul etmiştir.

iii)Uzlaşma

Seçim süreci daima bir uzlaşmayı içerir. Kuramın ilk formülasyonunda, meslek seçiminin billurlaşmasında uzlaşmanın kaçınılmaz olduğu ileri sürülmüştür. Birey, geçici dönemde ilgileri, kapasitesi ve değerleri arasında bir uzlaşma sağlamak için çaba harcar. Ginzberg 1972 yılındaki çalışmasında, durağan uzlaşma terimi yerine dinamik bir terim olan “ en azı kullanarak en üst düzeyde yarar sağlama” terimini tercih etmiştir. Ginzberg kuramını, “meslek seçimi, bireyin meslek hazırlığı ve amaçları ve çalışma dünyasının gerçekleri arasında en üst düzeyde uyumu bulmak için yaşam boyu süren bir karar verme sürecidir.” şeklinde yeniden düzenlemiştir.

1.3.2. Donald E.Super’ın Mesleki Gelişim ve Öz (Benlik) Kavramı Kuramı

Bireyin davranışları, kendisini ve çevresini yorumlayışına göre biçimlenmektedir. Meslek seçimi kararı da, bir davranış olarak bireyin öz kavramından etkilenmektedir. Super’ e göre meslek seçimi kişinin özüne ilişkin tasarımlarının mesleki terimler halinde ifade edilmesidir.

Öz insanın doğuştan getirdiği, yaşamını sürdürebilmesi için gerekli davranışları kazanabilme gizil gücünü ifade eder. Öz kavramı ise, kişinin özü ile ilgili algılarının bütünleştirilmesi, sistemlendirilmesi ve adlandırılmasıdır. Öz kavramını mesleki ifadelerle dönüştürülmesi işlemi, iki alana ait, ayrı iki dilin anlaşılması ile incelenebilir.

1.3.2.1. Super'in Mesleki Gelişim Basamakları

Super'e göre meslek seçimi, belli bir gelişim sürecinde birey ile çevrenin etkileşimi sonucu oluşan benlik tasarımının bir mesleğe yansması ve ifadesidir. Benlik kavramlarının mesleki terimlere dönüştürülmesi, beğenilen bir mesleki role sahip yetişkinle özdeşleşme, üstlendiği rollerde yaşantılar geçirme ve kendisinin belirli bir mesleğe yönelik yetenek ve kapasiteye sahip olduğunu farketmesi süreciyle oluşur.(Yeşilyaprak, 2006)

Super'e göre bir mesleğin seçilmesi, bireyin yaşamında, onun benlik kavramını oldukça kesin bir biçimde belirttiği bir noktadır. Birey meslek tercihini ifade ederken "ben şu yada bu biçimde bir insanım" demektedir. Super, benlik kavramının oluşması ve bir meslek tercihine dönüşmesinin, gelişim süreci boyunca gerçekleştiğini belirtmekte ve mesleki gelişim sürecini 5 evreye ayırmaktadır (Yeşilyaprak, 2006).

Çizelge 1.2. Donald E. Super' in Mesleki Gelişim Aşamaları (Yeşilyaprak, 2006' dan uyarlanmıştır.)

EVRE	BASAMAK	YAŞLAR	ÖZELLİKLER
Büyüme Dönemi		14 yaşa kadar	Bu dönem fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişim dönemidir. Çocuk doğumdan itibaren çevre ile etkileşimde buldukça kendi hakkında da kavramlar geliştirir. Öz kavramı ile meslek kavramları arasında ilişki kurmaya başlar.
	Fantezi Hayal	4 – 10	Çocuğun davranışlarında heves, arzu ve anlık ihtiyaçların etkisi yoğundur. Hayal kurma ve rol denemeleri egemendir.
	İlgi	11–12	Hoşlanma ve beğenmenin, etkinliklerin ve meslek emellerinin belirlenmesinde en önemli rolü olduğu basamaktır.
	Kapasite	13–14	İşin gerektirdiği nitelikler daha yoğun biçimde dikkate alınır.
Araştırma Keşfetme Dönemi	Deneme	14-17	Gelişimin ergenlik dönemine rastlar. Bu dönemde ergen kendisi hakkında daha da bilinçlenir. Kendisini yetişkin rollerinde bilinçli olarak dener.
	Geçiş	18-21	İlgi, gereksinim, yetenek, değer ve fırsatların dikkate alındığı, fantezi, tartışma ve yarım zamanlı iş yaşantılarında bu seçimlerin geçerliliğinin denendiği dönemdir.
	Sinama İzleme	22-24	Gencin, iş ve çalışma dünyasına girdiği ve gerçeği daha çok göz önüne aldığı dönemdir.
Yerleşme Evresi		25–44	Uygun bir alanın ve o alanda kararlı bir işin bulunması ile karakterize edilir. Dönemin başında sinama ve belki iş değiştirme görülebilir, fakat sinama – yanılma olmadan da yerleşme gerçekleşebilir.
	Deneme	25–30	Başlangıçta uygun görülen bir çalışma alanı bireye doyum sağlamayabilir ve gerçek meslek hayatı başlamadan birkaç iş değiştirme görülebilir.
	Sağlamlaşt ırma	31–44	Meslek örüntüsü berraklaştıkça çabalar onu sağlamlaştırmaya, çalışma dünyasında güvenli bir yer yapmaya yönelir.
Koruma Evresi		45–64	İş dünyasında bir yer edindikten sonra kişi bütün çabalarını, onu elde tutmaya ve geliştirmeye yöneltir. Bu aşamada genel olarak bireyin umutlarını gerçekleştirme ve doyuma ulaşması mümkündür.
Çöküş Evresi		65 ve sonrası	Fiziksel ve zihinsel kapasitenin çöküşü demek olan yaşlılık yıllarına rastlar.
	Yavaşla- ma	65–70	Kişi iş temposunu yavaşlatır. Görevlerini daha az güç isteyen başka alanlara kaydırır.
	Tam emeklilik	71 ve sonrası	Bu aşamada meslekten ayrılma, işi tümüyle bırakma gereği hissedilir.

Mesleki Gelişim Görevlerine İlişkin Tutum ve Davranışları aşağıdaki şekilde tanımlamışlardır.

- i) Billurlaşma gereğinin bilincinde olma
- ii) Kaynakların kullanılışı
- iii) Göz önüne alınacak faktörlerin bilincinde olma
- iv) Hedefleri etkileyebilecek faktörlerin bilincinde olma
- v) İlgi ve değerlerin ayrışması
- vi) Şimdiki zamanla gelecek ilişkisinden haberdar olma
- vii) Genel bir tercihin belirlenmesi
- viii) Tercihin kararlılığı
- ix) Tercih edilen meslek ile ilgili bilgi edinme
- x) Tercih edilen meslek için hazırlık planı yapma
- xi) Meslek tercihlerinin akılcılığı

1.3.2.2. Mesleki Benlik Kavramı Gelişiminin Belirleyicileri

- i) Ekonomik Belirleyiciler - İş döngüsü, Teknolojik değişme, Savaş
- ii) Sosyal Belirleyiciler- Sosyo - ekonomik statü , eğitim, vatandaşlık, ırk, inanç, cinsiyet
- iii) Psikolojik ve Kişisel Belirleyiciler - Biyolojik miras, zeka, özel yetenekler, ilgiler, ihtiyaçlar

1.3.3. John Kurumboltz' un Meslek Seçimi Kuramı ve Sosyal Öğrenme

Meslek seçimi ve gelişimi konusunda davranışsal yaklaşımı ortaya koyan öncü John Krumboltz' dur. Krumboltz, meslek seçimi kuramında, sosyal öğrenme kuramını ortaya koyan Albert Bandura' dan etkilenmiştir.

Krumboltz'a göre, insanların mesleki kararları, genetik etmenler, çevresel koşullar, öğrenme yaşantıları ve performans becerilerinin birbirleriyle etkileşiminden etkilenir. Çizelge 1.3' te Krumboltz ve arkadaşlarının belirlediği mesleki karar vermeye etki eden dört etmen görülmektedir. Her bir karar verme noktasında çeşitli karar seçenekleri bulunmaktadır ve karar alındığında bu karar daha sonraki kararlardaki seçenekleri arttırır veya azaltır.

Çizelge 1. 3: Mesleki Karar Vermeye Etki Eden Etmenler (Yeşilyaprak, B., 2006' dan uyarlanmıştır.)

GENETİK DONANIM ÖZEL YETENEKLER	ÇEVRESEL KOŞULLAR VE OLAYLAR	ÖĞRENME YAŞANTILARI	GÖREVE YAKLAŞMA BECERİLERİ
-İrk -Cinsiyet -Fiziksel özellikler -Fiziksel engeller -İstidat(Eğilim) örnekleri -Çevreyle etkileşim -Zeka -Müzik becerisi -Sanat becerisi -Kas eşgüdümü	- İş fırsatlarının sayısı ve doğası - Eğitim fırsatlarının sayısı ve doğası - Adayların ve işçilerin seçimindeki sosyal politikalar ve işlemler - Çeşitli mesleklerde geriye dönüş yapma oranı - Çalışma yasaları ve birliklerin kuralları - Deprem, kuraklık, sel, kasırga gibi fiziksel olaylar -- Teknolojik gelişmeler - Toplumsal örgütlerde değişmeler - Ailede eğitim yaşantısı ve kaynaklar - Eğitim sistemi - Çevre ve toplumun etkileri	- Araçsal öğrenme yaşantıları - Çevrede etki yaratabilmek üzere eylemde bulunma - Çağrışımsal öğrenme yaşantıları - Dışsal uyarıya verilen tepki, örneğin klasik koşullanma, model olma	- Probleme ilişkin beceriler - Standart ve değerlere göre performans - Çalışma alışkanlıkları - Algısal ve bilişsel süreçler Örn: Katılım, kodlama - Zihinsel engeller - Duygusal tepkiler

Genetik donanım ve özel beceriler, bireylerin eğitimsel ve mesleki tercihlerini, becerilerini ve başlangıç yapmasını sınırlandırabilir. Çevresel koşullar ve olaylar, bireylerin etkisi olmaksızın gelişebilir, bazen de bireyler çevrelerini etkileyebilir. İnsanların geçmişteki ve şu andaki öğrenme yaşantıları onların eğitim ve meslek seçimini etkileyebilir. Öğrenme yaşantıları *vasıtalı* ve *çağrışımlı* olmak üzere iki kategoride ele alınmaktadır.

Vasıtalı Öğrenme Yaşantıları: Kişi çevre üzerinde etki icra eder ve bununla olumlu bir sonuç elde etme amacındadır. Üç ögesi vardır:

i)Öncekiler, davranış ve sonuçta elde edilenler: Öncekiler, genetik donanım, özel yetenekleri, çevre koşulları ve olayları içermektedir.

ii)Davranışsal Tepkiler: Bu grubun içine açıkça gözlenen davranışlar kadar, bilişsel ve duyuşsal yaşantılar girmektedir.

iii)Doğurgular: Davranışın o anlık veya daha sonra ortaya çıkan etkileri.

Çağrışımlı Öğrenme Yaşantıları: Kişi çevredeki uyaranlar arasında bağlantı kurar. Bu bağlantılar gerçek veya yakıştırma olabilir. Mesleklere ilişkin olumlu veya olumsuz özelliklerin çoğu böyle oluşur. “Tüm avukatlar zekidir” gibi.

Göreve Yaklaşım Becerileri: Genetik özellikler, özel yetenekler, öğrenme yaşantıları ve çevre etkileri arasındaki etkileşim göreve yaklaşım becerilerini oluşturur. Bu beceriler aşağıda belirtilmiştir:

Performans standartları. Algısal ve bilişsel süreçler (dikkat, hatırd tutma vb.) Zihinsel kurulum ve duygusal tepkiler. Çalışma alışkanlıkları.

Bu etkileyici faktör tiplerinin karmaşık etkileşimi sonucu insanlar bazı genellemeler ve inançlar oluştururlar. “Zengin olmak istiyorsan ticaret yapmalısın” gibi. Her bireyin kendisi ve dünya hakkında genellemeleri vardır. Bunlar kendini gözlemlemeden kaynaklanan genellemeler ve iş dünyası hakkında genellemeler olarak iki grupta toplanabilir.

1.3.4. Goodstein'in Mesleki Seçim Kuramı

Goodstein, mesleki problemlerde davranışsal yaklaşımların uygulanmasında kaygı konusunu ileri sürer. Kaygı, gerçekte nötr bir uyarıcıya karşı öğrenilmiş veya kazanılmış bir duygusal tepki olarak tanımlanmaktadır. Goodstein, hatalı meslek seçimi davranışında, temeli kaygı olan iki genel neden olduğunu gözlemiştir.

- i) Danışanların meslek planlarını formüle etme ve bunu gerçekleştirme konusunda gerekli olan bilgiyi edinmek için yeterli fırsat bulamamaları,
- ii) Kaygının engelliyi etkileri nedeniyle fırsatları kullanamama veya gerekli bilgileri toplayamama.

Ergenler ve gençler, meslekler konusunda karar verebilmeleri için güçlü toplumsal baskılar bulunması nedeniyle kaygıyı kontrol altına alarak, güç bir karar olan meslek kararını vermekten kaçınırlar.

Davranışçı bir danışman, her bir durumda meslek hakkında yeterli bilgi elde edememek nedeniyle yaşanan mesleki kararsızlık sonucu ortaya çıkan kaygının derecesini ve karar vermek için uygun becerileri kazanmaktan veya kullanmaktan danışanı alıkoyan engelliyici kaygının derecesinin ne olduğunu belirlemelidir.

1.3.5. Holland'ın Kişilik Kuramı

J.Holland, eğitsel, askeri ve psikiyatrik kurumlarda çalışan bir meslek danışmanıdır. Ona göre meslek seçimi; kişiliğin iş dünyasında ifade bulan yansımasıdır (Yeşilyaprak, 2006). Holland insanların, kişilik özellikleri bakımından, altı grupta toplanabileceği, yaşadıkları çevrelerinde aynı şekilde, gruplanabileceği sonucuna varmış ve meslek danışmanlığı alanında "Tipoloji Kuramı" olarak bilinen kişilik kuramını geliştirmiştir (Kuzgun, 2004).

Holland'ın tanımladığı 6 kişilik tipi, özellikleri, yapmaktan hoşlandıkları etkinlikleri baskın talepleri ve uygun görülen meslekleri Çizelge 1.4 de gösterilmiştir.

Çizelge 1. 4: Holland'ın Kişilik Tipleri (Holland 1973;Gibson, Mitchel 1990'dan uyarlanmıştır.)

Kişilik Tipi	Belirgin Özellikleri	Baskın Talepler/Etkinlikler	Tipik Meslekler
GERÇEKÇİ	Sabırlı ve hoşgörülü,pratik,maddeci, erkeksi, antisosyal, uygucu, içten, doğal, sebatkar, içgörülere ve başarma güdülere fazla gelişmemiş.	<ul style="list-style-type: none"> Kas faaliyeti, motor koordinasyonu gerektiren işler Mekanik, sistematik çalışmalar Nesneler, eşyalar, makinalar ve hayvanlarla ilgili etkinlikler 	Otomobil Tamirciliği,Her Çeşit Araç Teknisyenliği, Elektrikçi, Mühendislik, Ziraat İle İlgili Meslekler,Ormancılık, Denizciler, Beden Eğitimi Öğretmenleri
ARAŞTIRICI	Entelektüel,analitik düşünce yapısına sahip, rasyonel, eleştirel, titiz,sabırlı, yöntemci, bağımsız, çekingen, içedönük (popüler olmaktan hoşlanmayan)	<ul style="list-style-type: none"> Analitik faaliyetler Sistematik deneysel çalışmalar Bilimsel çalışmalar Fiziksel,biyolojik veya kültürel olguları araştırma 	Biyolog, Genetikçi, Matematikçi, Kimyager, Fizikçi, Araştırma Analizcisi, Astronot, Antropolog, Tıp Teknisyeni.
SANATÇI	Heyecan ve coşkuları dengesiz, hayalci, fevri, karmaşık, sezgileri güçlü, bağımsız, duygusal, uygulayıcı olmayan(atipik), duyarlı ve etkileyici	<ul style="list-style-type: none"> Estetik faaliyetler Tutkulu, bağımsız, sistematik olmayan aktiviteler Sanatsal etkinlik ve ürünler yaratma Bağımsız, yaratıcı çalışmalar 	Yazar, Ressam, Aktör, Tiyatro Sanatçısı/Öğretmeni, Müzisyen,Kompozitör , Dekoratör, Mimar
SOSYAL	Yardımseser, sorumluluk sahibi,sosyal, işbirliğine yatkın, empati kurabilen,arkadaş canlısı, içten, sabırlı, nazik, anlayışlı	<ul style="list-style-type: none"> İnsanlarla birlikteliği sağlayan aktiviteler Başkalarını eğiterek geliştirmek,yardım etmek vb. Başkalarını ikna etme, yönlendirme 	Sosyal Hizmetler Uzmanı,Rehabilitasyon Danışmanları, Psikolog, Psikolojik Danışman, Halkla İlişk. Uzman., Üniversite Hocaları, Öğretmenler.
GİRİŞİMCİ	Dışadönük,enerjik,kendine güvenli, atılgan,fevri, ikna yeteneği yüksek, sabırsız, meraklı, maceracı, iyimser, sosyal konuşkan	<ul style="list-style-type: none"> Başkalarını ikna etmeye yönelik faaliyetler Sosyal eğlendirici etkinlikler Organize edilmiş çalışmalar 	Satıcı, Pazarlamacı, Komisyoncu, Menajer, Politikacı, Avukat.
GELENEKSEL	Dikkatli, titiz, itaatkar, tutarlı, esnek olmayan, düzenli, sebatkar, vicdanlı, özdenetimli, hayal gücünden yoksun,dengeli	<ul style="list-style-type: none"> Sistemli, kurallara bağlı aktiviteler Nesnelerle ilgili sistematik çalışmalar Kayıt tutma, hesaplama, kontrol işlemleri,veri işleme makinaları kullanma 	Banka Veznedarı, Kütüphaneci, Daktilograf, Postacı, Muhasebeci, Kitapçı, Finans Elemanı

1.3.6. Diğer Kuramlar.

Yukarıda ele alınan kuramlar dışında Mesleki Gelişim Kuramları içinde önemli başka kuramlarda vardır.

Mesleki rehberlik alanında en eski görüş olan “Özellik-Faktör Kuramı”na göre, her birey kendine has özellikler örüntüsüne sahiptir. Diğer yandan meslekler de kapsamındaki iş etkinliklerine bağlı nitelikleri gerektirir. Buna göre uygun meslek seçimi, bu iki grubun en iyi şekilde eşleştirilmesine bağlıdır. Parsons (1909)’la başlayan bu görüş, daha sonra Williamson’la sürmüştür ve pek çok kuramında çıkış noktasını oluşturmuştur (Isaacson 1986; Yeşilyaprak, 2006).

Psikoanalitik kuramlar, bireyin diğer birçok davranışı gibi meslek seçiminin de, bilinçdışı gereksinimleri doyurma yolunda “yüceltilmiş” davranışlar olduğu görüşünden hareket eder. Diğer bir deyişle bireydeki psiko-fizik enerji, toplumca kabul edilebilecek şekilde, iş/meslek yoluyla doyuma ulaştırılır. İş doyumu da, seksüel zevkin yüceltilmesi ile sağlanır. Brill’e göre iş/meslek seçimi tesadüfi bir eylem değil; bilinçdışı dürtülerin bir yönlendirmesidir (Kuzgun 2000).

Bütün bunların yanı sıra meslek seçiminin bir “şans” işi olduğuna inanan, isabetli bir seçim için “doğru zamanda doğru yerde olmak” gerektiğini savunan Şans Kuramcıları; meslek seçiminin toplumun sosyo-ekonomik koşullarına göre belirlendiğini söyleyen “durumsal kuramlar” gibi değişik görüşler bulunmaktadır (Isaacson, 1985; Yeşilyaprak, 2006).

1.4 MESLEKİ OLGUNLUK

Bireyin kendisini tanıması, gizli güçlerinin farkında olması bir mesleği tercih edebilmek için yeterli değildir. Bireyin mesleki olgunluk düzeyinin de yüksek olması gerekmektedir. Okul rehberlik servisleri öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerini yükseltmek için bir dizi çalışma yaparlar. Belli bir olgunluk düzeyine ulaşmayan bireyin meslek tercihi yapması pek de sağlıklı sonuçlar doğurmayacaktır.

Mesleki olgunluğun yeteneklerle; ilgilerini geliştirme ve ilgileriyle yeteneklerini ortaya koyma olanaklarıyla; ayrıca bu olanaklardan yararlanmayla ilişkili olduğu Super ve Bohn (1973) tarafından belirtilmiştir.

Super ve Bohn, meslek gelişimi kuramında meslek olgunluğunu sınamak için, aşağıdaki meslek olgunluğu boyutlarını geliştirmişlerdir.

- i. Boyut- Meslek seçimine yönelik
 - i-1. Seçme konusuyla ilgilenme
 - i-2. Meslek seçimine yönelişte kaynakları kullanma
- ii. Boyut- Meslek hakkında bilgi toplama , planlar yapma
 - ii-1. Tercih edilen meslek hakkında özgül bilgileri saptama
 - ii-2. Tercih edilen mesleği daha özgül olarak planlama
 - ii-3. Planlama faaliyetlerini genişletme
- iii. Boyut – Meslek tercihlerinin tutarlılığı
 - iii-1. Alanlar içinde meslek tercihlerinin tutarlılığı
 - iii-2. Düzeyler içinde meslek tercihlerinin tutarlılığı
 - iii-3. Alan düzeyler dahilinde meslek tercihlerinin tutarlılığı
- iv. Boyut- Özelliklerin billurlaşması
 - iv-1. Ölçülen ilgilerin örüntülenme derecesi
 - iv-2. İlgili olgunluğu
 - iv-3. Çalışma sevgisi
 - iv-4. İş değerlerinin örüntülenme derecesi
 - iv-5. İş ödüllerinin etrafıca tartışılması
 - iv-6. Seçme ve planlama sorumluluğunun kabullenilmesi
 - iv-7. Meslek seçiminde bağımsızlık
- v. Boyut- Meslek tercihlerinde akılcılık
 - v-1. Yetenek ve tercih arasında uygunluk
 - v-2. Ölçülen ilgilerle tercihler arasında uygunluk
 - v-3. Tercih düzeyi, ölçülen ilgiler ve meslek düzeyi arasındaki uygunluk

1.4.1. Mesleki Olgunluğu Etkileyen Faktörler

Mesleki olgunluğu etkileyen temel 5 faktör vardır. Bunlar aşağıda belirtilmiştir:

- i) Zeka
- ii) Bilişsel karmaşıklık
- iii) Cinsiyet
- iv) Sosyo - Ekonomik düzey

v) Zaman perspektifi

1.5. MESLEĞE YÖNLENDİRME

Uluslararası Çalışma Teşkilatı (İLO) 1949 yılında mesleğe yöneltme konusu ile ilgili olarak bulunduğu tavsiyelerde, mesleki yönlendirmeyi “kişinin özellikleri ve bunların mesleki imkanlarla ilgisini dikkate alarak, mesleki seçim ve gelişmesi ile ilgili problemlerin çözülmesinde kişiye yapılan yardım” olarak tanımlamaktadır.

Mesleğe yönelme, eğitim-öğretim süreci içerisinde öğrencilerin mesleğe yöneltilmesi, yetişkinlerin mesleğe yöneltilmesi ve rehabilitasyonu şeklinde yapılmaktadır. İçinde bulunduğumuz çağda hergün seçilebilecek yeni bir mesleğin ortaya çıktığı dikkate alınır (Kepçeoğlu, 1995); eğitim kurumlarının, öğrencilerini mesleğe yönlendirme faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde yürütebilmek ve gençlerin kendilerine en uygun mesleği seçmelerini sağlamak için rehberlik hizmetlerine büyük önem vermesi gerekmektedir (Ünsür, 1998).

Eğitim süreci boyunca okullarda yürütülen yönlendirme çalışmaları, eğitimsel yönlendirme ve mesleki yönlendirme olmak üzere iki gruba ayrılır. Eğitimsel sorunlarla ilgili olarak eğitim sisteminde bireye ve bireylere götürülen yardım etkinliklerine eğitimsel yönlendirme, bireye mesleksi tercihler yapmasında, bir meslek alanına yönelmesinde, bu meslek alanı içinde bir meslek seçmesinde ve mesleğe hazırlanmasında götürülecek etkinlikleri içeren yönlendirme çalışmalarına meslekî yönlendirme denilmektedir (Özoğlu, 1982, s. 98 – 99).

“Meslekî yönlendirme yalnız belli yaşlardaki öğrencilere belli yıllarda götürülen bir yardım olmamalıdır” ilkesinden yola çıkılarak meslekî yönlendirme konusunda son yıllarda sıkça uygulanan mesleksi gelişme (vocational development) kavramı üzerinde durulmalıdır. Bu kavram, mesleğe yönelme, meslek seçimi, mesleğe giriş, mesleğe uyum, meslekte gelişme ve meslekte emekli oluşu kapsayan bir kavramdır. Bu açıdan ele alındığında meslekî yönlendirme okul sürecini aşan, bireyin kariyer gelişimini izleyen bir hizmet yelpazesi olarak algılanmalıdır.

Hampreys, Traxler ve North'a göre, araştırma bulgularının ışığında meslekî yönlendirmede üzerinde durulması gereken hususlar şunlardır: Öğrencinin okul yaşamının erken yıllarında çalışmalar başlatılmalıdır, mesleğe yöneltme için sürekliliği olan bir program seçilmelidir, gelişme ve olgunlaşma vurgulanmalıdır, belirli bir mesleği

zamanından önce seçme baskısından bireyi kurtarmaya çalışılmalıdır, öğrencinin psikolojik ve sosyal özelliklerine ilişkin geniş ölçüde bilgi sahibi olunmalıdır, Belirli bir meslek ya da iş yerine meslek seçme ve hazırlama konusu kariyer kavramı içinde ele alınmalıdır, öğretim, bireyin meslek seçmesi gibi kısıtlı bir iş ya da eylem için olmaktan çok mesleksenel gelişim kavramı içinde ele alınmalıdır (Özoğlu, 1982).

Bir mesleğe yönlendirmeden söz ediliyorsa, iki yöntemden birisi tercih edilerek yapılmaktadır. Yönlendirmenin bir biçimi olan yöneltme de biz yetişkinlerin çocuk için neyin iyi olduğunu karar verip, bir mesleğe yönlendirmemizdir. Kuşkusuz çok da iyi niyetle yapılan bir mesleğe yöneltme çocuğu dıştan kontrole alıştırdığından günümüzde önerilmemektedir. Yönelme ise meslek seçimi sorumluluğunu çocuğa bırakarak onun kendi geleceği için çaba sarf etmesini ve uygun olanı keşfetmesini öneren yaklaşımdır.

Yönlendirme

Yönelme

- 1.Meslek seçimi sorumluluğu çocuğa aittir.
- 2.İçten kontrolü geliştirir.
- 3.Sorumluluk duygusunu geliştirir.
- 4.Herkesin rolü belirlidir, çatışmadan çok işbirliğine dayalıdır.

Yöneltme

- 1.Meslek seçimi sorumluluğu anne-baba veya eğitimcilere aittir.
- 2.Dıştan kontrole bağımlılığı artırır.
- 3.Sorumluluk duygusundan çok bağımlılık duygusunu geliştirir.
- 4.Anne-Baba belirler, çocuktan uymasını beklenir. İşbirliği olmadığından çatışmalar çıkar.

Süratli gelişimlerin olduğu çağımızda birey için önemli olan proje sahibi olmasıdır. Benim ilerisi için ne tür projelerim var ?, ileriye ne ölçüde görebiliyorum? Kulaçlıoğlu'nun (1997) belirttiğine göre; gençler, ilk yaşlarından itibaren proje geliştirme çabalarına sokuldukları ölçüde, yaşamlarının her aşamasında bilinçli bir uyum çabasına ve bilgi arayışına girme becerisi kazanacak; rollerini, sorumluluklarını ayırtmayı, yönlerini çizmeyi bileceklerdir.

1.5.1. İlköğretimde Yönlendirme

Son 30-40 yıl boyunca mesleki gelişim ile ilgili yapılan araştırmaların bulguları yaşamboyu süren mesleki gelişim sürecinde çocukluk döneminin anlamlı bir yeri olduğunu göstermektedir (House ve diğ. 1973).

Mesleki Gelişim kuramcılarının bir çoğu, örneğin Ginzberg, Super, Roe, Tiedeman, Holland, O'Hara, mesleki gelişim sürecinde çocukluk döneminin önemini vurgulayarak, bunların ilköğretim öğrencileri açısından doğurgularına dikkat çekmişlerdir (Hansen ve Steviç 1969; Lyon 1973; Isaacson1986).

Gerek ilköğretimde gerekse orta öğretimde sağlıklı bir yönlendirilebilmenin sağlanabilmesi için yatay ve dikey geçişlerin öğretimin her kademesine yaygınlaştırılarak uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir (MEB, 2004).

1.5.1.1. İlköğretimde Yönlendirmenin Önemi

İlköğretim döneminde gerçekleşecek mesleki gelişim görevlerinin, mesleki gelişim sürecinin sonraki aşamalarını etkileme açısından önemi araştırma bulgularına göre, diğer dönemlere kıyasla çok daha fazladır (Yeşilyaprak, 1995).

İlköğretim yılları, çocuğun kişilik gelişimi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu dönemde, özgüvenin gelişimi, kendini kabul, benlik tasarımı, içsel denetimin gelişmesi gibi boyutlar bireyin mesleki gelişimi açısından da bu dönemin sağlıklı bir şekilde yaşanmasının gereğini ortaya koymaktadır (Yeşilyaprak, 1995).

Çocukluk döneminde oluşan tutumlar, değerler ve algılar eğitimsel ve mesleki doğurgularla yüklüdür. Örneğin mesleklerin statüsüne ilişkin yargılar, cinsiyet meslek ilişkisine ilişkin değer yargılarının bu dönemde oluştuğu ve ileride bu ön yargıların meslek seçiminde özgürlüğü sınırladığı gözlenmektedir (Yeşilyaprak, 1995).

Her çocuk, doğuştan gelen biyolojik özellikler ve içinde bulunduğu çevresel koşullara göre biyolojik, ruhsal, zihinsel ve toplumsal gelişme gösterir. Sözü edilen gelişim kendine özgü olduğu için, onun gözlenen ve ileride açığa çıkacak olan, potansiyel anlamdaki, ilgi ve yetenekleri de yine kendine özgüdür. Bu çok farklı ilgi, yeti ve yeteneklerin uygun eğitsel ortamlarda sonuna kadar desteklenerek gelişmesini sağlamak, toplumun insan gücü

kaynaklarının niteliğini yükseltmek açısından bir zorunluluktur. Kalkınmanın anahtarının, nitelikli insan olması, anılan zorunluluğu daha da önemli kılmaktadır (Uluğ, 1999).

1.5.1.2. İlköğretimde Yönlendirme Faaliyetleri

Türkiye'de 'yönlendirme', 'yönetme' ve 'yönelme' kavramları kullanılmakta olup henüz hangisinin kullanılacağı konusunda ortak bir görüş oluşmuş değildir. 15. Millî Eğitim Şurası'nda her ne kadar 'yönelme' kavramını benimsense de, bu çalışmanın bireysel değil kurumsal bir faaliyetle gerçekleştirilebileceği için, 'yönlendirme' kavramının kullanılması daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Bu dönemde mesleki rehberlik çalışmalarının odak noktasını, çocuğun yada gencin bir meslek tercihi yapması değil, onun mesleki gelişimiyle ilgilenmek oluşturur. 12-15 yaş dönemine ilişkin mesleki gelişim görevlerini başararak bu süreci sağlıklı yaşamasına yardım, çalışmaların temel amacı olmalıdır (Yeşilyaprak, 2006).

Gelişim psikolojisi açısından erinlik "erinlik" (ergenlik öncesi) olarak isimlendirilen bu dönem çocukluğun sona erişi ve gençlik kültürüne katılmaya hazırlanış açısını ifade eder (Onur, 1995).

Bu dönemde önemli olan gencin kendindeki değişimin farkına varması, değişimin süreceği ve benliğin değişeceğine ilişkin farkındalığın artmasına yardımcı olabilmektir (Crites, 1969).

Ülkemizde, ilköğretim son sınıf öğrencileri (13-14 yaşlar) üzerinde yapılan bir araştırmada, bu yaş düzeyi için geçerli olan mesleki gelişimin gerektirdiği; meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri göz önüne alma, meslek seçiminin sorumluluğunu üstlenme ve çalışma hayatına karşı olumlu tutumlar geliştirme ile ilgili mesleki gelişim görevlerini gerçekleştiremedikleri görülmüştür. Bu dönemde amaç mesleki rehberlik hizmetleri ile bu gelişimin sağlanabilmesidir (Akbalık, 1991).

Eğitimdeki önemli sorunlardan biri yöneltme ve danışmanlık hizmetlerinin yetersizliğidir. Öğrenciler çok amaçlı liselere gelmeden önce temel eğitimin ikinci yarısında sağlıklı bir yönlendirme sürecinden geçmelidirler. Ancak bu yöneltme, öğrenciye belli bir alanı ya da mesleği empoze etmek biçiminde değil, öğrencinin gizil güçleriyle çalışma yaşamının

gereklere arasında bir eşleme yapmaya dönük olmalıdır. Dolayısıyla, özellikle temel eğitimin ikinci yarısında uygulanan teknoloji eğitimi programlarında çocuklara meslekler hakkında kapsamlı bir bilgilendirme yapılmalıdır. Bu bilgilendirme, kısa bir seminer ya da konferans biçiminde olmamalı ve ders kapsamında yıl boyu süren öğrenme etkinlikleri olarak düzenlenmelidir. Öğrenciler, temel eğitimdeki bu bilgilendirme sonucunda liselerde uygun bölümü seçmeli ve seçtikleri bölüm kendilerine uygun değilse değiştirebilmelidirler. Bölüm ya da meslek alanı seçerken, öğrenci adına öğretmen ya da anne-babanın değil, öğrencinin kendisinin karar vermesi ve bu kararın da bilgilendirmeye dayalı bir karar olması gerekir (Şimşek, 2004).

İlköğretimde yönlendirmenin önemini 58. Hükûmet de vurgulamış ve acil eylem planına almıştır; “İlköğretim ilk yıllarından itibaren, öğrenciye aynı bilgiler tekrar edilerek verilmekte, öğrencinin ilgi ve kabiliyetleri dikkate alınmayarak farklı formasyon kazanmaları sağlanamamaktadır. 6. sınıftan itibaren, rehber öğretmen ve ailenin kararıyla, öğrencinin ilgi ve yeteneklerine göre farklı müfredata tabi tutularak formasyon kazanmaları ve orta öğretime hazırlık yapmaları sağlanacaktır (58. Hükûmet A.E.P, 2003).

İlköğretimde yönlendirme çalışmaları bilimsel anlamda ilk kez 2003 yılında İlköğretimde Yönelme Yönergesi'yle başlamıştır. Yönerge, yöneltmenin amaçlarını, ilkelerini, usul ve esaslarını net bir şekilde ortaya koymaktadır. Hatta uygulanan testler ile öğrencinin ilgi, istek, yetenek ve kişilik özelliklerini tespit edecek testler detaylı bir şekilde hazırlandığı görülmektedir. Yöneltmenin en belirgin ilkesi; “yöneltme, zorlayıcı değil, kişinin kararının doğru ve gerçekçi olması yönünde yol göstericidir. Öğrenci kendi geleceğini planlama ve geleceğine yönelik karar verme hakkına sahiptir, aldığı kararların sorumluluğunu taşıyır ifadesi ile açıklanmaktadır (İlköğretimde Yönelme Yönergesi, 2003).

Temel eğitim içinde çocuk, belli bir mesleğe ya da mesleklere değil, gireceği daha üst okullara yönlendirilmelidir. Bu yönlendirmede ön belirleyici ölçüt, çocuğun okuldaki başarı eğrisidir. Buna göre çocuklar, yüksek öğrenime kadar varacak okul türlerine yönlendirilmelidir. Okul türüne göre yapılacak bu yönlendirme yönergeyle net biçimde belirtilmiştir; Akademik Orta Öğretim, meslekî ve Teknik Orta Öğretim, Güzel Sanatlar Eğitimi (İlköğretimde Yönelme Yönergesi, 2003).

Öğrencilerin, ilköğretimde eğilimleri belirlenip yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu öğrencilerin önündeki belirsizliği kaldıracak ve insan kaynaklarının verimli bir şekilde kullanılmasını sağlayacaktır. Bu tür bir yönlendirme çocukların üzerinde oluşabilecek meslek sahibi olma baskısını da azaltacaktır.

Bunun içinde özellikle ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilere şu faaliyetleri gerçekleştirmek gerekmektedir. Derslerle meslekler arasındaki ilişkileri anlayabilmeleri için branş öğretmenleri tarafında uyarılmak. Çevrelerindeki insanlarla görüşerek meslekler hakkında bilgi toplamalarını sağlamak. Sekizinci sınıftan sonra gidilebilecek orta öğretim kurumları hakkında bilgi sahibi olmaları için tanıtıcı programlar hazırlamak. Çalışma yaşamını tanıyabilmeleri için çeşitli mesleklerle ilgili kısa süreli gözlemler yapmalarını ve bu gözlemlerini sınıftaki arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlamak (Arsoy, 1999).

1.6. MESLEKİ REHBERLİK

İnsan seçeceği meslekte, gelecekte kendisini nelerin beklediğini, günlerini ne gibi faaliyetlerle geçireceğini, nerede ve kimlerle bir arada olacağını yani yaşamının pek çok yönünü belirlemiş olacaktır. Kişinin yaşamında bu denli önemli olan bir kararı; bireylerin mesleklerini görerek, yaparak ve yaşayarak tanıma olanaklarının bulunmadığı, ekonomik zorlukların yaşandığı, benimsenen değerler sistemi ve psikolojik ihtiyaçların farklılaştığı günümüzde; sağlıklı bir şekilde verebilmesini oldukça güçleştirmektedir (Kuzgun, 1986). Bu ve benzeri nedenlerden dolayı da bireylere meslek seçimi konusunda yardım edilmelidir (Güler, 2005).

İlk defa 1909 yılında Frank Parsons tarafından tanımlanan “mesleki rehberlik” kavramı, günümüzde de benzer şekillerde tanımlanmaktadır. Parsons mesleki rehberliği “gençlerin çeşitli meslekleri tanımaları ve kendi özelliklerine uygun olan meslekleri seçmeleri, seçtikleri mesleklere hazırlanmaları ve mesleki yönden gelişmeleri amacıyla yapılan yardım hizmetleri” olarak tanımlamaktadır (Yeşilyaprak, 2004).

Mesleki Rehberlik, bireyin kendini tanıma(yetenekleri, ilgileri v.b) ve çevresi (eğitim ve meslek olanakları) hakkında daha gerçeğe uygun bilgilere sahip olmasına ve bu iki alandaki bilgiyi değerlendirip doğru bir karara varmasına yardımcı olmak gibi hizmetlerden oluşur (Kuzgun, 1982, s. 27).

Mesleksel gelişim bireyin genel gelişiminin bir parçasıdır. Yani; birey, zihinsel, fiziksel, toplumsal ve duyuşsal gelişimi ile iç içe girmiştir. Bireyin yaşamında deneyim ve öğrenmeler gelecek gelişim devresine katkıda bulunur (Özoğlu, 1997).

Kendini tanıyan kişi gerçek duygu ve düşüncelerinin farkındadır. Kendini tanıyan kişi dış dünyadaki olayların ve iç dünyasındaki oluşan yaşantıların çoğu kez farkındadır (Cüceloğlu, 1987, s. 24).

Meslek rehberliği bireyin mesleklere ve meslek seçimine ait problemleri ile uğraşan rehberlik ve danışma faaliyetleridir. Bir bireyin kendisi ve iş dünyasındaki yeri hakkında yeterli bir fikir geliştirmesine ve bunu kendi tatmin edecek ve topluma yararlı olacak bir şekilde gerçekleştirmesine yardım etme oluşumudur (Bakırcoğlu, 1994, s.84-85-86-87).

Meslek rehberliği, bireyin kendi nitelik ve şartlarını arayarak onlara en uygun mesleği seçmesi için hazırlanması ve bu mesleğe girerek orada başarıyla ilerlemesi oluşumuna yardım faaliyetidir Meslekî rehberlik, bireylere bir mesleğe girme anında başlayıp çalışma hayatının sonuna kadar devam eden; bir bireye mesleği tanıtmada, mesleğe giriş koşullarında, mesleğini seçmede, başarılı bir meslek elemanı olmada ve tüm yaşamı boyunca devam eden bir yardım sürecidir. (Tan, 1986, s.107).

Meslekî rehberlik, bireylerin türlü meslekleri tanımaları ve kendi kişisel özelliklerine uygun olan meslekleri seçmeleri, mesleklere hazırlanmaları ve mesleklerde gelişmeleri amacı ile bireylere yapılan yardımlar olarak tanımlanabilir. Meslekî psikolojik danışma ise, yine bu amaçla yapılan bireysel ya da gruba yönelik psikolojik danışma hizmetleri olarak anlaşılabilir.

Meslekî rehberlik çalışmaları üç başlık altında toplanabilir; bireyin özelliklerinin tanınması, mesleğin gerektirdiği özelliklerin tanınması, bireyin özellikleri ile mesleğin özelliklerinin karşılaştırılıp eleştirilerek uygun seçimlerin yapılıp, isabetli kararların verilmesidir (Akbaba, 2002).

Meslekî rehberlik, özellikle ekonomik ve sosyal değişimi hızla yaşıyan toplumlar için anahtar bir rol oynamaktadır. Bireyler için kendilerine sunulan çok sayıda eğitsel ve meslekî tercihleri belirlemek ve maksimum faydayı sağlamak açısından önemlidir. Rehberlik, meslekî ve örgün eğitim veren kuruluşlar için kişilerin ihtiyaçları ile kendi hedeflerinin paralel gitmesi açısından önem taşımaktadır (Zengingönül, 1995).

1.6.1. AB'de Meslekî Rehberlik Çalışmaları

Günümüzün en önemli gerçeklerinden bir tanesi hiç kuşkusuz gelişmiş ekonomilerin en hayatî kaynağının insan kaynağı olduğudur. İnsan kaynağı olmadan ulusların doğal kaynakları ve gelişimlerinin değişkenleri olan finansal güçleri ve sabit sermayeleri sürekli azalan kaynaklar hâline gelecektir (Zengingönül, 1995).

AB, eğitim politikalarını oluştururken, yukarıdaki paragraftan da anlaşılacağı gibi öncelikle bazı dinamikleri göz önüne almıştır. Bunlar, işsizlik ve yaşam boyu eğitimidir.

Aşağıdaki Çizelge incelendiğinde meslekî yönlendirmenin kurumsallaşarak, okullardan bağımsız bir şekilde yapıldığı anlaşılmaktadır. Böyle bir meslekî yönlendirme yapılanması gelişen teknolojiye karşı da kendisini kısa sürede yenileyebilmektedir. Çünkü, sektörlerin içerisinde bulunan veya ilişkisi olan kişiler tarafında meslekî yönlendirme çalışmaları yürütülmektedir.

Çizelge 1.5. Bazı Avrupa Birliği Ülkelerinde Ulusal Rehberlik Sistemi (Zengingönül, 1995’ den uyarlanmıştır.)

ÜLKE		YÖNETİMSEL KONTROL	YARARLANANLAR	TEMEL HİZMETLER
Fransa	Enformasyon ve Rehberlik Merkezi	Eğitim Bakanlığı	Özellikle 15-18 yaş grubu liseye devam eden ve liseden ayrılmış olan öğrenciler	Öğrencilerle ilgili araştırma ve geliştirme programı yapmak, öğrencilere seçecekleri eğitim türü ile ilgili rehberlik hizmeti vermek.
	Gençlik Enformasyon ve Dökümantasyon Merkezi	Gençlik ve Spor Bakanlığı	Genç Nüfus	Çok geniş bir yelpaze içinde enformasyon hizmeti sunmak
	Kurumlararası Vasıf Değerlendirme Merkezi	Ulusal ve Yerel Otoriteler	16 ve üstü yaş grubu iş sahibi/işsiz nüfus	Testlere dayalı vasıf değerlendirmesi yapmak
	Eğitsel Rehberlik	Bölgesel Otoriteler	16 yaş ve üzeri lise, MTE ve üniversite eğitimi almış öğrenciler	Teknik çalışmalar ve görüşmeler yapmak, psikolojik testler yapmak, grup çalışmaları düzenlemek
Almanya	Eğitsel Rehberlik Hizmetler	Federal eyaletler, yerel otoriteler ve üniversiteler	6-25 yaş arası ilk orta ve üniversite eğitimi alan nüfus	Görüşmeler yapmak, psikolojik testler yapmak, grup çalışmaları düzenlemek
	Okullarda MTE Rehberliği	Federal Eyaletler	13-15 yaş grubunda MTE eğitimi alan öğrenciler	Ders programları ile ilgili ayrıntılı rehberlik hizmeti sunmak
	Mesleki Rehberlik Hizmetleri	Federal İstihdam Enstitüsü	13 ve üstü yaş grubu çıraklık eğitimi alan lise ve yüksek öğretim öğrencileri	Okullarda Paneller düzenlemek, çıraklık eğitimi alan öğrencileri işe sokmak
İngiltere	Kariyer Hizmetleri	Yerel eğitim otoriteleri ve ulusal istihdam bürosu	Özellikle 14-19 yaş arası üniversite harici bir eğitim kurumuna katılmış fakat sonra ayrılmış öğrenciler	Görüşmeler yapmak, grup çalışmaları düzenlemek ve işe yerleştirmek
	Ortaokul ve lise için kariyer eğitimi	Okullar ve yerel eğitim otoriteleri	14-16 yaş grubu	Ders programları ile ilgili ayrıntılı bilgi veren görüşmeler yapmak.
	İş Bulma Kurumu	İstihdam Bürosu	16 ve üstü yaş grubu	Görüşmeler ve grup çalışmaları yapmak, işe yerleştirmek

Aşağıdaki Çizelge üç Avrupa ülkesindeki yönlendirme çalışmalarını karşılaştırmalı olarak özetlemektedir.

Çizelge 1.6. Bazı Avrupa Birliği Ülkelerindeki yönlendirme çalışmaları (Arslan, Kılıç, 2000'den uyarlanmıştır.)

Ülke	Yönetim Şekli	Zorunlu Eğitim Süresi	Zorunlu Eğitim Yaş Kümesi	Yönlendirmenin Başladığı Yaş ve Sınıflar	Yönlendirme Kuruluşları
ALMANYA	yerel	12 yıl	6-18	11.Yaş (5.6.sınıflar yönlendirme sınıfı)	*Ortaöğretim kurumları *Eğitimsel yönlendirme servisleri *Merkezi Eyalet Ofisleri *Bölgesel Yönetim Ofisleri *Yerel yönlendirme Ofisleri *Üniversiteler
FRANSA	merkezi	10 yıl	6-16	11.12 Yaş (5.6.sınıflar yönlendirme sınıfları)	*Ortaöğretim kurumları *Bilgi sağlama ve yönlendirme servisi *Özel sektör kuruluşları *Üniversiteler
İNGİLTERE	merkezi	11 yıl	5-16	11 yaş (5.sınıf)	*Ortaöğretim kurumları *Kariyer servisleri *Özel sektör kuruluşları *Bağımsız okulların kariyer organizasyonu *Merkez Rehberlik ve Gençlere İş Bulma Kurumu

İKİNCİ BÖLÜM

MESLEK SEÇİMİ VE KRİTERLERİ

2.1 MESLEK SEÇİMDE GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULAN KRİTERLER

Meslek seçimi; bireyin kendisine uygun olan meslekleri inceleyerek bu meslekler arasından girme olasılığı en yüksek olana yönelmesidir.

Bireylerin meslek seçiminde rol oynayan faktörler, iki genel grupta toplanabilir. Bunlardan birincisi topluma ait faktörlerdir. Toplumun mesleklere bağladığı değer yargıları, sosyoekonomik statü, aile ve aile içinde ferdin yeri gibi alt faktörleri kapsamaktadır. Diğer faktörler ise, kişinin kendisiyle ilgilidir. Bunun içinde zeka, özel yetenekler, ilgiler ve kişilik gibi alt faktörleri düşünmek gerekir. Kişisel veya topluma ait faktörlerin etkisinden ortaya çıkan yeni durumlar, meslek seçimini etkilemektedir (Uysal, Ş., 1970, s. 4).

Birey, meslek seçimi yaparken; fiziksel özelliklerini, ilgilerini, yeteneklerini ve ekonomik imkânlarını dikkate almak durumundadır. İnsanların Meslek seçimini etkileyen faktörler en genel anlamıyla aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır (MEB, 2006- MEGEP).

- Meslekte iş bulma imkânı,
- Yetenek,
- İlgi
- Değerler,
- Kişilik özellikleri(kendini tanıma),
- Mesleğin getirdiği ödüller (para, saygınlık, şöhret gibi),
- Ailenin istekleri,

Bu faktörler aşağıda maddeler halinde ve detaylı olarak açıklanmıştır:

2.1.1. Meslekte İş Bulma İmkânı

Bir meslekte iş bulma imkanı, iş piyasasının beklentilerine, teknolojiye ve zamana göre değişkenlik gösterir. Nalbantlık, Arzuhalci, v.s. gibi meslekler günümüzde hemen hemen hiç kalmamıştır. Teknoloji ve zaman değişimi nedeniyle, iş piyasası bu meslekleri talep

etmemektedir. Dolayısıyla belirtilen bu mesleklerde iş bulma imkanı neredeyse yok denecek kadar azdır. Bu konuda en büyük görev ve sorumluluk Milli Eğitim Bakanlığına ve Üniversitelere düşmektedir. İş piyasasının beklentileri göz önünde bulundurularak okullarda bölümler açılmalı ve müfredat oluşturulurken de yine iş piyasasının beklediği becerilerin kazandırılması amaçlanmalıdır. Bu konuda Avrupa Birliği uyum çalışmaları nedeniyle Milli Eğitim Bakanlığı MEGEP(Mesleki eğitim ve öğretimi geliştirme projesi) projesini yürütmektedir.

2.1.2. Yetenek

Yetenek, herhangi bir davranışı (bilgi ve/veya beceriyi) öğrenebilme gücüdür. Bu güç, doğuştan sahip olunan gizil gücün (kapasitenin) çevre ile etkileşim ve eğitim sonucu işlenmiş ve yeni öğrenmeler için hazır hale getirilmiş kısmıdır. Bu anlamda yetenek bir kimsenin belli bir yaşa kadar kapasitesini kullanarak geliştirdiği zihinsel, duyuşsal ya da psikomotor beceri olup, daha sonra kişinin göreceği eğitimden ne ölçüde yararlanabileceği hakkında bir tahminde bulunmamıza yardımcı ipuçları sayılabilir. Bir kişinin yeteneği, o kişi bir eğitim programına alınacağı zaman gündeme gelen bir özelliğidir (Kuzgun, 2004).

Bir öğrencinin, üniversite giriş sınavlarına başvurmadan çok önce çeşitli alanların gerektirdiği yetenek düzeyi ile kendisinin hangi alanlarda ne düzeyde yeteneğe sahip olduğu konusunda bilgi sahibi olmasında yarar vardır (Kutlu,2006).

2.1.3. İlgi

İlginin ne olduğu ve nasıl ölçülebileceği konusunda ilk çalışmalara 1916'da Carneige Teknoloji Enstitüsünde başlanmıştır. O günden bu güne ilginin ölçülmesi konusunda pek çok çalışma yapıldığı halde henüz ilginin ne olduğu konusunda net bir açıklama yapılmamıştır. Litaratürde rastlanan ilgi tanımları, daha çok ilginin ölçülmesi için tutulan yola dayalı tanımlardır (Kuzgun, 2004).

Carneige Teknoloji Enstitüsünde ilgilerin ölçülmesi konusunda uzun incelemeler yapmış ve ilk envanterini geliştirmiş olan Strong ilgiyi, bir kimsenin bir kişiye nesneye veya faaliyete karşı gösterdiği hoşlanma, hoşlanmama ya da kayıtsız kalma şeklindeki tepki olarak tanımlamıştır (Strong, 1943).

Strong meslek tercihlerinin kararlılığını incelerken, mesleki ilginin sınırlarının çok iyi belirlenmesi gerektiği görüşündedir. Strong'a göre şayet bir kimse mesleki ilgiyi bir kimsenin şu anda sevdiği meslek olarak tanımlarsa bu tür ilgide çok az bir kararlılık vardır. İlgi meslek hayatı boyunca kendini gösteren yönelişlerin toplamı olarak anlaşıldığı zaman, daha kararlı bir nitelikten söz edilmektedir (Super ve Critest'ten aktaran Kuzgun, 2004).

Roe (1956) ya göre ilgi bir kimsenin, özel bir gayret sarfetmeden, dikkat ettiği, gözlemlendiği, üzerinde durup düşündüğü ve zevk alarak yaptığı işlerdir.

Holland ve Lutz (1968) bireyin ifade edilen meslek seçimi ile ölçülen ilgisi arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Bulguları, öğrencilerin ifade edilen ilgilerinin meslek seçimini yordama gücünün, ölçülen ilgilerden iki kat daha fazla olduğunu göstermektedir.

2.1.4. Değerler

Zytowski (1970)'ye göre meslek değerleri bireye, duyuşsal yönelişi (birinci psikolojik ihtiyacı) ile, bu ihtiyacı giderebilecek dışsal obje grupları arasındaki bağıntıyı kuran bir kavramlar takımındır.

Öğrencilerin meslek seçerken değerlerini ne ölçüde dikkate aldıkları bazı araştırmalarda ele alınmıştır. Bu konuda çalışan araştırmacılar önce öğrencilere bir dizi meslek değeri verip bunları önem sırasına göre yazmalarını, daha sonra girmek istedikleri meslekleri belirtmelerini istemişlerdir. Bulgular öğrencilerin girmek istedikleri mesleklerin, önem verdikleri meslek değerleri ile ilişkisinin zayıf olduğunu göstermiştir. Daha sonra bu tutarsızlığı gösteren bir rehberlik programı uygulamışlar ve meslek değerleri ile seçilen meslekleri bir daha sormuşlardır. Sonuçta çoğunun tercih ettikleri mesleklerin sırasını değiştirmediklerini buna karşılık değer sıralamalarını meslek sıralamalarına uyacak şekilde değiştirdiklerini gözlemişlerdir (Güney, 1982).

2.1.5. Kişilik Özellikleri (Kendini Tanıma)

Meslek seçimi açısından bir kimsenin kendisini tanıması demek, onun meslek seçiminde rol oynayan kişilik özellikleri yönünden kendini açık ve doğru bir biçimde değerlendirebilmesi demektir. Meslek seçim kararını etkileyen en önemli kişilik unsurları yetenekler, ilgiler ve değerlerdir (MEB, 2006).

2.1.6. Mesleğin Getirdiği Ödüller

Mesleğin getirdiği ödüller, para, şans şöhret, statü, kendini yenileme, manevi tatmin, yeni eğitim olanakları v.s olarak değişkenlik gösterir. Meslek seçiminde bazen sadece para ödülü yeterli olurken, bazen hem para hem de statü sağlaması beklenebilir.

2.1.7. Ailenin İstek ve Beklentileri

Ailenin sosyo ekonomik düzeyi (SED) kişinin meslek seçiminde önemli bir faktördür. SED’i düşük olan ailelerde gençlerin yetenek ve ilgileri doğrultusunda meslek seçmelerine destek verilmediği görülmüştür. SED’i yüksek olan ailelerde ise tam tersi bir durum araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Aile baskısı ve koşullandırma yoluyla eğitilen bir gencin ya baba mesleğine yöneldiği ya da ailesine baş kaldırmakla idealindeki mesleğe sahip olabilmek için aile ortamından uzaklaştığı gözlenmektedir. Bazı ebeveynler, kendi çocukluk ve ya gençlik yıllarında yapamadıklarını çocuklarının yaşantısında gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar (Hamamcı ve Kürşat, 2005). Bu aile modellerinde kişinin mesleğe uygunluğu, başarısı, mutluluğu düşünülmeden ailenin istekleri doğrultusunda genç adına kararlar verilmektedir.

Çeşitli sosyal sınıfların mesleki beklentilerini analiz eden Miller ve Form (1951) üst (SED) üyelerin ana babalarının kendi işlerinin sahibi oldukları ve çocuklarında durumu korumalarını beklediklerini ve mevcut iş bağlantılarını devam ettirmelerini istediklerini belirtmektedir (Kuzgun, 2004).

2.1.8. Diğer Faktörler

Meslek Seçiminde Çevrenin Rolü:

Çevre faktöründe ebeveynin dışında hayranlık duyulan bir yetişkinin belli bir alanda çalışması gencin o yetişkinin mesleğine yönelmesine sebep olabilir. Gencin yakın ilişkilerde bulunduğu arkadaşlarından etkilenmesi de söz konusudur. Bu etkilenme olumlu ya da olumsuz yönde gerçekleşebilir. Gencin arkadaş grubunda etkili olan üyelerin meslekler ve meslek seçimi hakkındaki görüşleri genci etkilemektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda arkadaş çevresinin meslek seçiminde aile üyelerinden daha büyük etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır (Kutlu, 2006).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GENEL LİSELERDE MESLEK SEÇİMİ

3.1. GENEL LİSELERDE MESLEĞE YÖNLENDİRME

Ortaöğretim kurumları, toplumların kalkınması ve gelişmesinde büyük önem taşıyan, ara insan gücü yetiştirmekle görevli kurumlardır (Erden, 1998). Ortaöğretim kurumlarının gerçekleştirdiği bir diğer işlev ise yükseköğretime öğrenci yetiştirmektir. Yükseköğretimde verilen eğitim büyük ölçüde ortaöğretimde kazanılan bilgi ve yaşantılara dayanmaktadır (Yeşilyaprak, 2006).

Tan (1992)'a göre ortaöğretimde, ergenin kişilik bütünlüğünü kazanması, özel yeteneklerinin geliştirilmesi, yetişkinlerin iş dünyasına hazırlanması ağırlık kazanmış olan amaçlardır.

Genel lise de okuyan bir öğrencinin bir mesleğe yönelebilmesi için başlangıç belki de, meslek alanının belirlenmesidir. Meslek alanı, benzer etkinlikleri içeren mesleklerin oluşturduğu grup olarak nitelendirilmektedir. Örneğin, hemşirelik ve doktorluk aynı alandan mesleklerdir (Bacanlı, 1996). Gündüz öğrenimi yapan genel liselerde, öğrenci ikinci sınıfta bir alana yönelir. Bu alan aslında bir meslek alanının karşılığıdır. Örneğin fen bilimleri alanını tercih eden bir öğrencinin meslek alanı, mühendislik ve fen bilimlerini kapsayan meslek alanıdır. Lise 2. sınıfta sanat alanını tercih eden bir öğrencinin meslek alanı da sanat dünyasıyla ilgili olacaktır. Eğer bir öğrenci tesadüflere dayalı bir alan seçmişse meslek seçiminin de sağlıklı olması tesadüfe bağlı olacaktır.

Genel lise öğrencilerinin, kendilerine uygun bir mesleğe yönelebilmesi için görevli personelin dikkat etmesi gereken hususlardan bazıları şunlardır. Lisede okuyacağı dallarla yükseköğretimde okuyacağı programlar arasındaki ilişkiye dikkat çekmek, kendisine en uygun olan yükseköğretim programlarının neler olabileceği konusunda mesleki danışmanlık yapmak, meslekler hakkında etraflı bilgi vererek teknolojik gelişmelere ve ülke ekonomisindeki ilerlemelere bağlı olarak talebi artan veya azalan meslekleri tanıtmak

Mesleğe yöneltmede okuldaki özürülülere, veya üstün yetenekli olanlara özelliklerine uygun mesleğe yöneltme yapmak (Kulaksızoğlu, 1998, s. 153-156).

3.1.1. Genel Liselerde Uygulanan Mesleki Rehberlik Hizmetleri

Ülkemizde meslek edinmenin önemli bir yolu, üniversite diplomasının iş güvenliği sağlayan kamu kurumlarına girebilme olanağı nedeniyle üniversite öğretiminden geçmektedir. Lise son sınıf öğrencileri 9. sınıftayken “Yöneltme anlayışı” nedeniyle sayısal, eşit ağırlık ve sözel olmak üzere 3 ana alana ayrılmaktadırlar. Okul danışmanları, öğrencilerin liselerde alan ve okul seçme kararlarını almalarında, okul ve olanakları, meslekleri tanınmaları yönünde desteklemektedirler. 9. sınıf sonunda yapılan alan seçimi, bu sınıf seviyesinde elde edilen ders başarısı ve okul psikolojik danışmanlarının uyguladıkları “Akademik Benlik Kavramı Ölçeği”, “Kendini Değerlendirme Envanteri”, “Meslekî Olgunluk Ölçeği” ya da “Meslekî Yönelim Envanteri”nden aldıkları puanlar ve aileleriyle yapılan görüşmeler doğrultusunda yapılmaktadır. Ancak bu testlerin sonuçlarının yorumlanmasında göz önünde bulundurulması gereken bilimsel tutumlara psikolojik danışmanların sahip olmaları nedeniyle, sonuçların geribildiriminin okul danışmanları tarafından yapılması gerekmektedir.

10. sınıfta okullardaki psikolojik danışmanlar, “Yıllık Rehberlik Faaliyetleri Çerçeve Programına” uygun olarak kamu ve özel kurumlara meslekleri tanıma gezileri düzenlemekte, çeşitli meslek gruplarından olan kişileri okula davet ederek öğrencileri meslekler hakkında bilgilendirmektedirler. Psikolojik danışmanlar rehberlik derslerinde öğrencilere tanımak istedikleri meslekler ve özellikleri hakkında “İş ve İşçi Bulma Kurumu Yayınları, ÖSS Taban Puanlar Rehberi (2005), Yükseköğretim Programları Meslekler Rehberi (ÖSYM, 1995) gibi kaynakları kullanarak bilgi vermektedirler.

Lise son sınıftaki öğrenciler merkezî bir sistemle yapılan üniversite giriş sınavlarına Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı (ÖSYS)'na hazırlanmaktadır. Bu aşamada öğrenciler lisedeki branşlarına göre sayısal, sözel ya da eşit ağırlıklı puan gerektiren meslekleri tercih ederler. Okul psikolojik danışmanlarınca, gençlere en uygun olan tercihleri yapabilmeleri için bireysel, ya da grupla kariyer danışmanlığı hizmetleri yürütülmektedir.

3.2. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Meslek seçimi konusunda yapılan araştırmaların ilki Uysal (1970) tarafından İzmir liselerinde gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada öğrencilerin mesleki tercihlerinde toplumsal

faktörlerin daha etkin olduğunu, öğrencilerin ilgi, yetenek ve kendi özelliklerine uygunluğundan ziyade, toplumsal saygınlık ve sağladığı maddi gelire göre mesleki tercihler yaptıklarını ortaya çıkarmıştır.

Ülkü (1976), grup rehberliğinin yöneltme açısından etkililiğini, lise düzeyindeki öğrencilerle bir deneysel çalışma yaparak araştırmıştır. Ankara'nın farklı bölgelerinden seçilen 5 lisenin 1.sınıf öğrencilerine uygulanan grup rehberliği programında, bireylerin kendilerini daha iyi tanımalarına ve mesleki kararlarını bu bilince göre vermelerine yardımcı olmaya çalışılmıştır. Sonuçta deney grubunda kendini tanıma açısından kontrol grubuna oranla orta derecede bir artış görülmüştür. Ancak ileride seçilmesi düşünülen meslekle ilgilerinin tutarlılığı konusunda deney grubuyla kontrol grubu arasında bir fark bulunamamıştır. Araştırmacı burada toplumsal etkenlerin meslek seçiminde daha etkin rol oynamasının etkisi olduğunu vurgulamıştır.

Türker (1977)'in yaptığı araştırmada ise, üç değişik sosyo-ekonomik çevreden öğrencilerin meslek tercihlerinde istatistiksel anlamlı farklılıkların bulunduğu belirtilerek, kültürel avantajlı öğrencilerin bağımlı, öğrenim süresi kısa, ileri düzeyde uzmanlaşma gerektirmeyen meslekleri seçtikleri ve mesleki beklentilerinin düşük olduğu açıklanmıştır.

Akay (1983), araştırmasında lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin sınıflar ilerledikçe arttığını bulmuştur.

Uzer (1987), yaptığı araştırmada, erkek öğrencilerin yetenek alanlarına uygun tercihler yaptıklarını, kız öğrencilerin ise hem yetenek düzeyi hem de ilgi alanlarına daha uygun tercihler yaptığını göstermiştir. Bulgular ayrıca kız öğrencilerin, erkeklerden daha üst düzeyde mesleki olgunluğa eriştiklerini ortaya çıkarmıştır.

Güney (1982), yaptığı araştırmada, lise son sınıflara uygulanan grup rehberliği programının, öğrencilerin mesleki değerleri ile meslek tercihleri arasındaki uygunluğa etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçları, rehberlik uygulamasından önce meslek tercihleri ile ölçülen değerler arasında tutarsızlık olduğunu, ancak rehberlik uygulamasından sonra deneme grubundaki öğrencilerin mesleki değerleri ve meslek tercihleri arasındaki tutarlılığın arttığını göstermektedir.

Kuzgun (1982), mesleki rehberliğin bireylerin yetenek ve ilgilerine uygun meslekleri tanımalarına etkisini araştırmıştır. Lise öğrencilerinin mesleki tercihlerinde ilgi ve yeteneklerini, ayrıca seçmeyi düşündükleri meslekleri ne derece tanıdıkları araştırılmıştır.

Bu araştırmada öğrencilere yapılan mesleki rehberlikten sonra, öğrencilerin kendilerini ve seçmeyi düşündükleri meslekleri daha iyi tanıdıkları bulunmuştur. Lise 1 ve 3. sınıfların kendilerini ve meslekleri tanımalarında sınıf düzeyine göre anlamlı bir bulgu elde edilememiştir.

Akay (1983), yapılan çalışmada, araştırmaya lise 1 düzeyinden 77, lise 2 düzeyinden 83 , lise 3 düzeyinden 72 öğrenci olmak üzere toplam 232 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın temel amacı; mesleki gelişim akışı içinde ergenlik döneminde bulunan lise öğrencilerinin meslek seçiminde gözönüne alınacak faktörler hakkında ne derece bilgi sahibi olduklarını, mesleğe karşı tutum ve davranışlarının hangilerinde beklenen olgunluk düzeyine erişebildiklerini ortaya çıkarmaktır.

Akay'ın araştırmasının sonuçları, lise öğrencilerinin meslek seçme sürecinde bazı faktörleri gözönüne almalarına karşılık bu faktörler hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları, tercih edilen meslek hakkında yeterli bilgi edinmeyip iyi planlamalar yapmadıkları, çalışma hayatına ilişkin yeterince olumlu tutum göstermedikleri ortaya çıkmış olup; öğrencilerin sınıflar ilerledikçe mesleğe karşı tutum ve davranış olgunluklarının artmasının belirgin olmayıp, genellikle mesleki olgunluğa erişemediklerini ortaya koymaktadır.

İzci (1986), Ankara Kuruluş Lisesi son sınıflarında öğrenim gören, fen sınıflarında 50, edebiyat sınıfında 41 öğrenci olmak üzere toplam 95 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada, öğrencilerin benlik, seçilen meslek kavramları ile ideal benlik, tercih edilen meslek kavramları arasındaki bağdaşıma bakmış ve bu öğrencilerin meslek seçimlerini benlik kavramlarına uygun olarak yapıp yapmadıklarını araştırmıştır.

Araştırma sonucunda; bu öğrencilerin meslek seçimlerini daha çok ideal benliklerine göre yaptıkları ve edebiyat bölümü öğrencileri için bu oranın daha da arttığı görülmüş ve böylece öğrencilerin mesleki seçimlerinde gerçekçi olmadıkları sonucuna varılmıştır.

Uzel'in (1987), "Lise öğrencilerinin Yüksek Öğretim Programlarını Tercihleri İle Kendi Yetenek İlgisi ve Mesleki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkiler" adlı çalışmasında, örneklem grubu olarak Ankara ili sınırları içinde bulunan altı lisede okuyan öğrenciler seçilmiştir.

Araştırmada özetle şu sonuçlar elde edilmiştir. Örneklem grubu içindeki erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla yetenek alanlarına uygun tercih yaptıkları, kız öğrencilerin ise yetenek düzeyine ve ilgi alanına uygun tercih yapmada erkeklere kıyasla daha uygun tercih yaptıkları görülmüştür. Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre mesleki tutum ve kendini tanıma yönünden daha fazla mesleki olgunluğa eriştiği görülmüştür. Her iki cinste, tercihlerin yetenek alanına ve yetenek düzeyine uygunluğu arasında anlamlı korelasyonlar bulunmuştur.

Harrington (1989), Bireyin yaşamdan, işten ve çeşitli toplumsal rollerinden neler beklediğini anlamak üzere “değerler” in araştırıldığı bir karşılaştırılmalı çalışmada “Harrington-O’Shea Career Decision-Making (CDM) System” ile ölçülüp değerlendirilen deneklerin, iş güvenliği, ücret gibi temel gereksinimlerin karşılanmasına dayalı değerlerde öncelikle bulunduğu gözlenmiştir. Yine bulguları yetişkinlerle ergenlerin meslek seçim kriterlerinin farklı olduğunu ortaya koymaktadır.

Coştur’un (1989) “Lise Öğrencilerinin Yüksek Öğretim Programları Tercihleri, Bilişsel Tarzları ve Mesleki İlgileri Arasındaki İlişkiler” üzerine yaptığı çalışmasında örneklem olarak Ankara ili sınırları içinde bulunan ve yansız olarak seçilen dört lisede okuyan ve 1987 yılında üniversite sınavına katılan ve ÖSS’de başarılı olmuş 582 lise öğrencisi seçilmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir. Öğrenciler üniversite tercihlerini yaparken mesleki ilgilerini dikkate almadıkları görülmüştür. Öğrencilerin genellikle bilişsel tarzlarına uygun ya da bilişsel tarzları yönünde tercih yaptıkları görülmüştür. Örneklem grubunun bilişsel puanları ile mesleki ilgileri arasında bir bağımlılığın olduğu, yani bilişsel puanları yüksek olanların mekanik, el işi alanlarına, bilişsel puanı düşük olanların da büro ve sosyal alanlara ilgi duydukları görülmüştür.

Akbalık (1991), Türkiye’de yapılan bir mesleki olgunluk düzeyi araştırmasında, öğrencilerin gelişim dönemlerinin gerektirdiği görevlerden meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri göz önüne alma, sorumluluk üstlenme çalışma hayatına karşı olumlu tavır geliştirme tutum ve davranışlarını gösterdikleri, ancak meslek seçme ihtiyacı duymadıkları, bilgi toplama ve plan yapma davranışları geliştirmedikleri görülmüştür. Ayrıca kızların,

erkeklerle göre mesleki bakımdan daha önce olgunlaştıkları sosyo-ekonomik düzeyin mesleki olgunlaşmada etkili olmadığı görülmüştür.

ABD’de yapılan bir araştırmada, Gander ve Gardiner (1993), doktorların erkek çocuklarının % 44’ünün tıbbi, hukukçuların erkek çocuklarının % 30’unun hukuku meslek olarak seçtikleri bulunmuştur.

Güneş’in (1993), “Anne Baba Tutumları İle Diğer Bazı Değişkenlerin Lise Öğrencilerinin Mesleki İlgilerine Etkisi” üzerine yaptığı çalışmasında örneklem grubu olarak Ankara ili sınırları içerisinde bulunan iki lisenin 3. Sınıflarında okuyan 175 öğrenci seçilmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir. Kız ve erkek öğrencilerin mesleki ilgileri arasında fark olmasına rağmen babanın eğitim durumu, babanın mesleği ve ana baba tutumları mesleki ilgiler bakımından önemli fark yaratmamıştır. Annenin mesleği ve eğitim düzeyi mesleki ilgilere etkisi ele alındığında sadece temel bilim, ticaret ilgileri arasında farklılık yarattığı görülmüştür.

Bilgin (1995), tarafından “Grup Rehberliğinin ve Grupla Psikolojik Danışmanın, Lise Öğrencilerinin Anne Babalarından Bağımsız Meslek Kararı Verme Davranışına Etkisi” üzerine yapılan bir araştırmada amaç, grup rehberliği ve grupla psikolojik danışma yardımının, lise öğrencilerinin meslek seçmede karar verirken bağımsız davranabilmeleri üzerine etkisinin ortaya konması şeklinde özetlenebilir.

Bu araştırma deneysel bir çalışma olduğu için denekler çeşitli yöntemlerle seçilen 15 kız ve 15 erkekte oluşturulmuştur. 30 kişilik bu örneklem grubu beş’i kız, beş’i de erkek olmak üzere üç gruba ayrılmış ve birinci grup psikolojik danışma yardımı almış, ikinci grup rehberlik yardımı almış, üçüncü grup ise kontrol grubu olarak ele alınmış ve hiçbir yardım yapılmamıştır. Uygulama sekiz hafta sürmüştür.

Elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir. Her iki deney grubunun son test puan ortalamalarının ön test puan ortalamalarından anlamlı biçimde yüksek olduğu görülmüştür. Kontrol grubunda böyle bir fark elde edilmemiştir. Bu durum çalışmada kullanılan manipulasyonun işe yaradığını göstermiştir. Ancak rehberlik grubunun son test puan ortalamalarının psikolojik danışma grubundan yüksek olacağı biçimindeki denence

doğrulanmamıştır. İki deney grubunun son test puan ortalamalarında anlamlı bir fark görülmemiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM ARAŞTIRMA

4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Çalışmanın bu bölümünde, öğrencilerin meslek seçiminde hangi faktörlere göre tercih yaptıklarını ve tercih ettikleri mesleğin sağlayacağı imkanların ölçüldüğü bir araştırma yer almaktadır. Meslek seçiminde etkili olan faktörler gelişen zaman ve teknolojik koşullara, göre değişkenlik göstermektedir. Bu araştırma ile, günümüz gençlerinin daha çok hangi mesleği tercih ettiği, meslek seçiminde önemli görülen faktörlerin neler olduğu ve tercih edilen mesleğin meslek sahibi kişiye neler sağlaması gerektiği gibi sorulara yanıt bulunmuştur.

Günümüz gençlerinin tercih ettiği meslek türlerinin neler olduğunu, bu meslekleri tercih ederken hangi kriterlerin göz önünde bulundurulduğunu, tercih ettikleri mesleklerin kendilerine neler sağlayacağını düşündüklerini belirlemek amacıyla bu araştırma yapılmıştır.

4.2.EVREN VE ÖRNEKLEM

İstanbul Anadolu yakası Ümraniye ilçesi lise son sınıf öğrencileri evreni oluşturmaktadır. Bu evrenden amaçlı örnekleme metodu ile seçilen Mevlana Lisesi 11. sınıf öğrencileri üzerinde araştırma gerçekleştirilmiştir.

4.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada anket yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın amacına uygun bir anket formu geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla iki aşamalı bir süreç izlenmiştir. Birinci aşamada 45 öğrenciye ucu açık olarak “meslek seçiminde hangi unsurları, kriterleri göz önünde bulundurursunuz?” sorusu sorularak alınan cevaplar bir sınıflamaya tabi tutulmuştur. Aynı ve benzer anlama gelen ifadeler birleştirilerek toplam 20 ifadeye ulaşılmıştır. Aynı zamanda literatür de taranarak bir meslek seçiminde hangi kriterlerin göz önüne alınacağına dair ifadeler çıkartılmıştır. Yapılan literatür taraması sonucunda 4 ifadenin de araştırma kapsamına alınmasına karar verilmiştir. Böylelikle 24 ifadeden oluşan bir meslek seçerken dikkate alınacak unsurlara ulaşılmıştır. Bu ifadeler ;

- a-Baskısız bir ortam
- b-Kolay iş bulabilme
- c-Statüsü / saygınlığı olan bir iş
- d-Uygun çalışma saatleri
- e-Yükselebilme fırsatı
- f-Eğitim imkanları
- g-Orijinal bir iş
- h-Uzun izin fırsatları
- i-Yeteneklerin kullanılabileceği bir iş
- j-Gelişme fırsatları
- k-Yurtdışı kariyer imkanı
- l-Takım çalışmasının olduğu bir ortam.
- m-İş güvencesi
- n-İyi bir maaş
- o-Kişisel düşünceleri uygulama imkanı olması
- ö-Çalışma ortamı ve fiziksel şartlar
- p-Uluslararası geçerliliği
- r-Kendini gösterme
- s-İşin çekiciliği
- t-Ün sahibi olma
- u-İnsanlara faydalı olma
- v-Sosyal güvence şartları
- y-Manevi getirisi
- z-Ailenin ve çevrenin istek ve beklentileri

Bu ifadeler 30 kişilik bir lise 3.sınıf öğrenci grubuna dağıtılarak anlaşılmayan, ters algılanan soru olup olmadığı test edilmiştir. Ayrıca bu ön çalışmada güvenilirliği düşüren soru olmadığı görülmüştür.

Anketin ilk aşamasında kişisel bilgi formu (3 soru), meslek seçimine yönelik sorular (6 soru) ve meslek seçerken önem verilen özelliklerden (24 ifade) oluşan anket formunun uygulanmasına geçilmiştir. İlk bölümde yer alan kişisel bilgi formunda öğrencinin yaşı, cinsiyeti ve devam etmekte olduğu bölüm sorulmuştur. İkinci kısımda yer alan meslek seçimine yönelik sorularda, öğrencilerin gelecekte hangi mesleğe sahip olmak istedikleri, devam ettikleri bölümün hedefledikleri mesleğe sahip olmak için doğru bir seçim olup olmadığı konusundaki düşünceleri, meslek seçimi konusunda bugüne kadar herhangi bir rehberlik ya da danışmanlık hizmeti alıp almama durumları, kişisel yeteneklerine uygun meslek türlerinin belirlenmesine yönelik bilimsel testlere katılıp katılmama durumları, çevre, aile ya da öğretmenlerin meslek tercihlerini etkileyip etkilemediği ve meslek tanıtımlarının bireylerin meslek seçimini etkileyip etkilemediği yönündeki düşünceleri öğrenilmiştir. Üçüncü bölümde ise, meslek seçiminde önem verilen 24 kriterin öğrenciler tarafından ideal bir meslek için, “Çok önemli (5)” den “Hiç önemli değil (1)” e uzanan beşli aralıklı ölçek üzerinde değerlendirmeleri istenmiştir. Bu bölüm ayrıca, öğrencilerin gelecekte sahip olmak istedikleri mesleklerin bu ifadeleri kendilerine ne kadar sağlayacağını düşündüklerini ortaya koymaya yönelik olarak da düzenlenmiştir. Öğrencilerden her bir ifadeyi “çok sağlar (5)” ten “hiç sağlamaz (1)” e uzanan ölçek üzerinde değerlendirmeleri istenmiştir.

4.4. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI HİPOTEZLERİ

Araştırmada, anket tekniğinin ve sorularının doğru olduğu; katılımcıların doğru ve içten cevap verdikleri varsayılmıştır. Bu varsayımlar çerçevesinde araştırmanın hipotezi aşağıdaki şekilde belirlenmiştir :

H₁: Düz lise öğrencilerinin meslek seçiminde göz önüne aldıkları kriterler, ideal olarak düşündükleri ve yapmayı düşündükleri meslek açısından farklılık göstermektedir.

Araştırmada ayrıca bu farklılığın cinsiyet ve devam etmekte oldukları bölümler açısından da incelemesi yapılmıştır.

4.5.VERİLER VE TOPLANMASI

Anket formlarının öğrenciler tarafından doldurulması sırasında başlarında bulunulduğu için, soruların tamamını doldurmaları konusunda gerekli uyarılar yapılmıştır. Öğrenciler tarafından tüm sorular doldurulmuştur. Hiç bir soruda cevapsızlık durumu ile karşılaşılmamıştır. Anketler bir ders saati (40 dakika) içerisinde dağıtılmış ve geri toplanmıştır. Anket formlarının dağıtımına Şubat 2006'ta başlanmış ve Mart 2006'da tamamlanmıştır.

4.6. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMLANMASI

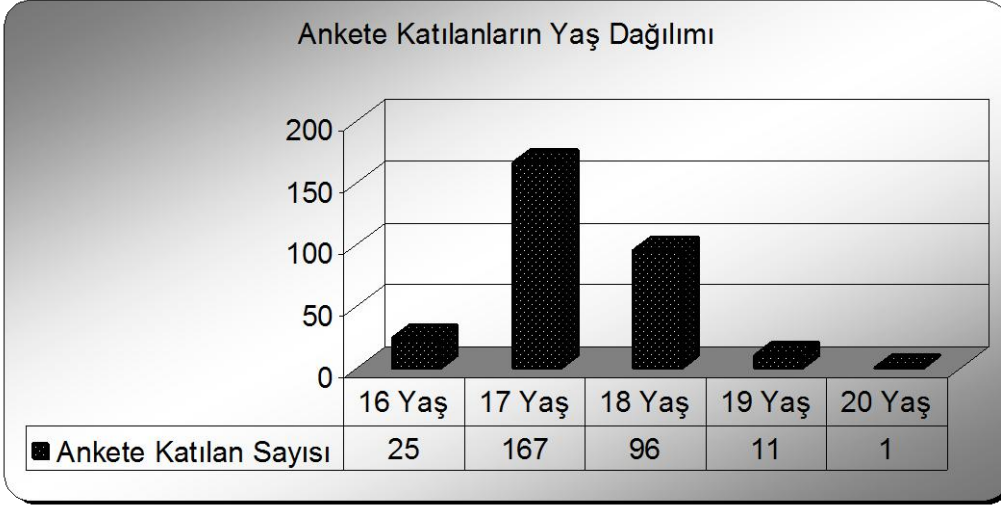
4.6.1. Araştırmaya Katılanlar Hakkında Betimleyici Bilgiler

Bu bölümde, ankete katılan lise son sınıf öğrencilerinin, anketin ilk bölümündeki yaş, cinsiyet, devam ettikleri bölüm ve bu bölümün hedefledikleri mesleğe ulaşmak için doğru bir seçim olup olmadığı sorularına ilişkin cevapları çizelge ve şekil olarak özetlenmiştir.

Çizelge 4.1'de, ankete katılan öğrencilerin yaş dağılımı görülmektedir. Buna göre, ankete katılan 300 öğrencinin %8'i 16 yaşında olduğunu, %55.67'si 17 yaşında olduğunu, %32'si 18 yaşında olduğunu, %0.33'ü de 20 yaşında olduğunu belirtmişlerdir.

Çizelge 4.1. Ankete Katılanların Yaşa Göre Dağılımı

YAŞ	ANKETE KATILAN SAYISI	YÜZDESİ	BİRİKİMLİ YÜZDESİ
16	25	8,33	8,33
17	167	55,67	64,00
18	96	32,00	96,00
19	11	3,67	99,67
20	1	0,33	100,00
Toplam	300	100,00	

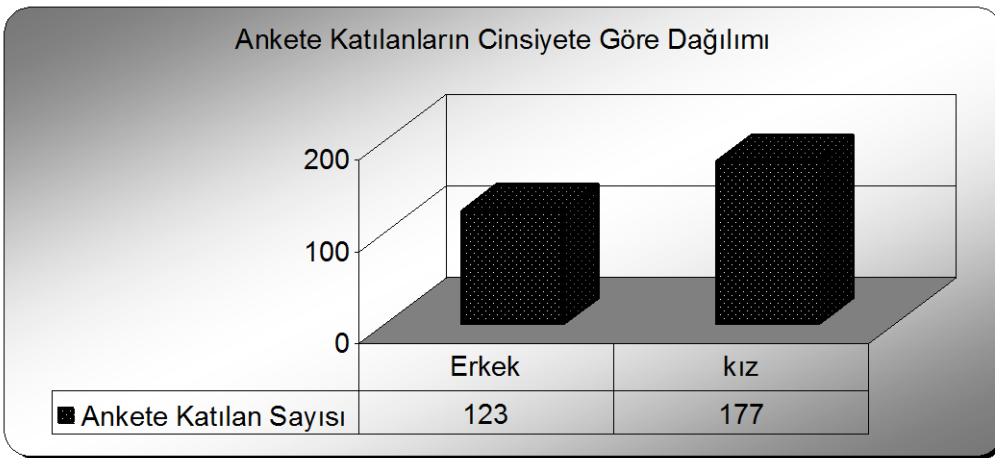

Şekil 4.1. Ankete Katılanların Yaşlarına Göre Dağılımı

Ankete katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımı Çizelge 4.2 ve Şekil 4.2’de gösterilmektedir. Buna göre, ankete katılan 300 öğrencinin %41’ini erkek öğrencilerin %59’unu da kız öğrencilerin oluşturduğu Çizelge 4.2’den görülmektedir.

Çizelge 4.2. Ankete Katılanların Cinsiyete Göre Dağılımı

CİNSİYET	ANKETE KATILAN SAYISI	YÜZDESİ	BİRİKİMLİ YÜZDESİ
Erkek	123	41	41
Kız	177	59	100
Toplam	300	100	

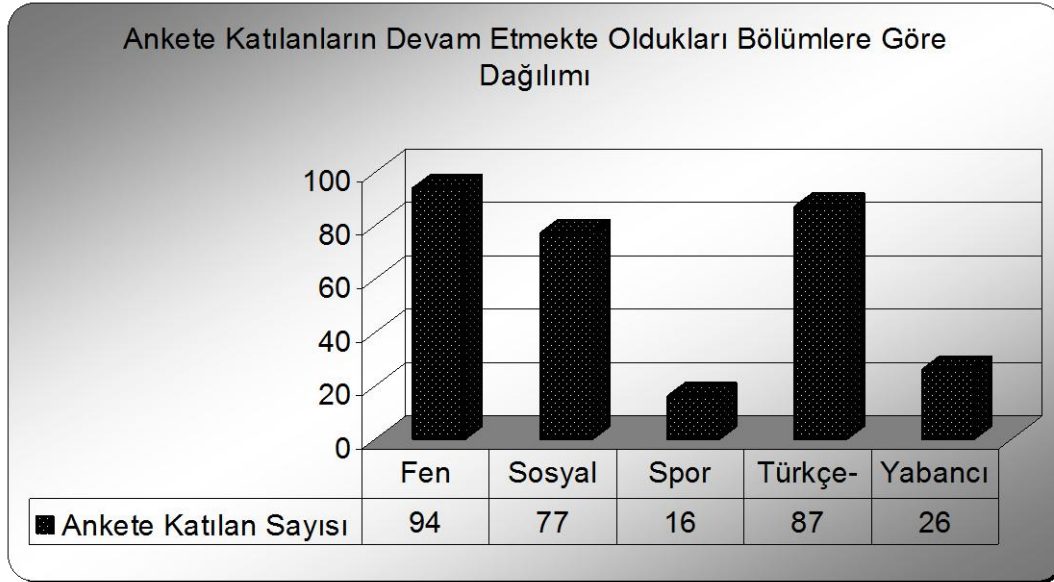

Şekil 4.2. Ankete Katılanların Cinsiyete Göre Dağılımı

Anketin birinci bölümünde yer alan ve tüm katılımcıların doldurması istenen bir diğer soru da, ankete katılanların devam etmekte oldukları bölüm adıdır. Çizelge 4.3’de ve Şekil 4.3’de ankete katılan öğrencilerin devam etmekte oldukları bölümlere göre sayısal ve oransal dağılım gösterilmektedir. Buna göre, ankete katılan 300 öğrencinin %31.33’ü Fen bölümünde, %25.67’si sosyal bölümde, %5.33’ü spor bölümünde, %29’u Türkçe - Matematik bölümünde, %8.67’isi de yabancı dil bölümünde okuduklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 4.3. Ankete Katılanların Devam Etmekte Oldukları Bölüme Göre Dağılımı

BÖLÜM ADI	ANKETE KATILAN SAYISI	YÜZDESİ	BİRİKİMLİ YÜZDESİ
Fen	94	31,33	31,33
Sosyal	77	25,67	57,00
Spor	16	5,33	62,33
Türkçe-Matematik	87	29,00	91,33
Yabancı dil	26	8,67	100,00
Toplam	300	100,00	

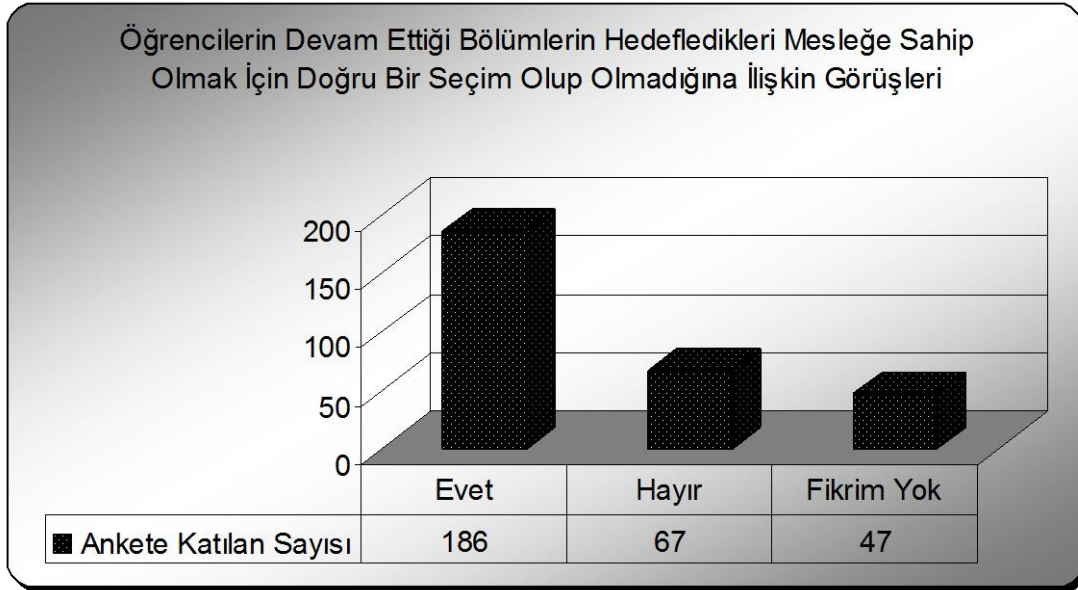
Şekil 4.3. Ankete Katılan Öğrencilerin Devam Etmekte Oldukları Bölüme Göre Dağılımı

4.6.2. Ankete Katılanların Meslek Seçimi Konularındaki Görüşleri

Tarafımdan hazırlanan ve uygulanan anket çalışmasında, öğrencilere devam etmekte oldukları bölümün hedefledikleri mesleğe sahip olmak için doğru bir seçim olup olmadığı konusunda görüşleri sorulmuştur. Çizelge 4.4 ve Şekil 4.4'te öğrencilerin belirtilen konudaki görüşleri yer almaktadır. Bu Çizelgeye göre, öğrencilerin %62'si devam etmekte oldukları bölümün hedefledikleri mesleğe sahip olmak için doğru bir bölüm olduğunu belirtirken, %22'si doğru bir bölüm olmadığını, %15.67'si ise, fikri olmadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 4.4. Ankete Katılanların, Devam Etmekte Oldukları Bölümün Hedefledikleri Mesleğe Sahip Olmak İçin Doğru Bir Seçim Olup Olmadığına İlişkin Görüşleri

GÖRÜŞLER	ANKETE KATILAN SAYISI	YÜZDESİ	BİRİKİMLİ YÜZDESİ
Evet	186	62,00	62,00
Hayır	67	22,33	84,33
Fikrim Yok	47	15,67	100,00
Toplam	300	100,00	

Şekil 4.4. Devam edilen Bölümün Hedefledikleri Mesleğe Sahip Olmak İçin Doğru Bir Seçim Olduğu Konusunda Ankete Katılanların Görüşleri

Tez çalışmamın ikinci bölümünde, teorik olarak anlatılan meslek gelişim kuramlarında da belirtildiği gibi, 17-20 yaş, zihinsel olarak meslek seçimini yapmış ve o mesleğin gerektirdiği bilgi ve beceriyi elde etmek için eğitim çalışmalarını sürdüren bir kitleyi temsil etmektedir. Anketimize katılan ve 17-20 yaşları arasındaki öğrencilerin teorik olarak tanımlanan kitleye

çok benzemediği görülmektedir. Ankete katılan öğrencilerin %22'si devam etmekte olduğu bölümün hedeflediği mesleğe sahip olmak için doğru bir bölüm olmadığını düşünürken, %16'sı ise doğru bölüm olup olmadığı konusunda henüz karar vermemiştir.

Ankette ayrıca öğrencilere gelecekte hangi mesleğe sahip olmak istedikleri de sorulmuştur. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplar Çizelge 4.5'te verilmiştir. Çizelge'de öğrencilerin %29'unun öğretmen, %12.67'sinin mühendis, %9'unun ise doktor olmak istedikleri görülmektedir. Ayrıca öğretmen, doktor ve mühendis olmak isteyen öğrencilerin toplamı, ankete katılan öğrencilerin yarısını oluşturmaktadır. Diğer yarısı ise, daha çok çağın gerekli kıldığı meslekler olan, gazetecilik, televizyonculuk, psikolog, avukatlık, sanatçılık, sporculuk, halkla ilişkiler gibi mesleklere sahip olmak istediklerini belirtmişlerdir.

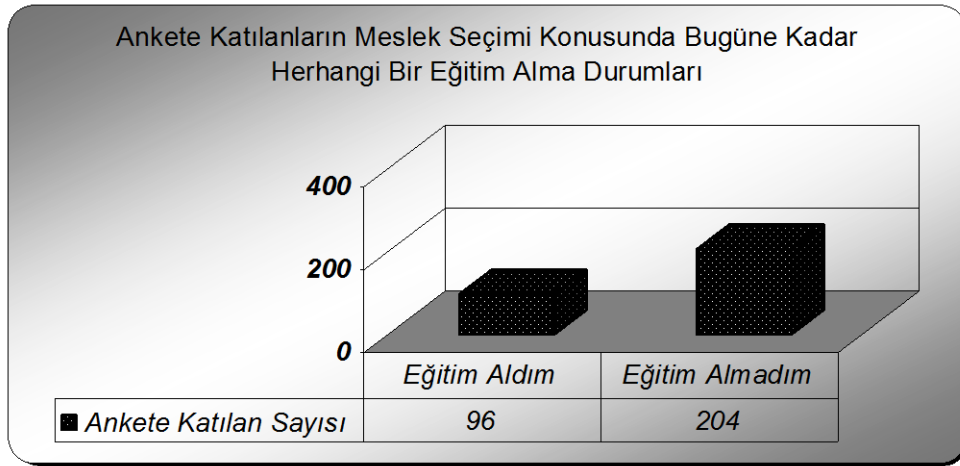
Çizelge 4.5. Ankete Katılanların Gelecekte Sahip Olmak İstedikleri Mesleğe Göre Dağılımları

MESLEK ADI	TERCİH EDENLERİN	YÜZDESİ
Öğretmen	87	29,00
Mühendis	38	12,67
Doktor	27	9,00
Gazeteci-televizyoncu	19	6,33
Psikolog	17	5,67
Asker-polis	17	5,67
Avukat	15	5,00
Sporcu	12	4,00
Mütercim tercümanlık	10	3,33
Sanatçı	6	2,00
Bankacı	6	2,00
Uluslararası İlişkiler	5	1,67
Turizm Otelcilik	5	1,67
Eczacılık	5	1,67
Halkla ilişkiler	4	1,33
Hakim	3	1,00
Sosyal bilimci	3	1,00
Muhasebeci	3	1,00
Öğretim Üyesi	2	0,67
Yazar	2	0,67
İşletme	2	0,67
Rehberlik ve psikolojik	2	0,67
İç mimar	2	0,67
İktisat	2	0,67
Moda tasarım	2	0,67
Denizcilik işletmeciliği	1	0,33
Kamu yönetimi	1	0,33
Gastronomi mutfak sanatları	1	0,33
Diş hekimi	1	0,33
Toplam	300	100,00

Ankete katılan öğrencilere bugüne kadar meslek seçimi konusunda herhangi bir eğitim alıp almadıkları sorulmuştur. Katılımcıların verdiği cevaplar Çizelge 4.6’da ve Şekil 4.5’te gösterilmiştir. Bu cevaplardan da görülmektedir ki; ankete katılanların %68’i bugüne kadar meslek seçimi konusunda herhangi bir eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. Geriye kalan %32’lik öğrenci grubu ise meslek seçimi konusunda eğitim aldıklarını beyan etmişlerdir.

Çizelge 4.6. Ankete Katılanların, Meslek Seçimi Konusunda Bugüne Kadar Herhangi Bir Eğitim Alma Durumları

GÖRÜŞLER	ANKETE KATILAN SAYISI	YÜZDESİ
Eğitim Aldım	96	32
Eğitim Almadım	204	68
Toplam	300	100

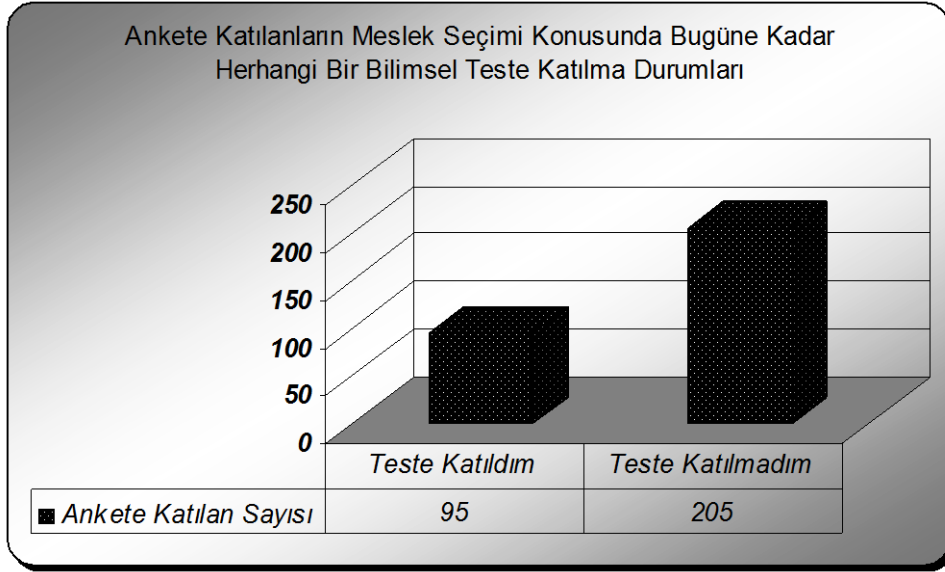

Şekil 4.5. Ankete Katılanların Meslek Seçimi Konusunda Bugüne Kadar Herhangi Bir Eğitim Alma Durumları

Anket çalışmasında ayrıca, öğrencilere meslek seçimi konusunda kendilerine uygulanmış herhangi bir bilimsel teste katılıp katılmadıkları da sorulmuştur. Çizelge 4.7’de gösterilen sonuçların bir önceki Çizelge ile hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. Burada da, ankete katılanların %68’i meslek seçimi konusunda bilimsel bir teste katılmadığını söylerken % 32’si katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.7. Ankete Katılanların, Meslek Seçimi Konusunda Bugüne Kadar Herhangi Bir Bilimsel Teste Katılma Durumları

GÖRÜŞLER	ANKETE KATILAN SAYISI	YÜZDESİ	BİRİKİMLİ YÜZDESİ
Teste Katıldım	95	31,67	31,67
Teste Katılmadım	205	68,33	100,00
Toplam	300	100,00	

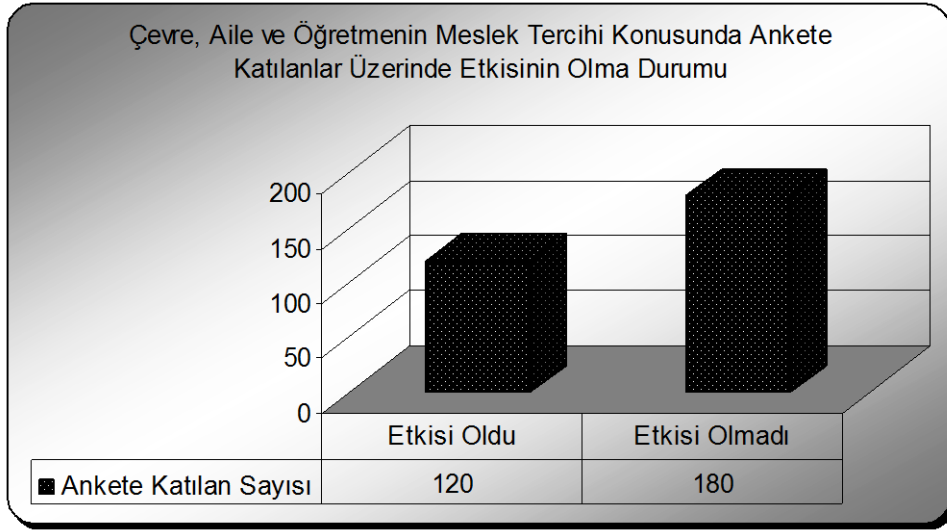

Şekil 4.6. Ankete Katılanların Meslek Seçimi Konusunda Bugüne Kadar Bilimsel Bir Teste Katılma Durumları

Ankete katılan öğrencilere yöneltilen bir diğer soru da, meslek tercihi konusunda çevre, aile ya da öğretmenin bir etkisinin olup olmadığıydı. Anketten elde edilen ve Çizelge 4.8’de verilen sonuçlara göre, öğrencilerin %60’ının üzerinde meslek tercihi konusunda öğretmen, aile ve çevrenin yönlendirici bir etkisi olmadığı, %40’ının üzerinde ise belirtilen unsurların etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çizelge 4.8. Çevre, Aile ve Öğretmenin Meslek Tercihi Konusunda Ankete Katılanlar Üzerinde Etkisinin Olma Durumu

GÖRÜŞLER	ANKETE KATILAN SAYISI	YÜZDESİ	BİRİKİMLİ YÜZDESİ
Etkisi Oldu	120	40	40
Etkisi Olmadı	180	60	100
Toplam	300	100	

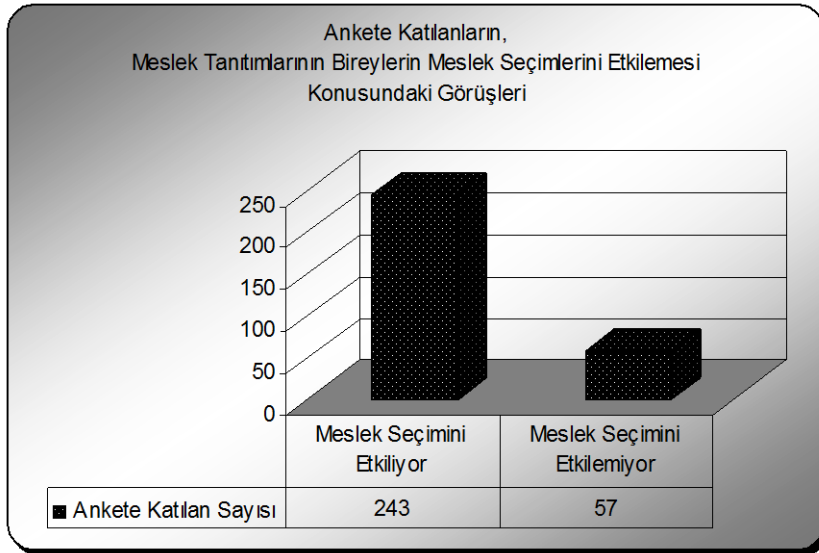

Şekil 4.7. Çevre, Aile ve Öğretmenin Meslek Tercihi Konusunda Etkili Olma Durumu

Anket sonucu elde edilen bir diğer bulgu da, meslek tanıtımlarının, öğrencilerin meslek seçimi konusundaki fikirlerini değiştirdiği ve onları etkilediği sonucunu ortaya koymuştur. Çizelge 4.9’da görüldüğü gibi, öğrencilerin büyük bir kısmı (%81) kendilerine meslek tanıtımı yapılmasının meslek seçimi konusundaki fikirlerini etkileyeceği görüşünü savunmaktadır.

Çizelge 4.9. Ankete Katılanların, Meslek Tanıtımlarının Bireylerin Meslek Seçimlerini Etkilemesi Konusundaki Görüşleri

GÖRÜŞLER	ANKETE KATILAN SAYISI	YÜZDESİ	BİRİKİMLİ YÜZDESİ
Meslek Seçimini Etkiliyor	243	81	81
Meslek Seçimini Etkilemiyor	57	19	100
Toplam	300	100	

Şekil 4.8. Ankete Katılanların Meslek Tanıtımlarının Bireylerin Meslek Seçimlerini Etkilemesi Konusundaki Görüşleri

4.6.3. Meslek Seçiminde Etkili Olduğu Düşünülen Faktörler Hakkında Ankete Katılanların Düşünceleri

Bu bölümde, araştırma sonuçlarına göre meslek seçiminde etkili olan faktörler hakkında katılımcıların görüşleri, bu görüşlerin cinsiyete göre değişkenlik gösterip göstermediği ve öğrenciler için meslek seçiminde hangi faktörlerin öncelikli olduğuna ilişkin açıklamalar ve çizelgeler yer almaktadır.

Öncelikle, tez çalışmasında dikkate alınan 24 faktörün her biri için katılımcıların görüşleri Ek-2’de sunulan detaylı bir çizelge ile ortaya konmuştur. Bu çizelge’de 300 katılımcının her bir faktör için verdiği cevapların cinsiyet bazında kümülatif toplamı ve oranları yer almaktadır. Ek-2’de sunulan bu Çizelge’den görüleceği üzere, “insanlara faydalı olma” faktörü, gençlerin meslek seçiminde her zaman az ya da çok önem verdikleri bir faktör olarak karşımıza çıkmıştır. Ankete katılan hiç bir katılımcı belirtilen faktörün hiç önemli olmadığı görüşünü işaretlememiştir.

Bu detay Çizelge’nin daha kolay yorumlanması için, araştırmacıların verdikleri cevaplara göre, her bir faktör için önem ortalaması alınmış ve faktörler arasında öncelik sırası oluşturulmuştur. Ortaya çıkan sonuçlar Çizelge 4.10’da verilmiştir.

Çizelge 4.10. Meslek Seçiminde Etkili Olan Faktörlerin Önem Ortalaması ve Öncelik Sıralaması

FAKTÖRLER	TOPLAM	GÖZLEM SAYISI	ORTALAMASI	ÖNCELİK SIRALAMASI
İş Güvencesi	1395	300	4,65	1
İnsanlara Faydalı Olma	1386	300	4,62	2
Sosyal Güvence Şartları	1360	300	4,53	3
Kolay İş Bulabilme	1328	300	4,43	4
İyi bir Maaş	1323	300	4,41	5
Manevi Getirisi	1315	300	4,38	6
Eğitim İmkanları	1297	300	4,32	7
Yeteneklerini Kullanılabileceği bir İş	1301	300	4,34	7
Statüsü/Saygınlığı Olan bir İş	1296	300	4,32	8
Çalışma Ortamı ve Fiziksel Şartlar	1282	300	4,27	9
Gelişme Fırsatları	1279	300	4,26	10
Baskısız bir Ortam	1270	300	4,23	11
Yükselebilmeye Fırsatı	1268	300	4,23	11
Kişisel Düşünceleri Uygulama İmkanı	1262	300	4,21	12
Kendini Gösterme	1253	300	4,18	13
Uygun Çalışma Saatleri	1167	300	3,89	14
Orjinal bir İş	1143	300	3,81	15
İşin Çekiciliği	1119	300	3,73	16
Yurtdışı Kariyer İmkanı	1079	300	3,60	17
Ailenin ve Çevrenin İstek ve beklentisi	1078	300	3,59	18
Uluslararası Geçerliliği	1066	300	3,55	19
Takım Çalışmasının Olduğu bir Ortam	1048	300	3,49	20
Ün Sahibi Olma	949	300	3,16	21
Uzun İzin Fırsatları	937	300	3,12	22

Çizelge 4.10’da, meslek seçiminde etkili olan faktörlerin sırasıyla, iş güvencesi, insanlara faydalı olma, sosyal güvence şartları, kolay iş bulabilme ve iyi bir maaş olduğu görülmektedir. Ayrıca, Çizelge 4.10’da verilen ifadeler cinsiyet ayrımı içerisinde de değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar aşağıda Çizelge 4.11’de toplu olarak sunulmaktadır.

Çizelge 4.11. Cinsiyete Göre Meslek Seçiminde Etkili Olan Faktörlerin Önem Ortalaması ve Öncelik Sıralaması

FAKTÖRLER	ERKEK		KIZ	
	SIRALAMA	ORTALAMA	SIRALAMA	ORTALAMA
Baskısız bir Ortam	15	4,01	8	4,39
Kolay İş Bulabilme	6	4,32	4	4,50
Statüsü/Saygınlığı Olan bir İş	9	4,25	10	4,37
Uygun Çalışma Saatleri	16	3,79	16	3,96
Yükselebilme Fırsatı	7	4,31	15	4,17
Eğitim İmkanları	11	4,17	6	4,43
Orjinal bir İş	17	3,77	17	3,84
Uzun İzin Fırsatları	24	3,24	23	3,05
Yeteneklerini Kullanılabileceği bir İş	5	4,37	12	4,32
Gelişme Fırsatları	10	4,22	13	4,29
Yurtdışı Kariyer İmkanı	22	3,56	19	3,62
Takım Çalışmasının Olduğu bir Ortam	20	3,69	22	3,36
İş Güvencesi	1	4,60	1	4,68
İyi bir Maaş	3	4,46	9	4,38
Kişisel Düşünceleri Uygulama İmkanı	13	4,02	11	4,34
Çalışma Ortamı ve Fiziksel Şartlar	12	4,08	7	4,41
Uluslararası Geçerliliği	21	3,63	21	3,50
Kendini Gösterme	14	4,02	14	4,28
İşin Çekiciliği	18	3,75	18	3,72
Ün Sahibi Olma	23	3,33	24	3,05
İnsanlara Faydalı Olma	2	4,55	2	4,67
Sosyal Güvence Şartları	4	4,39	3	4,63
Manevi Getirisi	8	4,29	5	4,45
Ailenin ve Çevrenin İstek ve Beklentisi	19	3,70	20	3,52

Araştırma sonucuna göre, iş güvencesi faktörünün hem kız hem de erkekler için, meslek seçiminde birinci derecede öneme sahip olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, insanlara faydalı olma faktörü de, hem kız hem de erkekler için meslek seçiminde ikinci sırada önemli faktör olmuştur. Bu iki faktörün yanı sıra, erkekler için meslek seçiminde önemli olan diğer faktörler, sırasıyla, iyi bir maaş, sosyal güvence şartları, yeteneklerini kullanabileceği bir iş olarak karşımıza çıkarken, kızlar için meslek seçiminde önemli olan diğer faktörler de, sırasıyla, sosyal güvence şartları, kolay iş bulabilme ve manevi getiri faktörleridir.

Çizelge 4.10’da verilen ifadeler öğrencilerin devam etmekte oldukları bölümler açısından da değerlendirilmiştir. Yapılan incelemede öğrencilerin okumakta oldukları bölümler açısından

meslek seçiminde önem verdikleri kriterlerin sıralamasında farklılık olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçlar aşağıda Çizelge 4.12’de toplu olarak sunulmaktadır.

Çizelge 4.12. Meslek Seçiminde Etkili Olan Faktörlerin Devam Edilen Bölüme Göre Ortalaması ve Öncelik Sıralaması

FAKTÖRLER	FEN		SOSYAL		TÜRKÇE/ MATEMATİK		SPOR		YABANCI DİL	
	S*	O*	S*	O*	S*	O*	S*	O*	S*	O*
Baskısız bir Ortam	14	4,18	14	4,06	7	4,36	16	4,06	2	4,62
Kolay İş Bulabilme	3	4,53	9	4,22	5	4,46	9	4,44	3	4,54
Statüsü/Saygınlığı Olan bir İş	11	4,28	12	4,18	3	4,55	14	4,13	13	4,23
Uygun Çalışma Saatleri	17	3,90	17	3,69	16	3,89	11	4,31	15	4,19
Yükselebileme Fırsatı	9	4,35	11	4,21	15	4,00	8	4,50	8	4,42
Eğitim İmkanları	7	4,43	4	4,38	13	4,09	2	4,81	12	4,27
Orjinal bir İş	19	3,86	16	3,87	18	3,61	17	4,06	17	3,96
Uzun İzin Fırsatları	23	3,24	24	2,84	24	3,16	24	3,13	23	3,38
Yeteneklerini Kullanılabileceği bir İş	10	4,33	7	4,27	9	4,30	4	4,63	6	4,50
Gelişme Fırsatları	6	4,45	13	4,17	14	4,08	13	4,25	7	4,50
Yurtdışı Kariyer İmkanı	16	3,96	21	3,30	22	3,36	20	3,38	16	4,12
Takım Çalışmasının Olduğu bir Ortam	21	3,76	22	3,19	20	3,41	21	3,38	21	3,77
İş Güvencesi	2	4,61	1	4,74	2	4,61	5	4,63	1	4,69
İyi bir Maaş	8	4,40	5	4,38	8	4,36	3	4,69	4	4,54
Kişisel Düşünceleri Uygulama İmkanı	15	4,14	10	4,22	11	4,28	15	4,13	14	4,23
Çalışma Ortamı ve Fiziksel Şartlar	13	4,20	6	4,31	10	4,30	12	4,31	11	4,31
Uluslararası Geçerliliği	18	3,88	20	3,34	21	3,37	23	3,25	20	3,81
Kendini Gösterme	12	4,27	15	4,01	12	4,25	10	4,44	18	3,92
İşin Çekiciliği	20	3,82	19	3,51	17	3,74	18	3,94	19	3,92
Ün Sahibi Olma	24	3,17	23	3,03	23	3,32	22	3,31	24	2,92
İnsanlara Faydalı Olma	1	4,63	2	4,62	1	4,62	1	4,88	9	4,42
Sosyal Güvence Şartları	4	4,52	3	4,52	4	4,55	6	4,56	5	4,54
Manevi Getirisi	5	4,46	8	4,25	6	4,38	7	4,56	10	4,42
Ailenin ve Çevrenin İstek ve Beklentisi	22	3,61	18	3,56	19	3,55	19	3,69	22	3,73

S*: SIRALAMA

O*:ORTALAMA

Çizelge 4.12’ye bakıldığında, Fen bölümüne devam etmekte olan lise 3. sınıf öğrencileri için meslek seçiminde önemli olan faktörlerin; insanlara faydalı olma, iş güvencesi, kolay iş bulabilme, sosyal güvence şartları ve manevi getiri olarak sıralandığı görülürken, Sosyal bölüme devam eden öğrenciler için, iş güvencesi, insanlara faydalı olma, sosyal güvence

şartları, eğitim imkanları ve iyi bir maaş faktörlerinin meslek seçimini etkileyen ilk beş faktör olarak sıralandığı görülmektedir. Türkçe/Matematik bölümüne devam eden öğrenciler için meslek seçimini etkileyen faktörler; insanlara faydalı olma, iş güvencesi, statüsü saygınlığı olan bir iş, sosyal güvence şartları ve kolay iş bulabilme olarak sıralanmakta, spor bölümü öğrencileri için, bu faktörler, insanlara faydalı olma, eğitim imkanları, iyi bir maaş, yeteneklerini kullanabileceği bir iş ve iş güvencesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Son olarak yabancı dil bölümüne devam etmekte olan lise 3. sınıf öğrencileri için meslek seçiminde önemli olan faktörler; iyi bir maaş, baskısız bir ortam, kolay iş bulabilme, iyi bir maaş ve sosyal güvence şartları olarak sıralanmaktadır.

Çizelge 4.13. Cinsiyete ve Devam Edilen Bölüme Göre Seçilen Mesleğin Sağlayacağı
İmkanların Ortalaması

FAKTÖRLER	ERKEK					KIZ				
	FEN	SOSYAL	SPO R	TÜRKÇE/ MATEMATİK	YABANCI DİL	FEN	SOSYAL	SPO R	TÜRKÇE/ MATEMATİK	YABANCI DİL
Baskısız bir ortam	3,78	3,52	3,00	3,47	4,63	3,83	3,87	3,67	4,23	3,89
Kolay iş bulabilme	4,11	4,04	3,70	4,00	4,25	4,19	3,75	3,33	4,06	3,94
Statüsü/saygınlığı olan bir iş	4,22	4,08	4,10	4,32	4,13	4,40	3,96	4,00	4,51	4,56
Uygun çalışma saatleri	3,78	3,64	3,90	4,03	3,63	3,60	3,83	3,83	3,98	3,72
Yükselebileme Fırsatı	4,33	3,96	4,40	3,91	3,63	3,88	3,81	4,00	3,75	3,67
Eğitim imkanları	4,09	4,12	4,10	4,09	4,13	4,02	4,17	4,33	4,28	4,17
Orjinal bir iş	4,17	4,04	3,40	3,79	3,50	3,94	3,87	4,00	3,91	3,94
Uzun izin fırsatları	3,13	2,88	2,80	3,35	3,25	3,00	3,08	3,17	3,47	3,56
Yeteneklerin kullanılabileceği bir iş	4,30	4,08	4,40	4,12	4,38	3,96	4,17	4,50	4,15	3,94
Gelişme Fırsatları	4,30	4,28	4,00	4,18	4,00	4,04	4,17	4,33	3,74	3,89
Yurtdışıkariyer imkanı	3,67	3,56	2,90	3,18	4,25	3,50	3,25	3,00	3,17	3,50
Takım çalışmasının olduğu bir ortam	3,72	3,52	3,50	3,53	3,50	4,04	3,44	4,00	3,15	3,94
İş güvencesi	4,26	3,96	4,40	4,35	4,50	4,46	4,10	3,67	4,28	3,89
İyi bir maaş	4,33	4,04	4,10	4,24	4,63	4,35	3,71	4,00	4,19	3,83
Kişisel düşünceleri uygulama imkanı olması	3,76	3,92	3,40	4,00	4,25	3,58	3,77	3,50	4,08	3,72
Çalışma ortamı ve fiziksel şartlar	4,00	3,60	4,00	4,32	4,13	3,94	4,29	4,00	3,91	3,61
Uluslararası geçerliliği	3,83	3,44	2,60	3,38	3,50	3,52	3,13	3,33	3,51	3,61
Kendini gösterme	4,37	4,00	4,10	3,94	3,63	4,08	3,83	4,00	4,28	3,56
İşin çekiciliği	4,04	3,48	4,40	4,09	3,63	4,00	3,60	4,00	3,81	3,89
Ün sahibi olma	3,52	3,16	3,60	3,68	3,50	3,25	3,31	2,50	3,43	2,67
İnsanlara faydalı olma	4,22	3,88	4,30	4,38	4,25	4,54	4,65	4,67	4,49	4,22
Sosyal güvence şartları	3,96	4,28	4,40	4,18	4,25	4,44	4,38	4,17	4,30	4,22
Manevi getirisi	4,20	4,04	3,80	4,06	3,75	4,40	4,37	4,17	4,32	4,28
Ailenin ve çevrenin istek ve beklentisi	3,98	4,00	4,30	3,88	3,88	4,13	3,60	4,00	3,96	3,83

Çizelge 4.13’de, fen bölümüne devam eden erkek öğrenciler, seçtikleri mesleğin kendilerine öncelik sırasına göre, kendini gösterme, iyi bir maaş, yükselebileme fırsatı, yeteneklerini kullanabileceği bir iş ve gelişme fırsatları sağlayacağını ifade ederlerken, aynı bölüme devam

eden kız öğrenciler bu sıralamanın; insanlara faydalı olma, iş güvencesi, sosyal güvence şartları, manevi getiri ve statü/saygınlığı olan bir iş imkanı olduğunu belirtmişlerdir.

Okullarının sosyal bölümüne devam eden erkek öğrenciler, seçtikleri mesleğin kendilerine sırasıyla, sosyal güvence şartları, gelişme fırsatları, eğitim imkanları, statüsü/saygınlığı olan bir iş, yeteneklerini kullanabileceği bir iş imkanı sağlayacağını ifade ederlerken, aynı bölüme devam eden kız öğrenciler bu sıralamanın; insanlara faydalı olma, sosyal güvence şartları, manevi getirisi, çalışma ortamı ve fiziksel şartlar ile eğitim imkanları olduğunu belirtmişlerdir.

Spor bölümüne devam eden erkek öğrenciler, seçtikleri mesleğin kendilerine sırasıyla, yükselebileme fırsatı, yeteneklerin kullanılabilmesi bir iş, iş güvencesi, işin çekiciliği ve sosyal güvence şartları imkanı sağlayacağını ifade ederlerken, aynı bölüme devam eden kız öğrenciler bu sıralamanın; insanlara faydalı olma, yeteneklerini kullanabileceği bir iş, eğitim imkanları, gelişme fırsatları ve sosyal güvence imkanları olduğunu belirtmişlerdir.

Okullarının Türkçe/Matematik bölümüne devam eden erkek öğrenciler, seçtikleri mesleğin kendilerine sırasıyla, insanlara faydalı olma, iş güvencesi, statüsü/saygınlığı olan bir iş, çalışma ortamı ve fiziksel şartlar ile iyi bir maaş imkanı sağlayacağını ifade ederlerken, aynı bölüme devam eden kız öğrenciler bu sıralamanın; insanlara faydalı olma, manevi getirisi, sosyal güvence şartları, eğitim imkanları ve iş güvencesi imkanları olduğunu belirtmişlerdir.

Son olarak, okullarının yabancı dil bölümüne devam eden erkek öğrenciler, seçtikleri mesleğin kendilerine sırasıyla, baskısız bir ortam da çalışma imkanı, iyi bir maaş, iş güvencesi, yeteneklerini kullanabileceği bir iş ve yurt dışı kariyer imkanı sağlayacağını ifade ederlerken, aynı bölüme devam eden kız öğrenciler bu sıralamanın; statüsü / saygınlığı olan bir iş, manevi getiri, insanlara faydalı olma, sosyal güvence şartları, eğitim imkanları olduğunu belirtmişlerdir.

4.6.4. Tercih Edilen Mesleğin Kişilere Sağlayacağı Düşünülen Olanaklar

Çizelge 4.14’de genel olarak tercih edilen mesleğin kişiye neler sağlayacağı hakkında araştırmaya öğrencilerin verdiği cevapların ortalaması alınmış ve buradan da öncelik sırası elde edilmiştir.

Çizelge 4.14. Gelecekte Sahip Olunmak İstenen Mesleğinin Sağlayacağı İmkanlar (Genel)

OLANAKLAR	TOPLAM	GÖZLEM SAYISI	ORTALAMASI	ÖNCELİK SIRALAMASI
İnsanlara Faydalı Olma	1319	300	4,40	1
Statüsü/Saygınlığı Olan bir İş	1279	300	4,26	2
Sosyal Güvence Şartları	1279	300	4,26	2
İş Güvencesi	1269	300	4,23	3
Manevi Getirisi	1269	300	4,23	3
Yeteneklerini Kullanılabileceği bir İş	1244	300	4,15	4
Eğitim İmkanları	1242	300	4,14	5
İyi bir Maaş	1239	300	4,13	6
Gelişme Fırsatları	1224	300	4,08	7
Kendini Gösterme	1215	300	4,05	8
Çalışma Ortamı ve Fiziksel Şartlar	1202	300	4,01	9
Kolay İş Bulabilme	1199	300	4,00	10
Yükselebile Fırsatı	1177	300	3,92	11
Orjinal bir İş	1176	300	3,92	11
Ailenin ve Çevrenin İstek ve Beklentisi	1177	300	3,92	11
İşin Çekiciliği	1160	300	3,87	12
Baskısız bir Ortam	1148	300	3,83	13
Kişisel Düşünceleri Uygulama İmkânı	1147	300	3,82	14
Uygun Çalışma Saatleri	1143	300	3,81	15
Takım Çalışmasının Olduğu bir Ortam	1077	300	3,59	16
Uluslararası Geçerliliği	1034	300	3,45	17
Yurtdışı Kariyer İmkânı	1015	300	3,38	18
Ün Sahibi Olma	1003	300	3,34	19
Uzun İzin Fırsatları	955	300	3,18	20

Çizelge 4.14’de ankete katılan tüm öğrencilerin cevaplarına göre, genel olarak meslek seçimlerinde, sahip olunmak istenen mesleğin kendilerine sağlaması gerektiğini düşündükleri ilk beş imkânın İnsanlara Faydalı Olabilme, Sosyal Güvence Şartları, Statü ve Saygınlık, İş güvencesi ve manevi getirisi, Yeteneklerini kullanabilme imkânı ve Eğitim İmkanları olarak sıralandığı görülmektedir. Bu sıralamanın nasıl değiştiği, öğrencilerin ileride yapmayı düşündükleri meslekler göz önüne alınarak, Çizelge 4.5’deki ilk 10 meslek için Çizelge 4.15’de gösterilmiştir.

Çizelge 4.15. Mesleklere Göre, İlgili Mesleğin Sağlayacağı Düşünülen İmkanların Sıralanması

MESLEKLER	SAĞLAYACAĞI İMKANLARA İLİŞKİN ÖNCELİK SIRALAMASI		
	1. SIRADA	2. SIRADA	3. SIRADA
Öğretmenlik	İnsanlara Faydalı Olma	Sosyal Güvence Şartları	İş Güvencesi
Mühendislik	Yeteneklerini kullanabileceği bir iş	İyi bir maaş/ yükselebileme fırsatı / kolay iş bulabilme	Statüsü / saygınlığı olan bir iş
Doktorluk	İş güvencesi	İyi bir maaş	Statüsü / saygınlığı olan bir iş
Gazetecilik-Televizyonculuk	Gelişme Fırsatları	Çalışma Ortamı ve Fiziksel Şartlar	İşin çekiciliği
Psikolog	Kendi düşüncelerini uygulama imkanı	İnsanlara faydalı olma/manevi getirisi	Statüsü / saygınlığı olan bir iş
Asker/Polis	İnsanlara Faydalı Olma	İş güvencesi	Statüsü - saygınlığı olan bir iş/ sosyal güvence şartları
Avukatlık	İnsanlara Faydalı Olma	Kendini gösterme / statüsü saygınlığı olan bir iş	Sosyal güvence şartları / iş güvencesi
Sporculuk	Gelişme Fırsatları	Yeteneklerini kullanabileceği bir iş	İşin çekiciliği
Mütercim Tercümanlık	Statüsü- saygınlığı olan bir iş	Uluslararası geçerliliği/ işin çekiciliği	Eğitim imkanları / yurtdışı kariyer imkanı
Sanatçılık	Yeteneklerini kullanabileceği bir iş	Yükselebileme fırsatı / Kendini gösterme	İşin çekiciliği /ün sahibi olma

Çizelge 4.15’de, öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, öğretmenlik, asker/polis ve avukatlık mesleklerinin ilk sırada sağlayacağı imkan “insanlara faydalı olma” olarak belirtilirken, mühendislik ve sanatçılık mesleklerinin ilk sırada sağlayacağı imkanın yeteneklerini kullanabileceği bir iş olarak ifade edildiği görülmektedir. Gazetecilik-televizyonculuk ve sporculuk mesleklerinin ilk sırada sağlayacağı imkan, gelişme fırsatları olarak belirtilirken, doktorluk mesleği için, iş güvencesinin, mütercim tercümanlık mesleği için ise ilk sırada sağlanacak imkanın statü ve saygınlık olduğu öğrenciler tarafından ifade edilmiştir. Belirtilen mesleklerin ikinci ve üçüncü sırada sağlayacağı imkanlar da Çizelge 4.15’de görüldüğü gibi farklılaşmaktadır.

4.6.5. Öğrencilerin Meslek Seçiminde Baz Aldığı Kriterler ile Hedefledikleri Mesleğin Sağlayacağı Düşünülen Olanakların Karşılaştırılması

Çalışmanın bu bölümünde, genel lise öğrencilerinin meslek seçiminde gönüne aldıkları kriterlerin ve hedefledikleri mesleğin sağlayacağı olanakların farklılaşp farklılaşmadığı istatistiksel olarak test edilmiş ve sonuçlar belirtilmiştir.

Ek 1’de verilen anket çalışmasının s10 ve s11 de aynı değişkenler için öğrencilerin farklı iki soruyu değerlendirip görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. s10’da öğrenciler, kendilerine verilen faktörlerin meslek seçiminde ne derece önemli olduğuna ilişkin bir cevap verirken, s11’de aynı faktörler mesleğin sağlayacağı olanaklar olarak değerlendirilip öğrencilerin hedefledikleri mesleğin bu olanakları ne derece sağlayacağına ilişkin bir cevap vermeleri istenmiştir.

Bu amaçla çalışmanın bu bölümünde öğrencilerin her iki soruya verdikleri cevaplar arasındaki farklar İkili eşleştirilmiş Örnek t Testi (Paired Sample t test) analizi yapılarak karşılaştırılmıştır. Analiz sonucunda, karşılaştırmalar arasında fark olması öğrencilerinin meslek seçiminde gönüne aldıkları kriterlerin ve hedefledikleri mesleğin sağlayacağı olanaklardan farklılık gösterdiğini; bir başka deyişle öğrencilerin ideal bir meslek için düşündükleri meslek seçme kriterini ileride yapmayı düşündükleri meslek için sağlayamayacaklarını ya da daha iyi koşullarda elde edeceklerini ortaya koymaktadır. Analiz sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkmaması, öğrencilerin meslek seçiminde göz önüne aldıkları kriterler ile hedefledikleri mesleğin sağlayacağı olanakları aynı şekilde değerlendirdiklerini göstermektedir. Analiz sonuçları Çizelge 4.16’da verilmiştir.

Çizelge 4.16. Meslek Seçiminde Baz Alınan Kriterler ve Mesleğin Sağlayacağı Olanaklar Çifti İçin Bağımlı İki Örneklem t Testi Sonuçları

FAKTÖRLER	SORU NO	ORTALAMA	STD. DEVIATİ ON	T	DF	SİG(2-TAILED)
Baskısız bir ortam	S10	4,2333	1,1630	6,057	299	,000
	S11	3,8267				
Kolay iş bulabilme	S10	4,4267	1,1026	6,755	299	,000
	S11	3,9967				
Statüsü/saygınlığı olan iş	S10	4,3200	,9883	,993	299	,321
	S11	4,2633				
Uygun çalışma saatleri	S10	3,8900	1,2269	1,129	299	,260
	S11	3,8100				
Yükselebilmeye fırsatı	S10	4,2267	1,0496	5,006	299	,000
	S11	3,9233				
Eğitim imkanları	S10	4,3233	1,1017	2,882	299	,004
	S11	4,1400				
Orjinal bir iş	S10	3,8100	1,2122	-1,572	299	,117
	S11	3,9200				
Uzun izin fırsatları	S10	3,1233	1,4317	-,726	299	,468
	S11	3,1833				
Yeteneklerin kullanılabileceği bir iş	S10	4,3367	1,1598	2,838	299	,005
	S11	4,1467				
Gelişme fırsatları	S10	4,2633	1,1346	2,799	299	,005
	S11	4,0800				
Yurtdışı kariyer imkanı	S10	3,5967	1,3641	2,709	299	,007
	S11	3,3833				
Takım çalışmasının olduğu bir ortam	S10	3,4933	1,2051	-1,389	299	,166
	S11	3,5900				
İş güvencesi	S10	4,6500	1,0649	6,831	299	,000
	S11	4,2300				
İyi bir maaş	S10	4,4100	1,1041	4,393	299	,000
	S11	4,1300				
Kişisel düşünceleri uygulama imkanı	S10	4,2067	1,2116	5,480	299	,000
	S11	3,8233				
Çalışma ortamı ve fiziksel şartlar	S10	4,2733	1,1662	3,960	299	,000
	S11	4,0067				
Uluslararası geçerliliği	S10	3,5533	1,3595	1,359	299	,175
	S11	3,4467				
Kendini gösterme	S10	4,1767	1,1082	1,980	299	,049
	S11	4,0500				
İşin çekiciliği	S10	3,7300	1,3654	-1,734	299	,084
	S11	3,8667				
Ün sahibi olma	S10	3,1633	1,3810	-2,257	299	,025
	S11	3,3433				
İnsanlara faydalı olma	S10	4,6200	,8847	4,372	299	,000
	S11	4,3967				
Sosyal güvence şartları	S10	4,5333	,9309	5,023	299	,000
	S11	4,2633				
Manevi getirisi	S10	4,3833	,9932	2,674	299	,008
	S11	4,2300				
Ailenin ve çevrenin istek ve beklentileri	S10	3,5933	1,2052	-4,742	299	,000
	S11	3,9233				

* S10 ile ifade edilenler öğrencilerin ideal bir meslekten beklediklerini ifade etmektedir.

* S11 ile ifade edilenler yaptıklarını farz ettikleri mesleklerde kendilerine sağlanacağını düşündükleri imkanları ifade etmektedir

* $p < 0.05$ için H_0 hipotezi red edilmektedir.

Çizelge 4.16'daki analiz sonuçlarından, 24 değişken çiftinden sadece 7 değişken çifti için (*Statüsü- saygınlığı olan bir iş, Uygun çalışma Saatleri, Orjinal bir iş, Uzun izin fırsatları, Takım çalışmasının olduğu bir ortam, Uluslararası Geçerliliği, İşin çekiciliği*) H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Yani, bu 7 faktör için, öğrencilerin (s.10) ve (s.11) için verdikleri cevapların ortalamaları arasında istatistiksel fark yoktur. Diğer 17 değişken çifti için H_0 hipotezi red edilmekte ve öğrencilerin ideal bir meslekte bekledikleri (s.10) ile yaptıklarını farz ettikleri mesleklerde kendilerine sağlanacağını düşündükleri imkanlar (s.11) için verdikleri cevaplar arasında fark olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Baskısız bir ortam faktörü, öğrenciler tarafından meslek seçimini etkileyen bir unsur olarak değerlendirilip cevaplar derlendiğinde, öğrencilerin verdiği cevapların ortalaması 4.23 olurken, aynı faktörü öğrencilerin gelecekte yapacakları meslek düşünülerek, bu mesleğin sağlayacağı bir imkan olarak değerlendirmeleri istendiğinde öğrencilerin verdiği cevapların ortalamasının 3.82 olduğu görülmüştür. Ortalamalardaki bu farklılık şunu ifade etmektedir. Öğrenciler genel anlamda, mesleğin baskısız bir ortamda gerçekleştirilmesi gerektiğini düşünmekle beraber, gelecekte sahip olmak istedikleri mesleğin baskısız bir ortamda çalışma imkanı sağlama konusundaki düşünceleri daha umutsuzdur. Bu durumda, öğrenciler aslında gelecekte sahip olmayı istedikleri mesleği seçerken, “baskısız bir ortamda çalışma” faktörünü, düşüncelerinde ifade ettikleri kadar dikkate almamaktadır. Benzer açıklamalar, “ailenin ve çevrenin istek ve beklentileri” faktörü dışında H_0 hipotezinin red edildiği tüm 16 faktör içinde geçerlidir. Örneğin, öğrenciler **kolay iş bulabilme** faktörünün meslek seçiminde önemli bir faktör olduğunu söylerken, gelecekte sahip olmayı istedikleri mesleği düşündüklerinde, aslında bu mesleği söz konusu faktöre çok da önem vermeden seçtiklerini ifade etmektedirler. Çizelge 4.18'den kolay iş bulabilme faktörüne ilişkin (s.10) ve (s.11) ortalamalarına bakıldığında, öğrencilerin gelecekte sahip olmak istedikleri mesleği düşündüklerinde, bu mesleğin kendilerine kolay iş bulabilme imkanı sağlayacağı konusundaki düşüncelerinin daha umutsuz olduğu görülmektedir. Öğrenciler kolay iş bulabilme faktörü için (s.10) için düşündüklerini, gelecekte sahip olmak istedikleri meslek için tam olarak yansıtmamışlardır.

Öğrencilerin s.10 ve s.11 için verdikleri cevapların ortalamaları arasındaki bu fark sadece, “ailenin ve çevrenin istek ve beklentileri” faktörü için yön değiştirmektedir. Bu durumda şunu ifade etmektedir. Öğrenciler her ne kadar meslek seçiminde aile ve çevrenin beklentilerinin çok da önemli bir faktör olmadığı yönünde cevaplar verseler de, gelecekte sahip olmayı

istedikleri meslekler düşünüldüğünde, öğrencilerin daha çok aile ve çevrenin istek ve beklentilerini karşılayacak (sağlayacak) meslekleri tercih etme eğiliminde oldukları görülmektedir. Yani, öğrencilerin beyanının aksine, gelecekte sahip olmayı istedikleri meslekleri tercih ederken, aslında “aile ve çevrenin istek ve beklentilerinin” meslek seçimi yaparken düşündüklerinden çok daha önemli bir faktör olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.17 Erkek Öğrenciler İçin Meslek Seçiminde Baz Alınan Kriterler ve Mesleğin Sağlayacağı Olanaklar Çifti İçin Bağımlı İki Örneklem t Testi Sonuçları.

FAKTÖRLER	SORU NO	ORTALAMA	STD. DEVIATİON	T	DF	SIG(2-TAILED)
Baskısız bir ortam	S10	4,0081	1,2307	3,370	122	,001
	S11	3,6341				
Kolay iş bulabilme	S10	4,3171	1,0962	2,797	122	,006
	S11	4,0407				
Statüsü/saygınlığı olan iş	S10	4,2520	1,0231	,529	122	,598
	S11	4,2033				
Uygun çalışma saatleri	S10	3,7886	1,2863	-,280	122	,780
	S11	3,8211				
Yükselebilmeye fırsatı	S10	4,3089	1,0021	2,340	122	,021
	S11	4,0976				
Eğitim imkanları	S10	4,1707	1,0802	,751	122	,454
	S11	4,0976				
Orjinal bir iş	S10	3,7724	1,2828	-1,406	122	,162
	S11	3,9350				
Uzun izin fırsatları	S10	3,2358	1,4384	,878	122	,382
	S11	3,1220				
Yeteneklerin kullanılabileceği bir iş	S10	4,3659	1,2590	1,289	122	,200
	S11	4,2195				
Gelişme fırsatları	S10	4,2195	1,1804	,000	122	1,000
	S11	4,2195				
Yurtdışı kariyer imkanı	S10	3,5610	1,3681	,593	122	,554
	S11	3,4878				
Takım çalışmasının olduğu bir ortam	S10	3,6911	1,1833	,914	122	,362
	S11	3,5935				
İş güvencesi	S10	4,6016	1,1734	3,304	122	,001
	S11	4,2520				
İyi bir maaş	S10	4,4553	1,1682	2,007	122	,047
	S11	4,2439				
Kişisel düşünceleri uygulama imkanı	S10	4,0163	1,1526	1,486	122	,140
	S11	3,8618				
Çalışma ortamı ve fiziksel şartlar	S10	4,0813	1,2787	,564	122	,574
	S11	4,0163				
Uluslararası geçerliliği	S10	3,6260	1,2583	1,075	122	,285
	S11	3,5041				
Kendini gösterme	S10	4,0244	1,1494	-,784	122	,434
	S11	4,1057				
İşin çekiciliği	S10	3,7480	1,3590	-1,592	122	,114
	S11	3,9431				
Ün sahibi olma	S10	3,3252	1,5295	-1,238	122	,218
	S11	3,4959				
İnsanlara faydalı olma	S10	4,5528	1,0242	3,786	122	,000
	S11	4,2033				
Sosyal güvence şartları	S10	4,3902	1,0049	2,782	122	,006
	S11	4,1382				
Manevi getirisi	S10	4,2927	1,1439	2,207	122	,029
	S11	4,0650				
Ailenin ve çevrenin istek ve beklentileri	S10	3,6992	1,1402	-2,689	122	,008
	S11	3,9756				

- * S10 ile ifade edilenler öğrencilerin ideal bir meslekten belediklerini ifade etmektedir.
- * S11 ile ifade edilenler, yaptıklarını farz ettikleri mesleklerde kendilerine sağlanacağını düşündükleri imkanları ifade etmektedir.
- * $p < 0.05$ için H_0 hipotezi red edilmektedir.

Çizelge 4.17'deki analiz sonuçlarına göre, 24 değişken çiftinden 9 değişken çifti için H_0 hipotezi red edilerek H_1 hipotezi kabul edilmiş, diğer değişken çiftleri için ise H_0 hipotezi kabul edilmiştir. H_1 hipotezinin kabul edildiği değişkenler Çizelge 4.17'de koyu olarak gösterilmiş ve aşağıda açıkça belirtilmiştir:

Baskısız bir ortam, Kolay iş bulabilme, Yükselbilme fırsatı, İş güvencesi, İyi bir maaş, İnsanlara faydalı olma, Sosyal güvence şartları, Manevi getirisi, Aile ve çevrenin istek ve beklentisi,

Böylece, yukarıda verilen değişkenler için, erkek öğrencilerin s.10 ve s11. için verdikleri cevaplar arasında fark olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Ortalamalardaki bu farklılık şunu ifade etmektedir. Erkek öğrenciler genel anlamda, meslek seçiminde yukarıda belirtilen faktörlerin önemli olduğunu düşünmekle beraber, gelecekte sahip olmak istedikleri mesleğin belirtilen imkanları kendilerine sağlaması konusundaki düşünceleri bir değişken dışında (aile ve çevrenin istek ve beklentisi) daha umutsuzdur. Dolayısıyla, erkek öğrenciler aslında gelecekte sahip olmayı istedikleri mesleği seçerken, yukarıda belirtilen faktörleri düşüncelerinde ifade ettikleri kadar dikkate almamaktadır. Örneğin, erkek öğrenciler **kolay iş bulabilme** faktörünün meslek seçiminde önemli bir faktör olduğunu söylerken, gelecekte sahip olmayı istedikleri meslek için s.11'everdikleri cevaplar incelendiğinde, aslında hedefledikleri mesleği seçerken **kolay iş bulabilme** faktörüne, s.10'da belirttikleri kadar önem vermedikleri, daha az önem verdikleri görülmektedir. Yukarıda belirtilen faktörlerden sadece aile ve çevrenin istek ve beklentisi faktörü için durum diğerlerinden biraz farklıdır. Erkek öğrenciler her ne kadar meslek seçiminde aile ve çevrenin beklentilerinin önemli olduğu, ancak çok da önemli bir faktör olmadığı yönünde cevaplar verseler de, gelecekte sahip olmak istedikleri meslek düşünüldüğünde, erkek öğrencilerin daha çok aile ve çevrenin istek ve beklentilerini karşılayacak (sağlayacak) meslekleri tercih etme eğiliminde oldukları görülmektedir. Yani, erkek öğrenciler s.10'daki beyanının aksine, gelecekte sahip olmayı istedikleri meslekleri tercih ederken, "aile ve çevrenin istek ve beklentileri" faktörüne s.10'da ifade ettiklerinden çok daha fazla önem verdiklerini göstermektedirler.

Ancak burada özellikle belirtilmesi gereken bir nokta da, erkek öğrencilerin meslek seçiminde baz aldığı kriterlerin büyük bir çoğunluğunu (15 faktör), gelecekte sahip olmak istediği meslek seçiminde göz önünde bulundurmayı başarabildiğidir.

Çizelge 4.18. Kız Öğrenciler İçin Meslek Seçiminde Baz Alınan Kriterler ve Mesleğin Sağlayacağı Olanaklar Çifti İçin Bağımlı İki Örneklem t Testi Sonuçları.

FAKTÖRLER	SORU NO	ORTALAMA	STD. DEVIATİON	T	DF	SIG(2-TAILED)
Baskısız bir ortam	S10	4,3898	1,1164	5,117	176	,000
	S11	3,9605				
Kolay iş bulabilme	S10	4,5028	1,0975	6,506	176	,000
	S11	3,9661				
Statüsü/saygınlığı olan iş	S10	4,3672	,9662	,856	176	,393
	S11	4,3051				
Uygun çalışma saatleri	S10	3,9605	1,1812	1,782	176	,077
	S11	3,8023				
Yükselebileme fırsatı	S10	4,1695	1,0796	4,526	176	,000
	S11	3,8023				
Eğitim imkanları	S10	4,4294	1,1131	3,106	176	,002
	S11	4,1695				
Orjinal bir iş	S10	3,8362	1,1630	-,840	176	,402
	S11	3,9096				
Uzun izin fırsatları	S10	3,0452	1,4187	-1,695	176	,092
	S11	3,2260				
Yeteneklerin kullanılabilceği bir iş	S10	4,3164	1,0882	2,694	176	,008
	S11	4,0960				
Gelişme fırsatları	S10	4,2938	1,0869	3,804	176	,000
	S11	3,9831				
Yurtdışı kariyer imkanı	S10	3,6215	1,3566	3,047	176	,003
	S11	3,3107				
Takım çalışmasının olduğu bir ortam	S10	3,3559	1,2049	-2,558	176	,011
	S11	3,5876				
İş güvencesi	S10	4,6836	,9830	6,346	176	,000
	S11	4,2147				
İyi bir maaş	S10	4,3785	1,0580	4,121	176	,000
	S11	4,0508				
Kişisel düşünceleri uygulama imkanı	S10	4,3390	1,2292	5,870	176	,000
	S11	3,7966				
Çalışma ortamı ve fiziksel şartlar	S10	4,4068	1,0626	5,093	176	,000
	S11	4,0000				
Uluslararası geçerliliği	S10	3,5028	1,4289	,894	176	,372
	S11	3,4068				
Kendini gösterme	S10	4,2825	1,0579	3,410	176	,001
	S11	4,0113				
İşin çekiciliği	S10	3,7175	1,3721	-,931	176	,353
	S11	3,8136				
Ün sahibi olma	S10	3,0508	1,2722	-1,950	176	,053
	S11	3,2373				
İnsanlara faydalı olma	S10	4,6667	,7641	2,361	176	,019
	S11	4,5311				
Sosyal güvence şartları	S10	4,6328	,8786	4,277	176	,000
	S11	4,3503				
Manevi getirisi	S10	4,4463	,8731	1,550	176	,123
	S11	4,3446				
Ailenin ve çevrenin istek ve beklentileri	S10	3,5198	1,2503	-3,908	176	,000
	S11	3,8870				

* S10 ile ifade edilenler öğrencilerin ideal bir meslekten beklediklerini ifade etmektedir.

* S11 ile ifade edilenler yaptıklarını farz ettikleri mesleklerde kendilerine sağlanacağını düşündükleri

imkanları ifade etmektedir
* $p < 0.05$ için H_0 hipotezi red edilmektedir.

Çizelge 4.18'deki analiz sonuçlarına göre, 24 değişken çiftinden 17 değişken çifti için H_0 hipotezi red edilerek H_1 hipotezi kabul edilmiş, diğer değişken çiftleri için ise H_0 hipotezi kabul edilmiştir. H_1 hipotezinin kabul edildiği değişkenler Çizelge 4.18'de koyu olarak gösterilmiştir.

Böylece, yukarıda verilen değişkenler için, kız öğrencilerin s.10 ve s.11 verdikleri cevaplar arasında fark olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Yani, kız öğrenciler, meslek seçiminde yukarıda belirtilen faktörlerin önemli olduğunu düşünmekle beraber, gelecekte sahip olmak istedikleri mesleğin belirtilen imkanları kendilerine sağlaması konusundaki düşünceleri bir değişken dışında (aile ve çevrenin istek ve beklentisi) daha umutsuzdur. Bunun neticesinde, kız öğrencilerin gelecekte sahip olmayı istedikleri mesleği seçerken, çizelge 4.18'de koyu olarak gösterilen faktörleri s.10'da ifade ettikleri kadar dikkate almadıkları %95 güvenlilikle söylenebilir.

Çizelge 4.17'dekine benzer şekilde, kız öğrenciler de 10. sorudaki beyanlarının aksine, gelecekte sahip olmayı istedikleri meslekleri tercih ederken, "aile ve çevrenin istek ve beklentileri" faktörüne 10. soruda ifade ettiklerinden çok daha fazla önem verdiklerini göstermektedirler.

Çizelge 4.18 ile ilgili olarak söylenebilecek bir diğer dikkat çekici sonuç da; kız öğrencilerin meslek seçiminde baz aldığı kriterlerin çok küçük bir kısmını (7 faktör), gelecekte sahip olmak istedikleri mesleği seçerken göz önünde bulundurabildikleridir. Çizelge 4.17 ve Çizelge 4.18'deki sonuçlara göre bir karşılaştırma yapmak gerekirse, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre, meslek seçimi yaparken çok daha gerçekçi oldukları görülmektedir.

Öğrencilerin s.10 ve s.11'e verdikleri cevapların cinsiyete göre nasıl farklılık gösterdiği Çizelge 4.17 ve Çizelge 4.18'de belirtilmiştir. Benzer inceleme, öğrencilerin devam ettiği bölümlere göre de yapılmış ve sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.19. Fen Bölümüne Devam Eden Öğrenciler İçin Meslek Seçiminde Baz Alınan Kriterler ve Mesleğin Sağlayacağı Olanaklar Çifti İçin Bağımlı İki Örneklem t Testi Sonuçları.

FAKTÖRLER	SORU NO	ORTALAMA	STD. DEVIATİON	T	DF	SIG(2-TAILED)
Baskısız bir ortam	S10	4,1809	1,0052	3,591	93	,001
	S11	3,8085				
Kolay iş bulabilme	S10	4,5319	,9171	4,049	93	,000
	S11	4,1489				
Statüsü/saygınlığı olan iş	S10	4,2766	,8732	-,354	93	,724
	S11	4,3085				
Uygun çalışma saatleri	S10	3,9043	1,1347	1,818	93	,072
	S11	3,6915				
Yükselebileme fırsatı	S10	4,3511	,9609	2,576	93	,012
	S11	4,0957				
Eğitim imkanları	S10	4,4255	1,0471	3,448	93	,001
	S11	4,0532				
Orjinal bir iş	S10	3,8617	1,1479	-1,617	93	,109
	S11	4,0532				
Uzun izin fırsatları	S10	3,2447	1,3754	1,275	93	,206
	S11	3,0638				
Yeteneklerin kullanılabileceği bir iş	S10	4,3298	1,0429	1,879	93	,063
	S11	4,1277				
Gelişme fırsatları	S10	4,4468	1,0203	2,628	93	,010
	S11	4,1702				
Yurtdışı kariyer imkanı	S10	3,9574	1,4367	2,513	93	,014
	S11	3,5851				
Takım çalışmasının olduğu bir ortam	S10	3,7553	1,0185	-1,215	93	,227
	S11	3,8830				
İş güvencesi	S10	4,6064	,9354	2,536	93	,013
	S11	4,3617				
İyi bir maaş	S10	4,4043	,9368	,661	93	,511
	S11	4,3404				
Kişisel düşünceleri uygulama imkanı	S10	4,1383	1,1236	4,039	93	,000
	S11	3,6702				
Çalışma ortamı ve fiziksel şartlar	S10	4,2021	1,1679	1,943	93	,055
	S11	3,9681				
Uluslararası geçerliliği	S10	3,8830	1,1720	1,760	93	,082
	S11	3,6702				
Kendini gösterme	S10	4,2660	,9380	,440	93	,661
	S11	4,2234				
İşin çekiciliği	S10	3,8191	1,2055	-1,626	93	,107
	S11	4,0213				
Ün sahibi olma	S10	3,1702	1,3747	-1,501	93	,137
	S11	3,3830				
İnsanlara faydalı olma	S10	4,6277	,8882	2,671	93	,009
	S11	4,3830				
Sosyal güvence şartları	S10	4,5213	,9065	3,413	93	,001
	S11	4,2021				
Manevi getirisi	S10	4,4574	,9538	1,622	93	,108
	S11	4,2979				
Ailenin ve çevrenin istek ve beklentileri	S10	3,6064	1,1969	-3,619	93	,000
	S11	4,0532				

* S10 ile ifade edilenler öğrencilerin ideal bir meslekten belediklerini ifade etmektedir.

* S11 ile ifade edilenler, yaptıklarını farz ettikleri mesleklerde kendilerine sağlanacağını düşündükleri imkanları ifade etmektedir.

* $p < 0.05$ için H_0 hipotezi red edilmektedir.

Çizelge 4.19'daki analiz sonuçlarına göre, 24 değişken çiftinden 11 değişken çifti için H_0 hipotezi red edilerek H_1 hipotezi kabul edilmiş, diğer değişken çiftleri için ise H_0 hipotezi kabul edilmiştir. H_1 hipotezinin kabul edildiği değişkenler Çizelge 4.19'da koyu olarak gösterilmiş ve aşağıda açıkça belirtilmiştir:

Baskısız bir ortam

Kolay iş bulabilme

Yükselebilmek için fırsat

Eğitim İmkanları

Gelişme Fırsatları

Yurtdışı kariyer imkanı

İş güvencesi

Kişisel düşüncelerini uygulama imkanı

İnsanlara faydalı olma

Sosyal güvence şartları

Aile ve çevrenin istek ve beklentisi.

Böylece, yukarıda verilen değişkenler için, fen bölümüne devam eden öğrencilerin s.10 ve s.11'e verdikleri cevaplar arasında fark olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Başka bir ifade ile, fen bölümü öğrencileri aslında gelecekte sahip olmayı istedikleri mesleği seçerken, yukarıda belirtilen faktörleri düşüncelerinde ifade ettikleri kadar dikkate almamaktadır.

Önceki iki çizelgede olduğu gibi, fen bölümü öğrencileri de, aile ve çevrenin istek ve beklentilerini karşılayacak (sağlayacak) meslekleri tercih etme eğilimindedir.

Belirtilmesi gereken bir diğer husus da, fen bölümü öğrencilerinin meslek seçiminde baz alınması gerektiğini belirttikleri kriterlerin hemen hemen yarısını (13 faktör), gelecekte sahip olmak istedikleri meslek seçiminde göz önünde bulundurabildikleridir.

Çizelge 4.20. Sosyal Bölümüne Devam Eden Öğrenciler için Meslek Seçiminde Baz Alınan Kriterler ve Mesleğin Sağlayacağı Olanaklar Çifti İçin Bağımlı İki Örneklem t Testi Sonuçları

FAKTÖRLER	SORU NO	ORTALAMA	STD. DEVIATİON	T	DF	SIG(2-TAILED)
Baskısız bir ortam	S10	4,0649	1,4166	1,931	76	,057
	S11	3,7532				
Kolay iş bulabilme	S10	4,2208	1,3864	2,384	76	,020
	S11	3,8442				
Statüsü/saygınlığı olan iş	S10	4,1818	1,3152	1,213	76	,229
	S11	4,0000				
Uygun çalışma saatleri	S10	3,6883	1,2329	-,555	76	,581
	S11	3,7662				
Yükselebilmeye fırsatı	S10	4,2078	1,2646	2,433	76	,017
	S11	3,8571				
Eğitim imkanları	S10	4,3766	1,1312	1,713	76	,091
	S11	4,1558				
Orjinal bir iş	S10	3,8701	1,2343	-,369	76	,713
	S11	3,9221				
Uzun izin fırsatları	S10	2,8442	1,5252	-,971	76	,334
	S11	3,0130				
Yeteneklerin kullanılabileceği bir iş	S10	4,2727	1,3114	,869	76	,388
	S11	4,1429				
Gelişme fırsatları	S10	4,1688	1,1055	-,309	76	,758
	S11	4,2078				
Yurtdışı kariyer imkanı	S10	3,2987	1,3068	-,349	76	,728
	S11	3,3506				
Takım çalışmasının olduğu bir ortam	S10	3,1948	1,1881	-2,014	76	,048
	S11	3,4675				
İş güvencesi	S10	4,7403	1,0914	5,534	76	,000
	S11	4,0519				
İyi bir maaş	S10	4,3766	1,3620	3,598	76	,001
	S11	3,8182				
Kişisel düşünceleri uygulama imkanı	S10	4,2208	1,3205	2,675	76	,009
	S11	3,8182				
Çalışma ortamı ve fiziksel şartlar	S10	4,3117	,8759	2,472	76	,016
	S11	4,0649				
Uluslararası geçerliliği	S10	3,3377	1,3434	,679	76	,499
	S11	3,2338				
Kendini gösterme	S10	4,0130	1,4267	,799	76	,427
	S11	3,8831				
İşin çekiciliği	S10	3,5065	1,6455	-,277	76	,783
	S11	3,5584				
Ün sahibi olma	S10	3,0260	1,4132	-1,451	76	,151
	S11	3,2597				
İnsanlara faydalı olma	S10	4,6234	,9682	2,001	76	,049
	S11	4,4026				
Sosyal güvence şartları	S10	4,5195	,9515	1,557	76	,124
	S11	4,3506				
Manevi getirisi	S10	4,2468	1,0450	-,109	76	,913
	S11	4,2597				
Ailenin ve çevrenin istek ve beklentileri	S10	3,5584	1,2712	-1,165	76	,247
	S11	3,7273				

* S10 ile ifade edilenler öğrencilerin ideal bir meslekten beklediklerini ifade etmektedir.

* S11 ile ifade edilenler yaptıklarını farz ettikleri mesleklerde kendilerine sağlanacağını düşündükleri imkanları ifade etmektedir

* $p < 0.05$ için H_0 hipotezi red edilmektedir.

Çizelge 4.20'deki analiz sonuçlarına göre, 24 değişken çiftinden sadece 7 değişken çifti için H_0 hipotezi red edilerek H_1 hipotezi kabul edilmiş, diğer değişken çiftleri için ise H_0 hipotezi

kabul edilmiştir. H_1 hipotezinin kabul edildiği değişkenler Çizelge 4.20’de koyu olarak gösterilmiş ve aşağıda açıkça belirtilmiştir:

Kolay iş bulabilme.

Yükselebilmek fırsatı.

İş güvencesi.

İyi bir maaş.

Kişisel düşüncelerini uygulama imkanı.

İnsanlara faydalı olma.

Çalışma ortamı ve fiziksel şartlar.

Yukarıda verilen değişkenler için, Sosyal bölümüne devam eden öğrencilerin s.10 ve s.11’e verdikleri cevaplar arasında fark olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Başka bir ifade ile, sosyal bölümü öğrencileri gelecekte sahip olmayı istedikleri mesleği seçerken, yukarıda belirtilen faktörleri s.10’da ifade ettikleri kadar dikkate almamaktadır.

Diğer çizelgelerden farklı olarak sosyal bölümü öğrencileri, meslek seçiminde “aile ve çevrenin istek ve beklentileri” faktörü ile ilgili düşüncelerini, gelecekte seçmek istediği mesleğe tam olarak yansıtabilmiştir.

Ayrıca sosyal bölümüne devam eden öğrencilerin fen bölümüne devam eden öğrencilerden daha gerçekçi olduğu, meslek seçiminde baz alınması gerektiğini düşündükleri kriterlerin çok büyük bir kısmını (17 faktör), gelecekte sahip olmak istedikleri mesleği seçerken göz önünde bulundurabildikleri görülmüştür.

Çizelge 4.21. Spor Bölümüne Devam Eden Öğrenciler İçin Meslek Seçiminde Baz Alınan Kriterler ve Mesleğin Sağlayacağı Olanaklar Çifti İçin Bağımlı İki Örneklem t Testi Sonuçları.

FAKTÖRLER	SORU NO	ORTALAMA	STD. DEVIATION	T	DF	SIG(2-TAILED)
Baskısız bir ortam	S10	4,0625	1,0468	3,105	15	,007
	S11	3,2500				
Kolay iş bulabilme	S10	4,4375	,9574	3,656	15	,002
	S11	3,5625				
Statüsü/saygınlığı olan iş	S10	4,1250	,8539	,293	15	,774
	S11	4,0625				
Uygun çalışma saatleri	S10	4,3125	1,0308	1,698	15	,110
	S11	3,8750				
Yükselebilmeye fırsatı	S10	4,5000	,9309	1,074	15	,300
	S11	4,2500				
Eğitim imkanları	S10	4,8125	,7188	3,478	15	,003
	S11	4,1875				
Orjinal bir iş	S10	4,0625	1,0308	1,698	15	,110
	S11	3,6250				
Uzun izin fırsatları	S10	3,1250	1,0468	,716	15	,485
	S11	2,9375				
Yeteneklerin kullanılabilmesi bir iş	S10	4,6250	,9106	,824	15	,423
	S11	4,4375				
Gelişme fırsatları	S10	4,2500	1,0247	,488	15	,633
	S11	4,1250				
Yurtdışı kariyer imkanı	S10	3,3750	1,7115	1,023	15	,323
	S11	2,9375				
Takım çalışmasının olduğu bir ortam	S10	3,3750	1,6621	-,752	15	,464
	S11	3,6875				
İş güvencesi	S10	4,6250	1,0328	1,936	15	,072
	S11	4,1250				
İyi bir maaş	S10	4,6875	1,0878	2,298	15	,036
	S11	4,0625				
Kişisel düşünceleri uygulama imkanı	S10	4,1250	1,3022	2,112	15	,052
	S11	3,4375				
Çalışma ortamı ve fiziksel şartlar	S10	4,3125	1,0145	1,232	15	,237
	S11	4,0000				
Uluslararası geçerliliği	S10	3,2500	1,8574	,808	15	,432
	S11	2,8750				
Kendini gösterme	S10	4,4375	,6191	2,423	15	,029
	S11	4,0625				
İşin çekiciliği	S10	3,9375	1,1955	-1,046	15	,312
	S11	4,2500				
Ün sahibi olma	S10	3,3125	1,5000	,333	15	,743
	S11	3,1875				
İnsanlara faydalı olma	S10	4,8750	,7274	2,406	15	,029
	S11	4,4375				
Sosyal güvence şartları	S10	4,5625	,7746	1,291	15	,216
	S11	4,3125				
Manevi getirisi	S10	4,5625	1,2042	2,076	15	,055
	S11	3,9375				
Ailenin ve çevrenin istek ve beklentileri	S10	3,6875	1,2649	-1,581	15	,135
	S11	4,1875				

* S10 ile ifade edilenler öğrencilerin ideal bir meslekten beklediklerini ifade etmektedir.

* S11 ile ifade edilenler, yaptıklarını farz ettikleri mesleklerde kendilerine sağlanacağını düşündükleri imkanları ifade etmektedir.

* $p < 0.05$ için H_0 hipotezi red edilmektedir.

Çizelge 4.21'deki analiz sonuçlarına göre, 24 değişken çiftinden sadece 6 değişken çifti için H_0 hipotezi red edilerek H_1 hipotezi kabul edilmiş, diğer değişken çiftleri için ise H_0 hipotezi kabul edilmiştir. H_1 hipotezinin kabul edildiği değişkenler Çizelge 4.21'de koyu olarak gösterilmiş ve aşağıda açıkça belirtilmiştir:

Baskısız bir ortam.

Kolay iş bulabilme.

Eğitim imkanları.

İyi bir maaş.

Kendini gösterme.

İnsanlara faydalı olma.

Yukarıda verilen değişkenler için, spor bölümüne devam eden öğrencilerin s.10 ve s.11'e verdikleri cevaplar arasında fark olduğu görülmektedir. Yani spor bölümü öğrencileri, gelecekte sahip olmayı istedikleri mesleği seçerken, yukarıda belirtilen faktörleri s.10'da ifade ettikleri kadar dikkate almamışlardır.

Spor bölümü öğrencileri de, tıpkı sosyal bölüme devam eden öğrenciler gibi, meslek seçiminde temel alınması gerektiğini düşündükleri kriterlerin çok büyük bir kısmını (18 faktör), gelecekte sahip olmak istedikleri mesleği seçerken göz önünde bulundurabilmişlerdir.

Çizelge 4.22. Türkçe/Matematik Bölümüne Devam Eden Öğrenciler için Meslek Seçiminde Baz Alınan Kriterler ve Mesleğin Sağlayacağı Olanaklar Çifti İçin Bağımlı İki Örneklem t Testi Sonuçları

FAKTÖRLER	SORU NO	ORTALAMA	STD. DEVIATİON	T	DF	SIG(2-TAILED)
Baskısız bir ortam	S10	4,3563	1,2165	3,261	86	,002
	S11	3,9310				
Kolay iş bulabilme	S10	4,4598	1,0302	3,851	86	,000
	S11	4,0345				
Statüsü/saygınlığı olan iş	S10	4,5517	,7222	1,485	86	,141
	S11	4,4368				
Uygun çalışma saatleri	S10	3,8851	1,2145	-,883	86	,380
	S11	4,0000				
Yükselebilmeye fırsatı	S10	4,0000	,9090	1,887	86	,063
	S11	3,8161				
Eğitim imkanları	S10	4,0920	1,1656	-,920	86	,360
	S11	4,2069				
Orjinal bir iş	S10	3,6092	1,2410	-1,901	86	,061
	S11	3,8621				
Uzun izin fırsatları	S10	3,1609	1,3679	-1,803	86	,075
	S11	3,4253				
Yeteneklerin kullanılabileceği bir iş	S10	4,2989	1,2283	1,222	86	,225
	S11	4,1379				
Gelişme fırsatları	S10	4,0805	1,2408	1,296	86	,198
	S11	3,9080				
Yurtdışı kariyer imkanı	S10	3,3563	1,2807	1,339	86	,184
	S11	3,1724				
Takım çalışmasının olduğu bir ortam	S10	3,4138	1,3067	,820	86	,414
	S11	3,2989				
İş güvencesi	S10	4,6092	1,0468	2,663	86	,009
	S11	4,3103				
İyi bir maaş	S10	4,3563	,9945	1,401	86	,165
	S11	4,2069				
Kişisel düşünceleri uygulama imkanı	S10	4,2759	1,1175	1,919	86	,058
	S11	4,0460				
Çalışma ortamı ve fiziksel şartlar	S10	4,2989	1,3356	1,605	86	,112
	S11	4,0690				
Uluslararası geçerliliği	S10	3,3678	1,4276	-,601	86	,550
	S11	3,4598				
Kendini gösterme	S10	4,2529	1,0347	,933	86	,354
	S11	4,1494				
İşin çekiciliği	S10	3,7356	1,4186	-1,209	86	,230
	S11	3,9195				
Ün sahibi olma	S10	3,3218	1,3480	-1,432	86	,156
	S11	3,5287				
İnsanlara faydalı olma	S10	4,6207	,7954	2,022	86	,046
	S11	4,4483				
Sosyal güvence şartları	S10	4,5517	,8907	3,130	86	,002
	S11	4,2529				
Manevi getirisi	S10	4,3793	,9508	1,579	86	,118
	S11	4,2184				
Ailenin ve çevrenin istek ve beklentileri	S10	3,5517	1,1437	-3,094	86	,003
	S11	3,9310				

* S10 ile ifade edilenler, öğrencilerin ideal bir meslekte beklediklerini ifade etmektedir.

* S11 ile ifade edilenler, yaptıklarını farz ettikleri mesleklerde kendilerine sağlanacağını düşündükleri imkanları ifade etmektedir.

* $p < 0.05$ için H_0 hipotezi red edilmektedir.

Çizelge 4.22'deki analiz sonuçlarına göre, 24 değişken çiftinden sadece 6 değişken çifti için H_0 hipotezi red edilerek H_1 hipotezi kabul edilmiş, diğer değişken çiftleri için ise H_0 hipotezi kabul edilmiştir. H_1 hipotezinin kabul edildiği değişkenler Çizelge 4.22'de koyu olarak gösterilmiş ve aşağıda açıkça belirtilmiştir:

Baskısız bir ortam.

Kolay iş bulabilme.

İş güvencesi.

İnsanlara faydalı olma.

Sosyal Güvence Şartları.

Aile ve çevrenin istek ve beklentisi.

Yukarıda verilen değişkenler için, Türkçe/Matematik bölümüne devam eden öğrencilerin s.10 ve s.11'e verdikleri cevaplar arasında fark olduğu görülmektedir. Yani Türkçe/matematik bölümü öğrencileri, gelecekte sahip olmayı istedikleri mesleği seçerken, yukarıda belirtilen faktörleri s.10'da ifade ettikleri kadar dikkate almamışlardır.

Türkçe/matematik bölümü öğrencileri de tıpkı fen bölümü öğrencileri gibi, s.10'da belirttiklerinden çok daha fazla şekilde, aile ve çevrenin istek ve beklentilerini karşılayacak (sağlayacak) meslekleri tercih etme eğilimindedir.

Türkçe/Matematik bölümü öğrencileri de, spor ve sosyal bölüme devam eden öğrenciler gibi, meslek seçiminde temel alınması gerektiğini düşündükleri kriterlerin çok büyük bir kısmını (18 faktör), gelecekte sahip olmak istedikleri mesleği seçerken göz önünde bulundurabilmişlerdir.

Çizelge 4.23. Yabancı Dil Bölümüne Devam Eden Öğrenciler için Meslek Seçiminde Baz Alınan Kriterler ve Mesleğin Sağlayacağı Olanaklar Çifti İçin Bağımlı İki Örneklem t Testi Sonuçları (Paired Samples Test)

FAKTÖRLER	SORU NO	ORTALAMA	STD. DEVIATİON	T	DF	SIG(2-TAILED)
Baskısız bir ortam	S10	4,6154	,6481	3,934	25	,001
	S11	4,1154				
Kolay iş bulabilme	S10	4,5385	1,1045	2,308	25	,030
	S11	4,0385				
Statüsü/saygınlığı olan iş	S10	4,2308	1,0961	-,895	25	,380
	S11	4,4231				
Uygun çalışma saatleri	S10	4,1923	1,5297	1,667	25	,108
	S11	3,6923				
Yükselebileme fırsatı	S10	4,4231	1,1066	3,544	25	,002
	S11	3,6538				
Eğitim imkanları	S10	4,2692	,9931	,592	25	,559
	S11	4,1538				
Orjinal bir iş	S10	3,9615	1,3173	,595	25	,557
	S11	3,8077				
Uzun izin fırsatları	S10	3,3846	1,6952	-,231	25	,819
	S11	3,4615				
Yeteneklerin kullanılabileceği bir iş	S10	4,5000	1,0266	2,101	25	,046
	S11	4,0769				
Gelişme fırsatları	S10	4,5000	1,2385	2,375	25	,026
	S11	3,9231				
Yurtdışı kariyer imkanı	S10	4,1154	1,2673	1,547	25	,134
	S11	3,7308				
Takım çalışmasının olduğu bir ortam	S10	3,7692	1,1826	-,166	25	,870
	S11	3,8077				
İş güvencesi	S10	4,6923	1,3587	2,309	25	,029
	S11	4,0769				
İyi bir maaş	S10	4,5385	,9892	2,379	25	,025
	S11	4,0769				
Kişisel düşünceleri uygulama imkanı	S10	4,2308	1,4406	1,225	25	,232
	S11	3,8846				
Çalışma ortamı ve fiziksel şartlar	S10	4,3077	1,4207	1,933	25	,065
	S11	3,7692				
Uluslararası geçerliliği	S10	3,8077	1,4780	,796	25	,433
	S11	3,5769				
Kendini gösterme	S10	3,9231	1,0933	1,614	25	,119
	S11	3,5769				
İşin çekiciliği	S10	3,9231	1,0933	1,614	25	,119
	S11	3,8077				
Ün sahibi olma	S10	2,9231	1,4142	,000	25	1,000
	S11	2,9231				
İnsanlara faydalı olma	S10	4,4231	1,0206	,961	25	,346
	S11	4,2308				
Sosyal güvence şartları	S10	4,5385	1,1923	1,316	25	,200
	S11	4,2308				
Manevi getirisi	S10	4,4231	,9282	1,690	25	,103
	S11	4,1154				
Ailenin ve çevrenin istek ve beklentileri	S10	3,7308	1,2108	-,486	25	,631
	S11	3,8462				

* S10 ile ifade edilenler öğrencilerin ideal bir meslekten beklediklerini ifade etmektedir.

* S11 ile ifade edilenler ,yaptıklarını farz ettikleri mesleklerde kendilerine sağlanacağını düşündükleri imkanları ifade etmektedir.

* $p < 0.05$ için H_0 hipotezi red edilmektedir.

Çizelge 4.23'deki analiz sonuçlarına göre, 24 değişken çiftinden sadece 6 değişken çifti için H_0 hipotezi red edilerek H_1 hipotezi kabul edilmiş, diğer değişken çiftleri için ise H_0 hipotezi kabul edilmiştir. H_1 hipotezinin kabul edildiği değişkenler Çizelge 4.23'de koyu olarak gösterilmiş ve aşağıda açıkça belirtilmiştir:

Baskısız bir ortam.

Kolay iş bulabilme.

Yükselebilme Fırsatı.

Yeteneklerini kullanabileceği bir iş.

Gelişme Fırsatları.

İyi bir maaş.

Yukarıda verilen değişkenler için, Yabancı dil bölümüne devam eden öğrencilerin s.10 ve s.11'e verdikleri cevaplar arasında fark olduğu görülmektedir. Başka bir ifade ile, yabancı dil bölümüne devam eden, gelecekte sahip olmayı istedikleri mesleği seçerken, yukarıda belirtilen faktörleri s.10'da ifade ettikleri kadar dikkate almamışlardır.

Yabancı dil bölümü öğrencileri de, meslek seçiminde baz alınması gerektiğini düşündükleri kriterlerin çok büyük bir kısmını (18 faktör), gelecekte sahip olmak istedikleri mesleği seçerken göz önünde bulundurabilmişlerdir.

Yukarıdaki çizelgelerin tamamını göz önünde bulundurularak bir değerlendirme yapılırsa aşağıdaki bulgulara ulaşılır:

4.7.SONUÇ VE ÖNERİLER

Meslek seçimi bireyin yaşamındaki en önemli kararlardan biridir. Sevmediğiniz, yeteneklerinize uygun olmayan bir mesleğe sahip olmak, iş yaşamında uyumsuzluk, isteksizlik, başarısızlık gibi durumların yaşanmasına neden olur. İş hayatında yaşanan bu mutsuzluğun, insanların özel yaşamlarını da (aile ve arkadaş çevresi ile olan ilişkiler) olumsuz yönde etkilemesi kaçınılmazdır.

Tez çalışmasında insan hayatında böylesi önemli bir yeri olan meslek seçimi üzerine bir değerlendirme yapılmış ve günümüz gençlerinin meslek seçim kararını verirken hangi faktörlere önem verdiklerini, bir meslekte neler beklediklerini ve bugüne kadar meslek seçimi konusunda kendilerinin yönlendirilmesi amacıyla herhangi bir rehberlik hizmeti alıp almadıklarına ilişkin soruların da yer aldığı bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde;

1-Genel Lise'lerde okuyan lise son sınıf öğrencilerin yaklaşık üçte biri, devam etmekte oldukları bölümün hedefledikleri mesleğe sahip olmak için doğru bir seçim olmadığını düşünmekte ya da bu konuda fikir belirtememektedirler.

2-Yaklaşık olarak, ankete katılan her üç öğrenciden biri öğretmen olmak istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlik mesleğinden sonra en çok tercih edilen meslekler mühendislik ve doktoraştır. Öyle ki; ankete katılan lise son sınıf öğrencilerinin hemen hemen yarısı, öğretmen, mühendis veya doktor olmak istemektedirler.

3-Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların üçte ikisi meslek seçimi konusunda bugüne kadar herhangi bir eğitim almamışlardır. Araştırmaya katılan öğrencilerin lise son sınıf öğrencisi olmalarına rağmen meslek seçimi konusunda hiçbir eğitim ya da rehberlik hizmeti almamış olmaları dikkat çekicidir.

4-Benzer şekilde, öğrencilerin üçte ikisinden fazlası, mesleki becerileri ölçmeye yardımcı olan herhangi bir bilimsel teste de katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

5-Öğrencilerin yarısından fazlası, meslek seçimi yaparken aile ve öğretmenlerinin etkisinde kalmadıklarını belirtmişlerdir.

6-Öğrencilerin büyük bir kısmı (%80), meslek seçimine yönelik olarak yapılan meslek tanıtımlarının meslek tercihlerini etkileyebileceğini de ifade etmektedirler. Araştırmadan elde edilen bu sonuçta üzerinde durulması gereken bir diğer noktadır. Dolayısıyla, zamanın koşulları ve ihtiyaçlarına uygun olarak ve iş piyasalarının beklentilerini de dikkate alarak hazırlanacak organize meslek tanıtımları gençlerin meslek tercihlerinin şekillendirilmesinde büyük ölçüde katkı sağlayabileceği sonucu çıkarılabilir.

7-Lise son sınıf öğrencilerine, hazırlanan anket çalışması ile meslek seçimlerini etkileyen 24 faktör hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Öğrencilerin cinsiyet ya da okudukları bölümlere

göre herhangi bir ayırım yapmadan görülmüştür ki, meslek seçimini etkileyen ilk beş faktör, iş güvencesi, insanlara faydalı olma, sosyal güvence şartları, kolay iş bulabilme ve iyi bir maaş olarak sıralanmıştır.

8-Meslek seçimini etkileyen faktör ortalamaları, sadece 7 faktör için cinsiyetlere göre farklılık gösterirken, meslek seçimini etkileyen 17 faktör için kız ve erkeklerin görüşleri benzerdir. Cinsiyete göre farklılık gösteren ve meslek seçimini etkileyen 7 faktör, araştırma sonuçlarının yer aldığı 3. bölümde belirtilmiştir. Bu faktör ortalamalarının tamamı kız öğrenciler için daha yüksektir. Bu da kızların erkelere göre, söz konusu faktörleri daha fazla önemseydiğini göstermektedir.

9-Meslek seçimini etkileyen 24 faktörün, öğrencilerin devam ettiği bölümlere göre de fazla farklılık göstermediği, sadece 7 faktör için görüş farklılıkları olduğu ortaya konmuştur. Burada belirtilen 7 faktör daha çok mesleki becerilere yönelik faktörlerdir. Örneğin, eğitim olanakları, yurt dışı imkanı, yeteneklerini kullanabileceği bir iş, uluslararası geçerlilik gibi. Bu 7 faktör de 3. bölümde ayrıca belirtilmiştir.

10-Tercih edilen mesleğin sağlayacağı düşünülen imkanlar incelendiğinde, ilk beş sırayı; insanlara faydalı olma, sosyal güvence şartları, statüsü saygınlığı olan bir iş, manevi getirisi, ve iş güvencesi almaktadır. Görüldüğü gibi, gençler, meslek seçiminde etkili olduğunu ifade ettikleri faktörleri, kendi meslek tercihlerine yansıtamamaktadırlar.

11-Nitekim yapılan analizlerde dikkat çekici olan bir diğer unsurda, gençler, aile ve çevrenin meslek seçiminde, diğerleri kadar önemli bir faktör olmadığını ifade etseler de, hemen hemen hepsinin tercih ettiği mesleğin sağlayacağı olanaklardan biri de, aile ve çevrenin istek ve beklentilerini sağlayacak olmasıdır.

12-Çalışmamda yapılan çift örneklem testi bize, gençlerin meslek seçimini etkilediğini ifade ettikleri faktörlerin neredeyse %70'ini kendi tercih ettikleri mesleğin sağlayacağı olanaklara dönüştüremediklerini göstermiştir. Nitekim analiz sonucu gençlerin sadece 7 faktörü, kendi meslek tercihlerine olduğu gibi yansıttıkları, diğer faktörleri ise kendi meslek tercihlerine aynı ölçüde yansıtamadıkları görülmüştür. Öğrencilerin kendi tercihlerine yansıtamadıkları tüm faktörler için, meslek seçimini etkileyen faktörler ortalaması, tercih edilen mesleğin sağlayacağı olanaklar ortalamasından daha yüksek olmuştur.

13-Tüm kategorilerdeki (farklı bölümlerdeki) öğrenciler “Baskısız bir ortam”, kolay iş bulabilme”, “iş güvencesi” ve “insanlara faydalı olma” faktörlerini, kendilerinin gelecekte sahip olmak istedikleri mesleğin sağlayacağı imkanlardan biri olarak görme konusunda daha umutsuz cevaplar vermişleridir.

14-Spor bölümü, sosyal bölümü ve yabancı dil bölümü öğrencileri dışındaki öğrenciler, s.10’da belirttiklerinden çok daha fazla şekilde, aile ve çevrenin istek ve beklentilerini karşılayacak (sağlayacak) meslekleri tercih etme eğilimindedirler.

15-Cinsiyete göre değerlendirme yapıldığında kız öğrencilerin, bölümler arası değerlendirme yapıldığında ise fen bölümü öğrencilerinin, s.10’da belirttikleri ve meslek seçiminde baz aldıkları kriterlerin, daha küçük bir kısmını gelecekte sahip olmak istedikleri mesleği seçerken göz önünde bulundurabildikleri görülmüştür. Yani, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre, Sosyal, Spor, Türkçe/Matematik ve Yabancı dil öğrencilerinin ise Fen bölümü öğrencilerine göre meslek seçimi yaparken daha gerçekçi oldukları görülmektedir.

16-Vurgulanması gereken bir diğer önemli noktada erkek öğrencilerin kızlara göre daha ciddi cevaplar verdiği, meslek seçiminde etkili olduğunu ifade ettiği faktörleri, kendi meslek tercihlerine daha iyi uyarlayabildiği görülmüştür.

Öneriler:

İnsan hayatında böylesine önemli yeri olan meslek seçiminin en doğru şekilde yapılabilmesi için, öncelikle mesleki yönelim aşamasında sağlıklı karar verilmesi gerekmektedir. Mesleki yönelim aşamasında sağlıklı karar verebilmek için okulların rehberlik servislerine ya da en yakın rehberlik araştırma merkezine gidilerek ilgi ve yetenekler açısından, öğrencinin kendini değerlendirmesi için bu birimlerdeki uzmanlardan yardım alınabilir.

Okullarda ve dersanelerde çalışan rehberlik personelinin yetiştirilmesi için mesleki rehberlik konusunda teorik ve uygulamalı hizmet içi eğitim programları düzenlenebilir.

Mesleki rehberlik hizmetinde öğrencileri tanımak amacıyla kullanılan test, anket ve envanterler üniversitelerle işbirliği yapılarak hazırlanabilir.

Öğrenci seçmeyi düşündüğü meslek dalında çalışan kişiler ile görüşerek mesleki yönelim aşamasında daha doğru karar verebilir.

İŞKUR bünyesinde yer alan meslek danışma merkezinde çalışan uzmanlarla görüşülerek öğrencinin mesleki yönelimi değerlendirilebilir.

Meslekî yönlendirmede çalışmaları ilköğretimden orta öğretime kaydırılarak tek çatı altında toplanmalıdır. Çatıyı, Meslek Standartları Kurumu oluşturmali, ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim sorumluluk olarak koordineli çalışmalıdır. Meslekî yönlendirme çalışması kurumsallaştırılarak, bu alanda çalışacak personelin meslekî eğitim alanından seçilerek özel olarak yetiştirilmesi gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı koordinesinde, sosyal ortaklar ve akademisyenlerin katılımıyla her yıl; iş piyasasının ulusal, bölgesel ve yerel meslek taleplerini ortaya koyacak kitapçıklar hazırlanmalı ve okullar bu konuda bilgilendirilmelidir.

Ülkemizde mesleklere hangi yaşta ve öğretim düzeyinde başlanacağına dair bir bilimsel veri bulunmamaktadır. Mesleklerin sosyolojik analizi her yıl yapılarak öğrenciler ve eğitimciler bilgilendirilmelidir.

Meslekî rehberlik yapacak kişinin, iş analizi yapabilme, iş gücü pazarı analizi yapabilme vb. vasıf ve değerlere sahip olması gerekir. Meslek seçiminde son kararı öğrenci vermelidir.

TANIMLAR

Hipotez : Belli bir kuramsal temele dayanarak geliştiren ve değişkenler arasında, varlığı öne sürölen ilişkilerin, karşılaştırılarak, sınanıp test edilmesinin sağlandığı düşünce.

Varsayım : Araştırma sürecini ve sonucunu etkileyeceği düşünölen, doğru olduğu düşünölmekle birlikte halen tartışmalı olan kuram ve uygulamalar hakkında araştırmacının yaptığı gerekçeli kabullerdir.

Sınırlılık : Araştırmada yapılması düşünölen ancak çeşitli sebeplerden kaynaklanan güçlükler nedeniyle vazgeçilen durumlardır.

SPSS : Sosyal Araştırmalar İstatistik paket programı

df : Serbestlik derecesi

F : Hesaplanan değeri

α : : Önem (anlamlılık düzeyi)

P : Olasılık değeri

Sum of Squares : Kare toplamları

Mean Square Error : Hata Kareler Ortalaması

Between Groups : Gruplar arası

Within Groups : Gruplar içi

Anova : Varyans Analizi

MESLEK SEÇİMİ SORU KAĞIDI

Bu soru kağıdı, lise öğrencilerinin meslek değerlerini nasıl algıladıklarını, seçtikleri mesleklerin bu değerlere önem vermede anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığına bakmak amacıyla hazırlanmıştır. Derlenen bilgiler, hazırlamakta olduğum "Genel lise öğrencilerinin meslek seçimi yaparken temel aldığı kriterler" başlıklı tez çalışmasında değerlendirilecektir.

BÖLÜM 1- KİŞİSEL BİLGİLER

S 1. Yaşınızı belirtiniz.()

S 2. Cinsiyetiniz.

Erkek Kadın

S 3. Devam etmekte olduğunuz okul türünü belirtiniz.

Fen Sosyal Spor. Türkçe matematik Yabancı dil

BÖLÜM 2- MESLEK SEÇİMİNE YÖNELİK SORULAR

S 4. Gelecekte sahip olmak istediğiniz mesleği belirtiniz.

Öğretim Üyesi Psikolog Gazeteci-televizyoncu
 Öğretmen Ekonomist Asker-polis
 Doktor Uluslararası ilişk. Mütercim-Tercümanlık
 Mühendis Sporcu Muhasebeci
 Sanatçı Yazar Diğer (belirtiniz.....)
 Avukat Sosyal Bilimci Henüz karar vermedim.
 Hakim Borsacı Hiç düşünmedim.

S 5. Devam etmekte olduğunuz okulun hedeflediğiniz mesleğe sahip olmak için doğru bir okul türü olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet Hayır Fikrim yok

S 6. Meslek seçimi konusunda bugüne kadar herhangi bir rehberlik/ danışmanlık hizmeti aldınız mı?

Evet Hayır

S 7. Kişisel yetenek, bilgi ve becerilerinizin hangi mesleğe daha uygun olduğunu belirlemek amacıyla hazırlanmış bilimsel bir teste katıldınız mı?

Evet Hayır

S 8. Çevrenizin, ailenizin ya da öğretmenlerinizin meslek tercihinizde size herhangi bir etkisi oldu mu?

Evet Hayır

S 9. Meslek tanıtlarının bireylerin meslek seçimlerini etkilediğini düşünüyor musunuz?

Evet Hayır

S 10. Genel olarak bir mesleği seçerken aşağıdaki özellikler ne derece önemlidir?

	Hiç önemli değildir.	Çok az önemlidir.	Az önemlidir.	Oldukça önemlidir.	Çok önemlidir.
a-Baskısız bir ortam					
b-Kolay iş bulabilme					
c-Statüsü / saygınlığı olan bir iş					
d-Uygun çalışma saatleri					
e-Yükselebilmek fırsatı					
f-Eğitim imkanları					
g-Orijinal bir iş					
h-Uzun izin fırsatları					
i-Yeteneklerin kullanılabilmesi bir iş					
j-Gelişim fırsatları					
k-Yurtdışı kariyer imkanı					
l-Takım çalışmasının olduğu bir ortam.					
m-İş güvencesi					
n-İyi bir maaş					
o-Kişisel düşünceleri uygulama imkanı olması					
ö-Çalışma ortamı ve fiziksel şartlar					
p-Uluslararası geçerliliği					
r-Kendini gösterme					
s-İşin çekiciliği					
t-Ün sahibi olma					
u-İnsanlara faydalı olma					
v-Sosyal güvence şartları					
y-Manevi getirisi					
z-Ailenin ve çevrenin istek ve beklentileri					

S 11. Dördüncü soruda verdiğiniz cevabı tekrar yazın.(.....)
Bu mesleği gerçekten yaptığınızı ya da yapacağınızı düşünün.

Aşağıdaki seçeneklerin, bu meslek tarafından size ne derece sağlanabileceğini belirtin

	Hiç sağlamaz	Çok az sağlar	Az sağlar	Oldukça sağlar	Çok sağlar
a-Baskısız bir ortam					
b-Kolay iş bulabilme					
c-Statüsü / saygınlığı olan bir iş					
d-Uygun çalışma saatleri					
e-Yükselebilmek fırsatı					
f-Eğitim imkanları					
g-Örijinal bir iş					
h-Uzun izin fırsatları					
i-Yeteneklerin kullanılabilmesi bir iş					
j-Gelişim fırsatları					
k-Yurtdışı kariyer imkanı					
l-Takım çalışmasının olduğu bir ortam.					
m-İş güvencesi					
n-İyi bir maaş					
o-Kişisel düşünceleri uygulama imkanı olması					
ö-Çalışma ortamı ve fiziksel şartlar					
p-Uluslararası geçerliliği					
r-Kendini gösterme					
s-İşin çekiciliği					
t-Ün sahibi olma					
u-İnsanlara faydalı olma					
v-Sosyal güvence şartları					
y-Manevi getirisi					
z-Ailenin ve çevrenin istek ve beklentileri					

**EK 2-CİNSİYETLERE GÖRE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLERE İLİŞKİN
ARAŞTIRMA SONUÇLARI**

Meslek Seçiminde Etkili Olan Faktör	Görüşler	Cinsiyet			Yüzde		
		Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Baskısız bir ortam	Hiç önemli değildir.	10	8	2	3,33	6,50	1,13
	Çok az önemlidir	12	8	4	4,00	6,50	2,26
	Az önemlidir	26	12	14	8,67	9,76	7,91
	Oldukça önemlidir	102	42	60	34,00	34,15	33,90
	Çok önemlidir.	150	53	97	50,00	43,09	54,80
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Kolay iş bulabilme	Hiç önemli değildir.	7	4	3	2,33	3,25	1,69
	Çok az önemlidir	10	4	6	3,33	3,25	3,39
	Az önemlidir	14	10	4	4,67	8,13	2,26
	Oldukça önemlidir	86	36	50	28,67	29,27	28,25
	Çok önemlidir.	183	69	114	61,00	56,10	64,41
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Statüsü/saygınlığı olan bir iş	Hiç önemli değildir.	5	2	3	1,67	1,63	1,69
	Çok az önemlidir	8	4	4	2,67	3,25	2,26
	Az önemlidir	25	14	11	8,33	11,38	6,21
	Oldukça önemlidir	110	44	66	36,67	35,77	37,29
	Çok önemlidir.	152	59	93	50,67	47,97	52,54
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Uygun çalışma saatleri	Hiç önemli değildir.	15	7	8	5,00	5,69	4,52
	Çok az önemlidir	17	10	7	5,67	8,13	3,95
	Az önemlidir	51	25	26	17,00	20,33	14,69
	Oldukça önemlidir	120	41	79	40,00	33,33	44,63
	Çok önemlidir.	97	40	57	32,33	32,52	32,20
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Yükselebilme Fırsatı	Hiç önemli değildir.	4	3	1	1,33	2,44	0,56
	Çok az önemlidir	12	4	8	4,00	3,25	4,52
	Az önemlidir	42	11	31	14,00	8,94	17,51
	Oldukça önemlidir	96	39	57	32,00	31,71	32,20

	Çok önemlidir.	146	66	80	48,67	53,66	45,20
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Eğitim imkanları	Hiç önemli değildir.	4	2	2	1,33	1,63	1,13
	Çok az önemlidir	5	2	3	1,67	1,63	1,69
	Az önemlidir	31	19	12	10,33	15,45	6,78
	Oldukça önemlidir	110	50	60	36,67	40,65	33,90
	Çok önemlidir.	150	50	100	50,00	40,65	56,50
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Orjinal bir iş	Hiç önemli değildir.	22	11	11	7,33	8,94	6,21
	Çok az önemlidir	13	5	8	4,33	4,07	4,52
	Az önemlidir	60	24	36	20,00	19,51	20,34
	Oldukça önemlidir	110	44	66	36,67	35,77	37,29
	Çok önemlidir.	95	39	56	31,67	31,71	31,64
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Uzun izin fırsatları	Hiç önemli değildir.	30	12	18	10,00	9,76	10,17
	Çok az önemlidir	60	19	41	20,00	15,45	23,16
	Az önemlidir	100	44	56	33,33	35,77	31,64
	Oldukça önemlidir	63	24	39	21,00	19,51	22,03
	Çok önemlidir.	47	24	23	15,67	19,51	12,99
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Yeteneklerin kullanılabilceği bir iş	Hiç önemli değildir.	6	4	2	2,00	3,25	1,13
	Çok az önemlidir	11	4	7	3,67	3,25	3,95
	Az önemlidir	26	7	19	8,67	5,69	10,73
	Oldukça önemlidir	90	36	54	30,00	29,27	30,51
	Çok önemlidir.	167	72	95	55,67	58,54	53,67
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Gelişme Fırsatları	Hiç önemli değildir.	3	1	2	1,00	0,81	1,13
	Çok az önemlidir	14	9	5	4,67	7,32	2,82
	Az önemlidir	27	9	18	9,00	7,32	10,17
	Oldukça önemlidir	113	47	66	37,67	38,21	37,29
	Çok önemlidir.	143	57	86	47,67	46,34	48,59

	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Yurtdışı kariyer imkanı	Hiç önemli değildir.	29	10	19	9,67	8,13	10,73
	Çok az önemlidir	29	12	17	9,67	9,76	9,60
	Az önemlidir	69	38	31	23,00	30,89	17,51
	Oldukça önemlidir	80	25	55	26,67	20,33	31,07
	Çok önemlidir.	93	38	55	31,00	30,89	31,07
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Takım çalışmasının olduğu bir ortam	Hiç önemli değildir.	27	10	17	9,00	8,13	9,60
	Çok az önemlidir	37	10	27	12,33	8,13	15,25
	Az önemlidir	72	27	45	24,00	21,95	25,42
	Oldukça önemlidir	89	37	52	29,67	30,08	29,38
	Çok önemlidir.	75	39	36	25,00	31,71	20,34
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
İş güvencesi	Hiç önemli değildir.	1	1	0	0,33	0,81	0,00
	Çok az önemlidir	1	0	1	0,33	0,00	0,56
	Az önemlidir	8	3	5	2,67	2,44	2,82
	Oldukça önemlidir	82	39	43	27,33	31,71	24,29
	Çok önemlidir.	208	80	128	69,33	65,04	72,32
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
İyi bir maaş	Hiç önemli değildir.	2	2	0	0,67	1,63	0,00
	Çok az önemlidir	7	2	5	2,33	1,63	2,82
	Az önemlidir	27	9	18	9,00	7,32	10,17
	Oldukça önemlidir	94	35	59	31,33	28,46	33,33
	Çok önemlidir.	170	75	95	56,67	60,98	53,67
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Kişisel düşünceleri uygulama imkanı olması	Hiç önemli değildir.	2	2	0	0,67	1,63	0,00
	Çok az önemlidir	11	8	3	3,67	6,50	1,69
	Az önemlidir	38	21	17	12,67	17,07	9,60
	Oldukça önemlidir	121	47	74	40,33	38,21	41,81
	Çok önemlidir.	128	45	83	42,67	36,59	46,89
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00

Çalışma ortamı ve fiziksel şartlar	Hiç önemli değildir.	5	5	0	1,67	4,07	0,00
	Çok az önemlidir	12	7	5	4,00	5,69	2,82
	Az önemlidir	26	13	13	8,67	10,57	7,34
	Oldukça önemlidir	110	46	64	36,67	37,40	36,16
	Çok önemlidir.	147	52	95	49,00	42,28	53,67
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Uluslararası geçerliliği	Hiç önemli değildir.	23	7	16	7,67	5,69	9,04
	Çok az önemlidir	31	10	21	10,33	8,13	11,86
	Az önemlidir	79	39	40	26,33	31,71	22,60
	Oldukça önemlidir	91	33	58	30,33	26,83	32,77
	Çok önemlidir.	76	34	42	25,33	27,64	23,73
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Kendini gösterme	Hiç önemli değildir.	8	4	4	2,67	3,25	2,26
	Çok az önemlidir	10	8	2	3,33	6,50	1,13
	Az önemlidir	41	19	22	13,67	15,45	12,43
	Oldukça önemlidir	103	42	61	34,33	34,15	34,46
	Çok önemlidir.	138	50	88	46,00	40,65	49,72
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
İşin çekiciliği	Hiç önemli değildir.	23	8	15	7,67	6,50	8,47
	Çok az önemlidir	28	13	15	9,33	10,57	8,47
	Az önemlidir	60	25	35	20,00	20,33	19,77
	Oldukça önemlidir	85	33	52	28,33	26,83	29,38
	Çok önemlidir.	104	44	60	34,67	35,77	33,90
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Ün sahibi olma	Hiç önemli değildir.	55	18	37	18,33	14,63	20,90
	Çok az önemlidir	31	14	17	10,33	11,38	9,60
	Az önemlidir	94	35	59	31,33	28,46	33,33
	Oldukça önemlidir	50	22	28	16,67	17,89	15,82
	Çok önemlidir.	70	34	36	23,33	27,64	20,34
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
İnsanlara faydalı olma	Çok az önemlidir	4	2	2	1,33	1,63	1,13

	Az önemlidir	11	8	3	3,67	6,50	1,69
	Oldukça önemlidir	80	33	47	26,67	26,83	26,55
	Çok önemlidir.	205	80	125	68,33	65,04	70,62
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Sosyal güvence şartları	Hiç önemli değildir.	3	3	0	1,00	2,44	0,00
	Çok az önemlidir	3	2	1	1,00	1,63	0,56
	Az önemlidir	19	11	8	6,33	8,94	4,52
	Oldukça önemlidir	81	35	46	27,00	28,46	25,99
	Çok önemlidir.	194	72	122	64,67	58,54	68,93
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Manevi getirisi	Hiç önemli değildir.	4	3	1	1,33	2,44	0,56
	Çok az önemlidir	12	7	5	4,00	5,69	2,82
	Az önemlidir	24	11	13	8,00	8,94	7,34
	Oldukça önemlidir	85	32	53	28,33	26,02	29,94
	Çok önemlidir.	175	70	105	58,33	56,91	59,32
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00
Ailenin ve çevrenin istek ve beklentisi	Hiç önemli değildir.	28	10	18	9,33	8,13	10,17
	Çok az önemlidir	30	12	18	10,00	9,76	10,17
	Az önemlidir	57	20	37	19,00	16,26	20,90
	Oldukça önemlidir	106	44	62	35,33	35,77	35,03
	Çok önemlidir.	79	37	42	26,33	30,08	23,73
	Toplam	300	123	177	100,00	100,00	100,00

**EK 3-TERCİH EDİLEN MESLEKLERİN KENDİLERİNE SAĞLIYACAĞINI
DÜŞÜNDÜKLERİ İMKANLAR ARAŞTIRMA SONUÇLARI**

Tablo 1. Gelecekte Sahip Olunmak İstenen "Öğretmenlik" Mesleğinin Sağlayacağı İmkanlar

Olanaklar	Toplam	Gözlem Sayısı	Ortalaması	Öncelik Sıralaması
İnsanlara Faydalı Olma	411	87	4,72	1
Sosyal Güvence Şartları	392	87	4,51	2
İş Güvencesi	381	87	4,38	3
Manevi Getirisi	376	87	4,32	4
Eğitim İmkanları	370	87	4,25	5
Statüsü/Saygınlığı Olan bir İş	368	87	4,23	6
Yeteneklerini Kullanılabileceği bir İş	362	87	4,16	7
Kolay İş Bulabilme	344	87	3,95	8
Uygun Çalışma Saatleri	359	87	4,13	8
Ailenin ve Çevrenin İstek ve Beklentisi	343	87	3,94	9
İyi bir Maaş	341	87	3,92	10
Çalışma Ortamı ve Fiziksel Şartlar	341	87	3,92	10
Gelişme Fırsatları	337	87	3,87	11
Baskısız bir Ortam	336	87	3,86	12
Orjinal bir İş	335	87	3,85	13
Kişisel Düşünceleri Uygulama İmkanı	320	87	3,68	14
Kendini Gösterme	318	87	3,66	15
Yükselebileme Fırsatı	315	87	3,62	16
Uzun İzin Fırsatları	314	87	3,61	17
Takım Çalışmasının Olduğu bir Ortam	303	87	3,48	18
İşin Çekiciliği	299	87	3,44	19
Ün Sahibi Olma	258	87	2,97	20
Uluslararası Geçerliliği	250	87	2,87	21
Yurtdışı Kariyer İmkanı	247	87	2,84	22

Tablo 2 Gelecekte Sahip Olunmak İstenen "**Doktorluk**" Mesleğinin Sağlayacağı İmkanlar

Olanaklar	Toplam	Gözlem Sayısı	Ortalaması	Öncelik Sıralaması
İş Güvencesi	129	27	4,78	1
İyi bir Maaş	125	27	4,63	2
Manevi Getirisi	125	27	4,63	2
Statüsü/Saygınlığı Olan bir İş	124	27	4,59	3
İnsanlara Faydalı Olma	124	27	4,59	3
Sosyal Güvence Şartları	123	27	4,56	4
Gelişme Fırsatları	121	27	4,48	5
Kolay İş Bulabilme	118	27	4,37	6
Ailenin ve Çevrenin İstek ve Beklentisi	117	27	4,33	7
Kendini Gösterme	116	27	4,30	8
Yükselebilme Fırsatı	114	27	4,22	9
Yurtdışı Kariyer İmkânı	114	27	4,22	9
Eğitim İmkanları	113	27	4,19	10
Takım Çalışmasının Olduğu bir Ortam	112	27	4,15	11
Uluslararası Geçerliliği	112	27	4,15	11
İşin Çekiciliği	111	27	4,11	12
Orjinal bir İş	110	27	4,07	13
Çalışma Ortamı ve Fiziksel Şartlar	105	27	3,89	13
Baskısız bir Ortam	101	27	3,74	14
Yeteneklerini Kullanılabileceği bir İş	109	27	4,04	14
Ün Sahibi Olma	95	27	3,52	15
Uygun Çalışma Saatleri	89	27	3,30	16
Kişisel Düşünceleri Uygulama İmkânı	87	27	3,22	17
Uzun İzin Fırsatları	68	27	2,52	18

Tablo 3. Gelecekte Sahip Olunmak İstenen "**Mühendislik**" Mesleğinin Sağlayacağı İmkanlar

Olanaklar	Toplam	Gözlem Sayısı	Ortalaması	Öncelik Sıralaması
Yeteneklerini Kullanılabileceği bir İş	164	38	4,32	1
Kolay İş Bulabilme	163	38	4,29	2
Yükselebileme Fırsatı	163	38	4,29	2
İyi bir Maaş	163	38	4,29	2
Statüsü/Saygınlığı Olan bir İş	162	38	4,26	3
Kendini Gösterme	161	38	4,24	4
Gelişme Fırsatları	158	38	4,16	5
İş Güvencesi	158	38	4,16	5
İnsanlara Faydalı Olma	155	38	4,08	6
Eğitim İmkanları	153	38	4,03	7
İşin Çekiciliği	153	38	4,03	7
Manevi Getirisi	153	38	4,03	7
Orjinal bir İş	152	38	4,00	8
Kişisel Düşünceleri Uygulama İmkânı	151	38	3,97	9
Çalışma Ortamı ve Fiziksel Şartlar	150	38	3,95	10
Baskısız bir Ortam	149	38	3,92	11
Yurtdışı Kariyer İmkânı	146	38	3,84	12
Sosyal Güvence Şartları	146	38	3,84	12
Ailenin ve Çevrenin İstek ve Beklentisi	146	38	3,84	12
Uygun Çalışma Saatleri	145	38	3,82	13
Uluslararası Geçerliliği	144	38	3,79	14
Takım Çalışmasının Olduğu bir Ortam	142	38	3,74	15
Ün Sahibi Olma	123	38	3,24	16
Uzun İzin Fırsatları	122	38	3,21	17

Tablo 4. Gelecekte Sahip Olunmak İstlenen "**Sanatçılık**" Mesleğinin Sağlayacağı İmkanlar

Olanaklar	Toplam	Gözlem Sayısı	Ortalaması	Öncelik Sıralaması
Yeteneklerini Kullanılabileceği bir İş	29	6	4,83	1
Yükselebilme Fırsatı	28	6	4,67	2
Kendini Gösterme	28	6	4,67	2
Gelişme Fırsatları	27	6	4,50	3
Kişisel Düşünceleri Uygulama İmkânı	27	6	4,50	3
İşin Çekiciliği	27	6	4,50	3
Ün Sahibi Olma	27	6	4,50	3
Statüsü/Saygınlığı Olan bir İş	25	6	4,17	4
Çalışma Ortamı ve Fiziksel Şartlar	25	6	4,17	4
Manevi Getirisi	25	6	4,17	4
Yurtdışı Kariyer İmkânı	24	6	4,00	5
Eğitim İmkanları	23	6	3,83	6
Orjinal bir İş	23	6	3,83	6
Baskısız bir Ortam	22	6	3,67	7
Kolay İş Bulabilme	22	6	3,67	7
Uzun İzin Fırsatları	22	6	3,67	7
İyi bir Maaş	22	6	3,67	7
Uygun Çalışma Saatleri	21	6	3,50	8
Takım Çalışmasının Olduğu bir Ortam	21	6	3,50	8
İnsanlara Faydalı Olma	21	6	3,50	8
Sosyal Güvence Şartları	21	6	3,50	8
İş Güvencesi	20	6	3,33	9
Uluslararası Geçerliliği	20	6	3,33	9
Ailenin ve Çevrenin İstek ve Beklentisi	19	6	3,17	10

Tablo 5. Gelecekte Sahip Olunmak İstlenen "Avukatlık" Mesleğinin Sağlayacağı İmkanlar

Olanaklar	Toplam	Gözlem Sayısı	Ortalaması	Öncelik Sıralaması
İnsanlara Faydalı Olma	72	15	4,80	1
Statüsü/Saygınlığı Olan bir İş	70	15	4,67	2
Kendini Gösterme	70	15	4,67	2
İş Güvencesi	68	15	4,53	3
Sosyal Güvence Şartları	68	15	4,53	3
Yükselebilme Fırsatı	67	15	4,47	4
İyi bir Maaş	67	15	4,47	4
Çalışma Ortamı ve Fiziksel Şartlar	67	15	4,47	4
Yeteneklerini Kullanılabileceği bir İş	66	15	4,40	5
Gelişme Fırsatları	65	15	4,33	6
İşin Çekiciliği	65	15	4,33	6
Ailenin ve Çevrenin İstek ve Beklentisi	65	15	4,33	6
Eğitim İmkanları	64	15	4,27	7
Kolay İş Bulabilme	63	15	4,20	8
Kişisel Düşünceleri Uygulama İmkânı	63	15	4,20	8
Baskısız bir Ortam	61	15	4,07	9
Ün Sahibi Olma	60	15	4,00	10
Uygun Çalışma Saatleri	59	15	3,93	11
Yurtdışı Kariyer İmkânı	59	15	3,93	11
Orjinal bir İş	57	15	3,80	12
Manevi Getirisi	57	15	3,80	12
Uzun İzin Fırsatları	56	15	3,73	13
Uluslararası Geçerliliği	54	15	3,60	14
Takım Çalışmasının Olduğu bir Ortam	49	15	3,27	15

Tablo 6. Gelecekte Sahip Olunmak İstlenen "**Psikolog**" Mesleğinin Sağlayacağı İmkanlar

Olanaklar	Toplam	Gözlem Sayısı	Ortalaması	Öncelik Sıralaması
Kişisel Düşünceleri Uygulama İmkani	78	17	4,59	1
İnsanlara Faydalı Olma	77	17	4,53	2
Manevi Getirisi	77	17	4,53	2
Statüsü/Saygınlığı Olan bir İş	76	17	4,47	3
İyi bir Maaş	69	17	4,06	4
Eğitim İmkanları	68	17	4,00	5
Yeteneklerini Kullanılabileceği bir İş	68	17	4,00	5
İşin Çekiciliği	68	17	4,00	5
Baskısız bir Ortam	67	17	3,94	6
Kendini Gösterme	67	17	3,94	6
Ailenin ve Çevrenin İstek ve Beklentisi	67	17	3,94	6
Kolay İş Bulabilme	66	17	3,88	7
Çalışma Ortamı ve Fiziksel Şartlar	66	17	3,88	7
Sosyal Güvence Şartları	66	17	3,88	7
İş Güvencesi	65	17	3,82	8
Orjinal bir İş	63	17	3,71	9
Uygun Çalışma Saatleri	62	17	3,65	10
Yükselebilm Fırsatı	60	17	3,53	11
Gelişme Fırsatları	60	17	3,53	11
Ün Sahibi Olma	57	17	3,35	12
Uluslararası Geçerliliği	55	17	3,24	13
Yurtdışı Kariyer İmkani	54	17	3,18	14
Uzun İzin Fırsatları	51	17	3,00	15
Takım Çalışmasının Olduğu bir Ortam	42	17	2,47	16

Tablo 7. Gelecekte Sahip Olunmak İstlenen "**Sporculuk**" Mesleğinin Sağlayacağı İmkanlar

Olanaklar	Toplam	Gözlem Sayısı	Ortalaması	Öncelik Sıralaması
Gelişme Fırsatları	58	12	4,83	1
Yeteneklerini Kullanılabileceği bir İş	54	12	4,50	2
Kendini Gösterme	54	12	4,50	2
İşin Çekiciliği	51	12	4,25	3
Çalışma Ortamı ve Fiziksel Şartlar	50	12	4,17	4
Manevi Getirisi	50	12	4,17	4
Yükselebilme Fırsatı	49	12	4,08	5
Eğitim İmkanları	49	12	4,08	5
Kişisel Düşünceleri Uygulama İmkânı	49	12	4,08	5
İnsanlara Faydalı Olma	49	12	4,08	5
Statüsü/Saygınlığı Olan bir İş	48	12	4,00	6
İş Güvencesi	48	12	4,00	6
İyi bir Maaş	48	12	4,00	6
Ün Sahibi Olma	47	12	3,92	7
Sosyal Güvence Şartları	47	12	3,92	7
Uygun Çalışma Saatleri	46	12	3,83	8
Yurtdışı Kariyer İmkânı	45	12	3,75	9
Ailenin ve Çevrenin İstek ve Beklentisi	45	12	3,75	9
Kolay İş Bulabilme	43	12	3,58	10
Orjinal bir İş	43	12	3,58	10
Takım Çalışmasının Olduğu bir Ortam	52	12	4,33	11
Uluslararası Geçerliliği	38	12	3,17	12
Baskısız bir Ortam	37	12	3,08	13
Uzun İzin Fırsatları	30	12	2,50	14

Tablo 8. Gelecekte Sahip Olunmak İstenen "Gazetecilik-televizyonculuk"
Mesleğinin Sağlayacağı İmkanlar

Olanaklar	Toplam	Gözlem Sayısı	Ortalaması	Öncelik Sıralaması
Gelişme Fırsatları	84	19	4,42	1
Çalışma Ortamı ve Fiziksel Şartlar	82	19	4,32	2
Sosyal Güvence Şartları	82	19	4,32	2
Yükselebilde Fırsatı	80	19	4,21	3
Eğitim İmkanları	80	19	4,21	3
Kişisel Düşünceleri Uygulama İmkanı	78	19	4,11	3
Uluslararası Geçerliliği	79	19	4,16	4
Kendini Gösterme	79	19	4,16	4
Yeteneklerini Kullanılabileceği bir İş	78	19	4,11	5
Statüsü/Saygınlığı Olan bir İş	77	19	4,05	6
Manevi Getirisi	77	19	4,05	6
Orjinal bir İş	75	19	3,95	7
İnsanlara Faydalı Olma	75	19	3,95	7
Yurtdışı Kariyer İmkanı	74	19	3,89	8
Takım Çalışmasının Olduğu bir Ortam	73	19	3,84	9
İyi bir Maaş	73	19	3,84	9
Kolay İş Bulabilme	72	19	3,79	10
Ün Sahibi Olma	71	19	3,74	11
Ailenin ve Çevrenin İstek ve Beklentisi	71	19	3,74	11
Baskısız bir Ortam	70	19	3,68	12
İşin Çekiciliği	70	19	3,68	12
İş Güvencesi	68	19	3,58	13
Uygun Çalışma Saatleri	66	19	3,47	14
Uzun İzin Fırsatları	57	19	3,00	15

Tablo 9. Gelecekte Sahip Olunmak İstenen "Asker/Polis" Mesleğinin Sağlayacağı İmkanlar

Olanaklar	Toplam	Gözlem Sayısı	Ortalaması	Öncelik Sıralaması
İnsanlara Faydalı Olma	79	17	4,65	1
İş Güvencesi	78	17	4,59	2
Statüsü/Saygınlığı Olan bir İş	74	17	4,35	3
Sosyal Güvence Şartları	74	17	4,35	3
Ailenin ve Çevrenin İstek ve Beklentisi	73	17	4,29	4
Kendini Gösterme	72	17	4,24	5
Kolay İş Bulabilme	71	17	4,18	6
Takım Çalışmasının Olduğu bir Ortam	71	17	4,18	6
Yükselebilmeye Fırsatı	69	17	4,06	7
Yeteneklerini Kullanılabileceği bir İş	69	17	4,06	7
Gelişme Fırsatları	69	17	4,06	7
İşin Çekiciliği	68	17	4,00	8
İyi bir Maaş	67	17	3,94	9
Manevi Getirisi	66	17	3,88	10
Eğitim İmkanları	65	17	3,82	11
Orjinal bir İş	65	17	3,82	11
Çalışma Ortamı ve Fiziksel Şartlar	62	17	3,65	12
Uygun Çalışma Saatleri	60	17	3,53	13
Kişisel Düşünceleri Uygulama İmkânı	53	17	3,12	14
Uluslararası Geçerliliği	53	17	3,12	14
Ün Sahibi Olma	53	17	3,12	14
Baskısız bir Ortam	52	17	3,06	15
Uzun İzin Fırsatları	46	17	2,71	16
Yurtdışı Kariyer İmkânı	34	17	2,00	17

Tablo 10. Gelecekte Sahip Olunmak İstenen "**Mütercim Tercümanlık**" Mesleğinin Sağlayacağı İmkanlar

Olanaklar	Toplam	Gözlem Sayısı	Ortalaması	Öncelik Sıralaması
Statüsü/Saygınlığı Olan bir İş	42	10	4,20	1
Uluslararası Geçerliliği	41	10	4,10	2
İşin Çekiciliği	41	10	4,10	2
Manevi Getirisi	41	10	4,10	2
Baskısız bir Ortam	40	10	4,00	3
Eğitim İmkanları	40	10	4,00	3
Yurtdışı Kariyer İmkani	40	10	4,00	3
Orjinal bir İş	39	10	3,90	4
İyi bir Maaş	39	10	3,90	4
İnsanlara Faydalı Olma	38	10	3,80	5
Ailenin ve Çevrenin İstek ve Beklentisi	38	10	3,80	5
Yeteneklerini Kullanılabileceği bir İş	37	10	3,70	6
Gelişme Fırsatları	37	10	3,70	6
Kendini Gösterme	37	10	3,70	6
Kolay İş Bulabilme	36	10	3,60	7
Sosyal Güvence Şartları	36	10	3,60	7
Takım Çalışmasının Olduğu bir Ortam	35	10	3,50	8
Kişisel Düşünceleri Uygulama İmkani	35	10	3,50	8
Çalışma Ortamı ve Fiziksel Şartlar	35	10	3,50	8
İş Güvencesi	34	10	3,40	9
Uygun Çalışma Saatleri	33	10	3,30	10
Yükselebileme Fırsatı	33	10	3,30	10
Uzun İzin Fırsatları	31	10	3,10	11
Ün Sahibi Olma	31	10	3,10	11

KAYNAKLAR

- AKBABA, Sırrı (2002). Öğretmen Yetiştirmede Meslekî Rehberliğin Yeri ve Önemi ,
- AKPINAR, (1997), s.86-96, 2000'li Yıllar Eşiğinde Meslekî Eğitim ve Türkiye İçin Yeni Açılımlar Uluslararası Sempozyumu , Meksa Yayınları, Ankara.
- ARSLAN, Metin; KILIÇ, Çiğdem, Milli Eğitim Dergisi, Sayı 148, Ekim Kasım Aralık, 2000.
- ARSOY, Saniye, Mesleki Rehberlik Veren Kurumların Durum Saptaması, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1999.
- BAYSAL, Ayşe, Çalışma Yaşamında İnsan, Avcıol Basım-Yayın, İstanbul, 1993, s:6
<http://www.mcozden.com7bky-01.htm> Erişim: Kasım 2005
- BAKIRCIOĞLU, Rasim, Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Turhan Kitapevi Ankara 1994, S.84-85-86-87
- CÜCELOĞLU, D.,1987, s.24.
- EKŞİ, Aysel, Gençlerimiz ve Sorunları, İstanbul Üniversitesi, 1982.
- ERTEKİN, Yücel Halkla ilişkiler ve Meslekleşme Olgusu, Halkla İlişkiler Sempozyumu-87, Ankara AÜ ve TODAİE Yayınları, 1998, s.36
- FINDIKLI, Remzi,, Mesleki kimlik olgusu ve Polislik Mesleğinin Özellikleri E. İbrahim Cerrah ve Emin Semiz Türkiyede Suç Polislik, Ankara: 2001, ss. 90-91 L.A.Gordon- J.E. Howel, Hihber Education İn Business).
- GÜLER, A.,EREN, A., KARABACAK, K.,Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Detay Yayıncılık, Ankara 2005, s.87.
- HAMAMCI Z., ve KÜRŞAT M., 2005., Anne Babaların Meslek Gelişimine Yardımcı Olmaya Yönelik Tutumları ve Bilgi Düzeylerinin Çocukların Mesleki Kararsızlıkları ile İlişkisi., Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt: 6 Sayı 10.
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/orta3-ultanir.htm> Erişim haziran 2006.

<http://orgm.meb.gov.tr> Erişim şubat 2006.

KARASU, Koray, Profesyonelleşme Olgusu ve Kamu Yönetimi, Ankara, Mülkiyeliler Birliği Yayınları, 2001, s.42

KAYA, Zülgani, Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Meslek Seçimindeki Sosyo Ekonomik Faktörler, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1988.

KEPÇEOĞLU, M., Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Özerler Matbaası, Ankara, 1995.

KONDO, Y., Human Motivation, 5.Ed., Japanese Standarts Association, Tokyo, 1998, S:22, <http://www.mcozden.com7bky-01.htm> Erişim: Kasım 2005.

KUTLU, S., Meslek Seçimi ve Gelişim Kuramları., Ümraniye Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Ümraniye, İstanbul, 2006.

KUZGUN, Y., Mesleki Rehberlik Gereksinmesi, Uygulamalar ve Sorunlar, Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunlar, Türk Eğitim Derneği 10. Toplantısı, 20-21 Kasım, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Bildiri No:4, 1986, s.145-167,

KUZGUN, Y., Mesleki Rehberliğin Bireyin Yetenek ve İlgilerine Uygun Meslekleri Tanımalarına Etkisi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:118, 1. 1982.

KUZGUN, Y., Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş, Nobel Yayın Dağıtım, Ekim, 2004, s.23-31.

MEB, 2004, “Türkiye ve AB’de Endüstriyel ve Teknik Okullara Yönlendirme., <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/orta3-ustun.htm> Erişim: Ocak 2006.

MEB, 2002, Millî Eğitim , Yaz-Güz / 2002, s. 155-156, s.21-34.

MEB, 2006., Megep Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi., Akademik, Spor ve Sanat Eğitim Alanları, MEB Yayını, Sayfa 5-10.

ONUR, B., Gelişim Psikolojisi, İmge Kitabevi, Ankara 1995.

ÖZOĞLU, Süleyman Çetin, Psikolojik ve Rehberlik , Turan Yayınevi Ankara 1997

ÖZOĞLU, Süleyman Çetin, Rehberlik ve Psikolojik Danışma, İzmir 1982, s. 98 - 99

ÖZSOY, O., Geleceğin Meslekleri, s.105-106, İstanbul 2004.

ÖZCAN, A., Osman, Ülkemiz İçin İsaletli Olabilecek bir Mesleğe Yönelme Denemesi, İstanbul Edebiyat Fakültesi, 1985.

PEHLİVAN, İnyet, Yönetmel mesleki ve örgütsel etik. Ankara 1998

ŞİMŞEK,A., 2004., Mesleki ve Teknik Eğitimde Yeniden Yapılandırılma., <http://www.tusiad.org/yayin/gorus/36/html/sec10.html> Erişim: Şubat 2006.

TAN, H., (1986), Psikolojik Danışma ve Rehberlik., İstanbul Milli Eğitim Basmevi.

Tebliğler Dergisi , İlköğretimde Yönelme Yönergesi, 2552: Eylül 2003.

UYSAL, Şefik, Lise Öğrencilerinin Meslek Seçimi, Ankara, 1970, s.4.

ÜNAL, Ayşe, Özel Dost Lisesinde Okumakta olan Bir Grup Öğrencinin Ölçülen Mesleki İlgileri İle Meslek Tercihleri Arasındaki İlişkiler, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1988.

ÜNSUR, A., Mesleki Eğitim ve Mesleğe Yönelme, Sakarya Üniversitesi Yayınları, No:30, Sakarya, 1998.

ÜRE, Ömer, Psikolojik Danışma Ve Rehberlik, Mesleki Rehberlik, Tekağaç Eylül Yayınları, Ankara, 2006, s.189-190.

YEŞİLYAPRAK, Binnur, Eğitimde Rehberlik Hizmetleri, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara Mart 2006.

Yozgat Rehberlik ve Araştırma Merkezi, 2005., Meslek Seçimi Hakkında Bilinmesi Gerekenler.,http://www.yozgatram.gov.tr/yoztat_rehberlik_ve_arastirma_merkezi/modules/articles/article.php?id=5: Erişim: Şubat 2006

ZENGİNGÖNÜL, Oğul (1995), Avrupa Birliği'nde Meslekî Teknik Eğitime Yeni Yaklaşımlar ve Türkiye İçin Bir Uyum Analizi, TOBB Yayınları, Ankara.
http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/orta3_ustun.htm Erişim: Ocak 2006.

ÖZGEÇMİŞ
Serhat KIYAK

Kişisel Bilgiler :

Doğum Tarihi 19.09.1977
Doğum Yeri Kütahya
Medeni Durumu: Bekar

Eğitim :

Lise 1989-1994 Üsküdar Cumhuriyet Lisesi
Lisans 1995-1999 Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi
Biyoloji Öğretmenliği Bölümü
Yüksek Lisans 2004- Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü,
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans
Programı

Çalıştığı Kurumlar:

2003-Devam ediyor Ümraniye Mevlana Lisesi Biyoloji Öğretmenliği.
2000-2002 Fatih Dersaneleri Biyoloji Öğretmeni